

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl : 5

HAZİRAN 1932

Sayı:51

Resmî Kısım:

Vekil Ş. Kaya beyefendinin 1932 Dahiliye bütçesinin mü-
zakeresi esnasında irat ettikleri nutuk
Tayinler
Vekâlet emrine alınanlar ve tekaüt edilenler
Vilâyetler inzibat komisyonları mukarreratı
Kanunlar
T. B. M. M. kararları
İcra vekilleri heyetkararnameleri
Teşkilât, fek ve ilhaka ait kararnameler
Şûrayı Devlet kararları
Tamimler
Tekaüt muamelesi ikmal edilenler

Gayri Resmi Kısım

Hukuku İdare

İbrahim Âli

Mülkiye Mektebi Hukuku İdare Hocası

Londra'da toplanan Şehirler kongresi ve Türkiye

K. Naci

Mahallî İdareler Umum Müdür Vekili

İtalyan vilâyet ve nahiye kanunu

Ali Ragıp

Divanı Muhasebat murakiplarından

İlâve:

Hukuku İdare (**Berthelemy**)

Tercüme eden:

M. Atıf

Ziraat Vekâleti Müsteşarı

.....
İstanbul — Hamil Matbaası

1932

Resmî Kısım

**1932 Dahiliye Bütçesinin müzakeresi esnasında
Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyin irat ettiği
Nutuk ve sorulan suallere verdiği cevap**

22-VI-1932

Büyük Millet Meclisinde Dahiliye Bütçesinin müzakeresi münasebetile Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Bey tarafından irat edilen nutkun metni berveçhiatidir:

Muhterem Efendiler:

Dahiliye Vekâleti Bütçesinin teferruatına ve maddelerine girmeden evvel Meclisi Aliye ve efkarı umumiye Dahiliye Vekâletinde yapılan faaliyetleri ve Dahiliyenin bugünkü vaziyeti hakkında bazı malûmat arz etmek isterim. Dahiliye Vekâletinin esas faaliyeti köylerden başlar. Köyler malûmu âliniz idarede cüz-üfert olduğu gibi bizim kendi içtimaî bünyemizde de en esaslı unsurumuzdur. Memleketimizin 14 milyon nüfusundan 11 milyonunu köylülerimiz teşkil etmektedir. Bianenaleyh bugün bu memleketi gerek iktisadî sahadada gerek siyaseten ve gerek askerlik ve müdafaa nok-

tasından ayakta tutan en birinci unsur köylülerimizdir. Köylerimizin iktisadî vaziyetinden evvel idarî taksimatını arzedeğim.

Türk köylerinin adedi 40.223 tür. Bu köylerin son defa neşrettiğimiz Dahiliye Vekâletinin bir eserinde isimleri ve mahallerini yazmıştık. Tekrar tetkikatta bulunduk. Bu sene yine bir eser çıkaracağız. Bunda köylerimizin nüfusunu, hane miktarlarını, İktisadî vaziyetlerini kısaca bildireceğiz. Bu, belki Avrupa da dahil olduğu halde köyler hakkında yazılmış eserlerin en müttekâmili olacaktır. Köylüleri mutlak usulü idareden Cümhuriyet sayesinde kurtararak onların bütün ihtiyacatını tatmin edecek Köy Kanunu namile bir kanun çıkardık. Bu kanun, “Komün” denilen şekli idarenin tam ifadesi değildir. Fakat buna dair ahkâm pek çoktur. Bu kanun bugün 22.683 köyümüzde tatbik edilmektedir. Kanunun tatbikten hariç bıraktığı nüfusu 150 den aşağı olan 12 bine yakın köyümüz vardır. O halde kanunun tatbik edilmesi lâzımgeldiği halde gerek muhtarların evsafı kanuniyesi bulunmamasından ve gerek dağınık olmalarından dolayı tatbik edilemeyen ancak 17.338 köyümüz kalmıştır. Bunlar vilâyetlerin uzak hudutlarındaki köylerdir. Belki oralardaki bilâhare arzedeceğim vekayii siyasiye de bunun tatbikına mani olmuştur. Çok ümit ederim ki uzak şark vilâyetlerimizle diğer garp vilâyetlerimizin normal halini aldığı vakit oralarda da kanunun tayin ettiği evsaf ve şerait dahilinde Köy Kanunu tatbik edilir. Köy Kanunun hakikaten memleketimize ve köylerimize çok müfit olmuştur. Köy kanununun tatbikatı tabiatile eski ananeye merbut olan köylerimizde kolay olmuş değildir. Gerek kanun ahkâmını anlatmak ve gerek bütçe-

leri tatbik için Dahiliye Vekâleti uzun seneler uğraşmıştır ve uğraşacaktır. Köy Kanunu 40.000 adet bastırılarak her köye gönderilmiştir, İdare âmirleri köylülere bunu tevzi etmişlerdir. Köylerin bütçeleri basit usullere ifrağ edilerek cetveller yapılmış ve köylere dağıtılmıştır.

Mahallî idarelerin bütçeleri nasıl bugün Dahiliye Vekâleti tarafından neşrolunuyorsa bu sene ve gelecek sene değilse bile 1933-1934 senesinde köylerimizin bütçelerini de neşredeceğiz. Köy kanunu tatbik dildikten sonra köylerimizde yapılan ümrânı arzedeğim:

Köy yolları köylüler tarafından yapılmıştır. 15.643 kilometredir. Köy kanunu mucibince köy etrafında dikilen ağaçlar (1931 senesine kadar (31 ve 32 dahil değildir) 2.730.485 adettir. Yeniden yapılan köy mektepleri, idarei mahalliye haricinde 974, tamir edilen köy mektepleri 1.389, yapılan çeşmeler 2.393 tür. Tanzim edilen köy mezarlıkları 1.178, yeniden yapılan köy yolu köprüleri 5,673, köy odaları 1.983, köy konağı odaları 4.692, dükkânlar ki - pazar yerleri olacaktır- 3.672 dir. Vakia köylerin adedine nazaran bu rakkamlar pek cüzî görülürse de köylülerin harbi umumide uğradıkları tahribat ve bilâhare cidali millîde yaptıkları fedakârlıklar nazarı itibara alınırsa köy kanununun tatbiki hususunda köylülerin gösterdiği bu faaliyetten memnun olmak lazımgelir. Bu tutulan yoldur ki, bu kanun ciddî suret-tetatbikidir ki az zaman zarfında köylülerimizi kendi ihtiyaçlarını tatmin edecek müesseselere sahip kıla - caktır.

Köy hayatının tabî en çok alâkadar olduğu şey sıhhati umumiye mes'elesidir. Sıhhati umumiye bahsinde refikim icap ederse tabî tafsilât verecektir. Bizim

alâkadar olduğumuz cihet tesadüf ettiğimiz bataklıkları haber vermek ve kurutmaktır. Köy kanunu dolayısıyla kurutulan bataklıklara dair de istatistik malûmatı vardır. 500 den fazla köy bataklığı kurutulmuştur. Lüzumsuz tafsilât vererek başınızı ağrıtmak istemem, zapta vereceğim nüfus ve çocuk adedine gelince: Belki muntazam istatistik takdim edemiyeceğim. Fakat müşahedelere göre çok iftihar etmek lâzımdır ki köylerimiz çocuk istilâsına uğramış bir haldedir ve son üç dört senedenberi hemen hemen hastalık ve ölüm vaki olmamış gibidir. Bu memleketin nüfus ve köylüsünün velâdeti 25 sene zarfında muzaaf bir hale gelmiştir. Nüfusun tezayüdü ancak köylü kitlesinin artmasıyla mümkündür. Hariçten geleceklerin yardımı da - bilâhare arzedeceğim - büyüktür. Fakat bir memleketin bilhassa nüfusunun beşte dördü köylü olan bir memleketin hayatı onun veludiyetine tâbidir. Hariçte bazı hassas zevatın yaptıkları takdirleri gördük, memleket nüfusunun gittikçe azalmakta olduğunu ve Türkiye’de 1,5 milyon kadar nüfus kal - dığını uzak ve yakın memleketlerde çıkan bazı gazete - lerde gözlerimle okudum. Halbuki Türkün velûdiyeti, belki az zamanda 15 milyon nüfusun 25 milyona çıkmasını temin edecektir. Nüfusumuzun çoğalması hakkındaki içtihadım bu merkezdedir. Bu fikrimdeki isabetin kuvvetini bizden sonra gelecek nesiller de görecek ve iftihar edeceklerdir.

Vekâletin ehemmiyet verdiği mes’elelerden biri de taksimatı idare, nahiyelelerdir. Nahiyelelerin ıslahı ve köylünün işlerinin daha iyi bir surette görülmesi için lâzım gelen teşkilâtın yapılmasını mutasavver bir program tanzimi ile heyeti celileye takdim etmiştik. Bu, kabul olundu, fakat maalesef bu programın tatbikine içinde

bulunduğumuz malî vaziyet mâni olmuş ve iki sene-denberi de tatbik edilememştir. Bu İktisadî vaziyet salâh kesbettiği vakit Vekâletimiz nahiye teşkilâtına ehemmiyet verecek, nahiye'nin adliyesi, maliyesi, kâtibi, belki doktoru, sıhhiyesi bulunacaktır. Bu malî vaziyet zail olursa tam teşkilâtlı nahiye'ler hakkındaki programımızın tatbiki için Vekâletimiz kendine düşen masrafı heyeti celilenizden istemekten çekinmiyecektir.

Taksimâtı idardan kazalar: İdarede kazaların rolü yoktur. Onun için vilâyet teşkilâtına geçiyorum.

Vilâyet teşkilâtı evveleminde hatıra gelen vilâyetin hududu, saniyen adedi, salisen idaresidir. Vilâyet hududu mes'elesi her memlekette olduğu gibi müstekar değildir. Hududun tesbiti her mıntakanın İktisadî ve coğrafi vaziyetlerde sıkı bir surette münasebettardır. Meselâ, bir kasabanın pazar yerleri, her hangi limanın açılması münasebetile değişir, vilâyetlerin hudutlarında tebeddülât olur. Biz bunun üzerinde tetkikat yapmaktayız.

İkincisi vilâyetler adedi mes'elesidir. Evvelce de arzettiğim gibi vilâyetler adedinin az olması idare ve ihtiyaç noktasında iyi bir esastır. Bu esasın dayandığı bir kaide vardır. O da vilâyetin varidatı mahsusası ile ihtiyacını görebilmesidir. Bu ihtiyaç asıl oldukça vilâyetler adedini azaltmakta fayda vardır. Fakat bugün biz böyle bir mecburiyet karşısında değiliz. Yalnız ıslah lâzımdır. Onun için de kanun lâyihası takdim ettik. O da bazı vilâyetlerin büyüklüğü nisbetinde teşkilât bulundurmak, derecesine ve işlerine, nüfusuna göre tevsi ve tevzi etmektir. Bu lâyiha encümendedir. Bu lâyiha kanuniyet kesbettikten sonra büyük vilâyetlerin teşkilâtı artacak, küçük vilâyetteki memurlar da işsizlikten kur-

tulacaktır. Gazetelere teşkilatı idariye diye akseden kanun lâyihası bu lâyihadır. Yoksa vilâyetler adedini alâkadar eden bir lâyiha değildir.

Vilâyetler mevzuu bahsölürken, tabiidir ki evveleminde hatıra mahallî idareler gelir. Mahallî idareler cümhuriyet prensibinin kabul ettiği esastır. Atacağımız her adım mahallî idareler hudut ve salâhiyetlerini artırmak yolunda olacaktır. Bunun için de hazırlanan lâyiha encümünde görüşülmektedir. Malûmu âliniz mahallî idareler, Türkiye’de çok yeni tatbik olunmuş bir müessesedir. Eskiden mahallî idareler namile belediyelerden ve kendi halinde bırakılmış köylerden başka bir müessese yoktu. Meşrutiyetin son günlerine tekaddüm eden zamanlarda bu yapıldı. Fakat tamamilen tatbik edilemedi ve kısmen de harp dolayısıyla tatbikine imkân görülemedi. Mahallî idarelere doğrudan doğruya cümhuriyetin eseri demek daha doğru olur. Çünkü onların tatbikinde cümhuriyetin eseri demek daha doğru olur. Çünkü onların tatbikinde cümhuriyet müessir olmuştur ve feyzini de cümhuriyette göstermiştir. Cümhuriyetin vilâyetlere nasıl tevarüs ettiği malûmdur. Vakıâ elemâverdir. Fakat bunun tekrarında daima fayda vardır.

Memleketin şarkı istilâdan kurtulmuş, garbi istilâ tehlikesine maruz kalmıştı. Hükümet, merkezden şarkı, garbi kurtarmak için bütün yükü üzerine almış bulunuyordu. Fozan muahedesi akteildiği zaman daha memleketi saran yangın sönmemiş, akan kanlar dinmemişti. Hulâsa maddiyat tamamen harap olmuş ve ortada maneviyattan başka bir şey kalmamıştı. Milletlerin yaşayışında esasen en büyük vasıta maneviyattır. Maneviyatın bu büyük tesiri asla inkâr olunamaz. Maneviyatı bozulan milletler maddiyatlarını da kullanamıyacak ha-

le gelirler. Hakikaten tarihte de bunu gördük. Onun için milletleri yürüdükleri yolda takip ederken onlara her şeyden evvel yaptıkları iyi şeyleri söylemeliyiz. Da-ima fena işleri söylemek onları ye'se düşürebilir. Milletlerin kendilerini kaybetmeleri nefsi itimatsızlığa kapılmaları maddiyatın asla ıslah edemeyeceği felâketlere yol açabilir. Eğer harbi umumiden sonra millet, düştüğü bu zaaftan kurtulmamış olsaydı her halde bugünkü feyzi bulamayacak ve her halde memleket esaretten kurtulmıyaacaktı. Buradaki zevatın bir çoğu da ya zindanlarda veya toprak altında olacaktı. Nefse itimat, sayesindedir ki bu memleket kurtulmuştur.

Idarei hususiyeler ne yapmışlardır, kısaca arzedeceğim:

Idarei hususiye bütçeleri tesis edildiği zaman bu, 18 milyon lira tesbit edilmişti. Bu miktar 1929 da 46 milyona çıktı. Vergilerde tenezzülât meclisi idare bütçeleri üzerinde de müessir olduğu için bugün, son yapılan mahallî idarelerin bütçesi 33 milyona inmiştir. Bunun da tabiî umumî bütçenin seyrini takip etmesi zaruridir. Şimdi muhtelif seneler zarfında yapılan işleri arzedeğim:

Cami avluları ve odalar da dahil olarak 1913 de bugün işgal ettiğimiz sahada iptidâî mekteplerin adedi 2365 idi. 1927 de bu miktar 6088 e çıkmıştır. 1930 da 6672 ye çıkmıştır. 1932 senesine ait notu Maarif Vekâletinden aldım. Fakat işimdi bulamadım. Onu da ayrıca arzederim. Bu mekteplerde okuyan çocukların adedi 1913 de 216,251, 1929 da 457,728, 1930 da 479,442 dir. Muallim adedi 1912 de 6383, 1927 de 15,112, 1930 da 16,227 dir. Tabiî her sene muallim adedi de o nisbette arttı. Buda mahalle mektepleri ve

diplomasız hocalar da dahildir. 1930 senesinden sonra diplomasız ve sertifikasız hoca da kalmamıştır. Masarifi idarei hususiyelerce temin olunan millet mekteplerinin 930 mezunları 167,162 dir.1924 den 1930 a kadar idarei mahalliyelerin maarife sarfettikleri paranın yekûnu muallim maaşları da dahil 75,992,258 liradır.

Yollar: 1913 de tesviyei türabiye halinde 2835 kilometre, şose halinde 12,804.

1927 de, tesviyei türabiye 7 bin 254, şose halinde 14,798. Ayrıca mahallî idareler tarafından yapılan tesviyei türabiye 4419 ve yapılan şose adedi 2323 dür.

Yol faaliyeti 928 de 488 kilometre inşaat ve 467 kilometre tamirat, 929 da 335 kilometre inşaat,573 kilometre tamirat, 930 da 232 kilometre inşaat, 673 kilometre tamirat. 927 nihayetine kadar yapılan büyük köprü 454, küçük köprü, 2238 adet, 5187 menfez.

928 de yapılan köprü inşaatı 466, köprü tamiratı 611,

929 da yapılan köprü inşaatı 2333, tamirat 1106 dır.

930 daki küçük köprü inşaatının miktarı 1752 tamiratın da 1153 dür.

Maaş ve ücretler hariç olmak üzere mahallî idarelerin (maaş ve ücret dahil değildir) yollara sarfettikleri para üç sene zarfında 23 milyon küsur liradır. Vilâyetlerde1913 tarihinde - bu tarihi mebde olarak alışımızın sebebi, muharebe zamanında fırsat bulunup yapılma - miştir - bütün hastahanelerin mevcudu 10 dane idi. Bugün 67 danedir. Bunun 42 si 25 yataklı, 22 si 50, biri 100 yataklı, ikisi 150 yataklıdır. Bunlar doğrudan doğruya cumhuriyet zamanında ve mahallî idareler tarafından yapılmıştır. Bundan sonra gelen müsmir ağaçlar istasyonları, haralar ve saire bunlar evvelce 23 dane imiş. Şimdi ise adetleri sırasile 26, 31, 20 dir. Mahallî idare-

lerin yaptıkları ve yapmakta oldukları eserler bunlardır. Bunları uzun uzadıya isbata haect yoktur. Memleketi şimdi gezmiş olmak ve evvel de tanımak ve bu iki vaziyet arasındaki farka dikkat etmek kâfidir. Bu kadar sıkıntılara rağmen 931 ve 932 de memleketin her tarafında ümran faaliyet vardır. Bu buhran senelerinde dahi memleketin her tarafındaki bu ümran faaliyeti şayani hayrettir. 916 da Malatya'yı görenler şimdiki vaziyetine vakıf olurlarsa Malatya'nın harikalar doğurduğunu görürler. Malatya hakikaten ibretimiz bir yerdir. Sonra yanan yerlerimiz vardır. Garpten şarka doğru bugün isimlerini sayabilirim. Manisa, İzmir, Nazilli, Denizli gibi zengin vilâyetlerimiz şark vilâyetlerinden Elâziz.

Bütün tarih zamanında cam nedir bilmiyen vilâyet merkezlerinde şosalar yaptık. Hastaneler yaptık, hekimler gönderdik. Hakkâri camın ne olduğunu bilmiyordu. Cam gittiği zaman Hakkâri çocukları buz diye ağızlarına aldılar. Biz böyle memleketlere tevarüs ettik ve bugünkü hallere getirdik. Ancak bunu görmek ve göstermek lâzımdır. Bütçeler tenkit olunurken - her yerde adettir - bir vekilin faaliyeti, bütçesi müzakere edildiği vakit tenkit olunur. Faaliyet sahası, her şeyi tetkik edilerek tenkit olunur. Yoksa efendim yapamıyor, çalışılmıyor ve saire gibi umumî sözden hiç bir şey çıkmaz. Eller kalkar ekseriyete göre mes ele halledilmiş olur. Halbuki memleket bunun teferruatını bilmesi lâzımdır. Eğer memlekete bütçenin tenkidi dolayısıyla bir hizmet gösterilmek isteniliyorsa yahut meb'usluk vasfının verdiği salâhiyetle tenkit arzu ediliyorsa behemehal mes'elenin teferruatı üzerinde görüşmek, madde madde müzakere edilmek lâzımdır. Bendeniz bu münakaşanın çok taraf-

tariyim ve arzu ederim ki tenkit yapılan bu maddeler üzerinde ben de yapıp yapmadığımı Meclisi Aliye anlatarak ona göre omuzlarımda olan mes uliyet yükünü nasıl taşıdığımı anlayabileyim. Amma Sırrı Beyin dediği gibi idare sisteminde, idare teşkilâtında tecrübe, mümarese ve vukufu tenmiye edecek mahiyette yürümek lâzımdır. Yani idarede, mülkiyede böyle bir sistemi okutan bir muallimin sesini dinlemezler. Olsa olsa idadi çocuklarına ve yahut rüşdiye çocuklarına okutulan bir şey olacaktır. Ne demektir: «İdare teşkilâtında tecrübe, mümarese ve vukuf itibarile...» Bu, o kadar umumî bir sözdür ki herkese lâzımdır. Şimdiki intihabatta bunlar yoktur, deniyor. Hakikaten filân ve filân vukufsuz, tecrübesiz olarak intihap edilmiş ve memlekete zarar vermiştir denilmiş olsaydı o vakit münakaşa daha kolay olurdu ve buna lâzım gelen cevap ta verilirdi.

İdare âmirleri kanun icabı mektebi âli mezunu olacaktır. Yani her meslekte olduğu gibi idare âmirlerinin de asgarî malûmatı haiz olmaları lâzımdır. O halde vukuf itibarile bugünün dünden çok farkı vardır. Hatta meşrutiyet devrinde de bu evsaf bulunmazdı. Hiç olmazsa bugün kendisinde asgarî bir vasıf aranmaktadır.

İkincisi, tecrübe sahibi olarak gelmek kadar idare için tehlikeli bir şey olamaz. Nereden tecrübe edecek. Eskisi gibi kapı çavuşluğundan mı tecrübe görecekti hizmetini takdir edilecek. Bunlar tecrübelerini kaymakamlıkta, nahiye müdürlüklerinde ve askerlikte görmüşlerdir. Binaenaleyh anlaşılıyor ki eski idare memurlarından şimdi tayin olunanların tecrübeleri ve tahsilleri daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Esasen tasrih etmediği için daha fazla cevap vermek müşküldür.

Üçüncüsü mümarese mes elesidir ki bu da tecrübenin aynıdır. Bendenizce mümarese ile tecrübe arasında fark yoktur. Yalnız sistem mes elesinde her idare sisteminin kendine mahsus aradığı evsaf vardır. Meselâ istibdat idaresinin vatandaşlardan aradığı haslet vardır. Onun vatandaşlarda aradığı haslet yalnız ve yalnız itaat, her emre inkiyattır. Biz böyle vatandaş istemiyoruz. Meşrutiyetin vatandaşlarında aradığı haslet, münakaşa olacak, müzakere olacak, fakat bazı hukuk vardır ki bunlara kat'iyen dokunulmayacak Padişahlar mintarafillah gelmiştir. Onların hukuku hakkında söz söylenemez. Meşrutiyet böyle vatandaş arar. Bizim aradığımız vatandaş böyle de değildir.

Bizim aradığımız vatandaş, memleketin menfaatini, milletin mukadderatını tıpkı o memleketin başında bulunmuş en büyük mes ul gibi düşünerek, çalışarak bilmek, bildiğini her yerde her zaman söyleyerek memleketle alâkadar olan vatandaşlardır. (Bravo sesleri, alkışlar) Bizim aradığımız vatandaş budur. Çünkü demokrasi ve cümhuriyet ne istibdatta olduğu gibi ne kafa kırar, ne de meşrutiyette olduğu gibi aldatır. Burada en çok rey sahibi idareyi yapar. Bu kadar reyim vardır, idare benimdir denir. Rey verebilmek içinde behemehal memleketin işlerde alâkadar olmak lâzımdır. Alâkadar etmek te cümhuriyetin vazifesidir. Bugün cümhuriyetin mukadderatına hâkim olan fırkamız da bunu yapmaktadır. Memurlarda tıpkı vatandaşlar gibidir. Her idarenin memuru başka türü hareket eder. İstibdat idaresinde kendimiz de gördük. Rusya'da da gördük. Onun maksadı gayet ağır itaati mutlaka, kanunsuz hareket, keyfi icraat, yapılan fenalıklara sükût, cep doldurmak - bir çok namusluları ayırmak isterim - ve gününü şöyle geçirip başka bir kade-

meye atlamaktır. O zamanın büyük idare adamları içinde memlekete hizmet edenler vardır. Rahmet, hürmetle anılmağa lâyıktır. Bunları istisna ederim. Bizim aradığımız haslet o büyük adamların hasleti değildir. Biz memurlarımıza namütenahi salâhiyet vererek keyfi idareye kapı açmak istemiyoruz. Biz bu memlekette kanunu hâkim kılmak istiyoruz. Kanunlar şahsî meziyetlerin çok üstünde kalır. En büyük meziyet kanunları bilmek ve tatbik etmektir. Bu sözlerle bir çoklarına işaret ettim.

Dahiliye Vekâleti tecrübe ile mektebi olmıyan idarecilik hasletine ehemmiyet vermelidir. Mektebi olmıyan idarecilik bence her meslekin mektebi olmalıdır. Behemehal asgarî malûmata her meslekin ihtiyacı vardır. Bahusus idarecilik, idareciliğin haiz olması lâzım gelen evsafı ilmiye diğerlerinden biraz daha fazladır. Bir hâkimin şüphesiz vâsi malûmatı iktisap ettikten sonra İçtimâî malûmata da vâkıf olması lâzımdır. Fakat idare memurunun bundan fazla bilmesi lâzım gelen şeyler vardır. Çünkü kendisine verilen sahai mes'uliyet hergün bütün hâdisatı beşeriyeyi ihtiva eden bir faaliyet sahasıdır, içinde mühendislik, doktorluk ve daha bir çok şeyler vardır. Tecrübe ile bir adama idarecidir diye bu kadar saha nasıl verilir. Bizim aradığımız ilk vasıf malûmatı ilmiyedir. Mektebi olmıyan idarecilikten anladığım mintarafillah yetişen idarecilik demektir. Biz mintarafillah yetiştireceğine kani değiliz, insanların okuyarak, çalışarak yetiştiklerine kaniiz. Onun için mintarafillah gelen padişahları da başımızdan attık. Memurlarımızda aradığımız evsaf budur.

Şimdiye kadar idare âmirlerinden hakkında takibat yaptığımız ve biraz da sertçe davrandığımız memurlar vardır. Sebebi bilhassa idare âmirliği çok güçtür. Kanunla eline verilmiş bir çok takdir salâhiyeti vardır. Bu

ihtiyaridir, bu otorite dedikleri bir salâhiyeti istimal etmesidir. İcabı hal ve maslahatı takdir ederek işi intaç etmektir. Ölçüsü her vakit muvaffakiyette olamaz. Muvaffakiyet bazı defa kâfidir. Onunla bırakılır. Hele muvaffakiyetsizlik kanunlu da olsa kanunsuz da olsa, büyük bir nakisedir. idare âmirinin tutacağı nokta hergün daima ve daima muvaffakiyettir.

Refik Şevket Bey arkadaşımın küçük memurlar hakkındaki sözlerini zabıtlardan okudum. Küçük memurlarımızdan yalnız Dahiliyeye ait değil, diğerlerinin içinde de evsafi matlubeyi tamamilе haiz ve memleket işlerini tamamilе gördüklerine kani olmadıklarım vardır. Fakat bunu eski zamanın tahribatına vermek lâzım gelir. Cümhuriyet mes'uliyeti üstüne aldığı vakit bir çok işlerle alâkadar bulunmuş olduğu gibi bir çok memurların altın ve saire kaçakçılığı ile ahlâklarını bozduklarını gördük. Bunların içerisinde ahlâkını bozmıyanlar da Vardır. Bu gibi memurlardan zamanın beklediği müsmir neticeleri alabilmek için daima ve daima murakabe ve teftişe tâbi tutmak icap eder.

İrtişa ve sair cürümler için çıkardığınız kanun lâihası neticesi olarak, her vilâyetin heyeti teftişiyesi mütemadiyen teftişat yapmaktadır. Teftişler iki kısım üzerinde olur. Ya Vekâletin münasip gördüğü mintakalarda teftiş yapılır ve yahut şikâyet veya bir ihbar üzerine teftişe tâbi tutulur. Vekâletin teftiş heyeti 30 kişiden mürekkep olduğu halde 33 vilâyeti teftiş etmiş ve verdiği lüzumu muhakeme kararı 600 den fazladır. Teftiş lâyihaı ise 1000 bu kadardır. Yalnız irtişa mes'elesinden dolayı adliyyeye tevdi ettiğimiz memurların adedi - bunların hepsinin müttehim veya mahkûm olduğunu söylemek istemem. Bunlar teftişler ve tahkikler

neticesi 1065 numaralı kanun mucibince adliye teslim edilenleri arz ediyorum - lüzumu muhakeme kararı alanlar başka. Arzu ederseniz yekûnunu arz edeyim: 1600 numaralı kanunun neşri tarihinden nisan 932 tarihine kadar adliye teslim edilenlerin adedi 2858 dir. Doğrudan doğruya verilenlerin adedi de 54 dür. Binaenaleyh Refik Şevket Beyefendi biraderimizin haklı olarak temenni ettikleri teftiş ve mürakabe keyfiyeti bugünkü vesaite göre azamî olarak yapılmaktadır. Efkâri umumiye telkin edilen küçük memurların yaptığı yanına kalır fikri doğru değildir, hiç bir zaman kalmamıştır. Yanlarına kaldığını tarih bize göstermemiştir. Hiç bir şey olmazsa bile efkâri umumiye önünde rezil vaziyet ve mahrumiyet içine düşmüşlerdir. Her halde takipten muvakkat bir zaman için kurtulsalar bile, mürakabe oldukça bir gün behemehal adalet pençesinde kendilerini bulurlar. Müfettişlerin adedinin artırılması ve vilâyetlere raptedilmesi elbette bu işi kuvvetlendirecektir. Bu münasebetle müfettişi umumilik lüzum ve ehemmiyetinden bahsetmek isterim. Bu teşkilâtın bize ilk verdiği fayda, doğrudan doğruya bu teftiş işi olmuştur. Haikla hergün temas ederek, devairin icraatını muntazaman teftiş sayesinde rast geldikçe kötü huyluları tecziye etmek suretile halk üzerinde iyi tesir yapmıştır. Müfettişi umumilik bahsine girmezden evvel bu teşkilâtın nasıl yapıldığını arz edeyim. Müfettişi umumilik 926 tarihinde bir kanunla yapılmıştır. Tatbiki ise 927 sonlarına doğru olmuştur. Bütçede karşılığı bulunmadığı için yalnız şark havalisinde tatbik edilmiştir. Müfettişi umumilik şarka gitmezden evvel şarkta adet efradı 30 la 40 arasında dolaşan 100 dane çete vardı ve Ağrıdağı'nda iki bin silâhlı çete alayları mevcuttu. Ce-

nup hudutlarımız, akın diyarları gibi urbanın tecavüzüne maruztu. Manzarai hariciye bu idi. Müfettişi umumilik; ihdas edildiği vakit evvelâ 8, sonra 9 vilâyette, gerek çete teşkilatı, gerek menfi propagandalar ve gerek eşkiya takibatı hakkındaki faaliyetlerini teşdit etti ve bir noktadan başladı ve o günden bugüne kadar işlerini muvaffakiyetle görmektedir. Ahval ve erkam meydandadır.

Bu, doğrudan doğruya idarei umumiyeeye ve asayiş ve emniyet mes'elesine ait olan bu keyfiyettir ki esasen Müfettişi Umumiliğin tesisinde esas maksadı teşkil eden keyfiyet te bu olmuştur. Çetelerle mücadele mes'elesinde ilk defa yapılan şey tecili takibat kanunu oldu. Bu kanun sayesinde şarktan ve cenuptan bir çok asi aşiretler dehalet ettiler, bir çok çeteler dağlardan indi. Bugün onlar da memleketin birer sadık evlâdı olarak memlekete hizmet etmektedirler. Bir kısmının yola getirilmesi böyle idari olmuştur. Diğer bir kısmı hakkında da amansız bir takip başladı. Bunların içerisinde çok meşhur olanları vardı, ilk hatıra Bado, Seydiressul ve saire gelir. Bu şakiler ta Erzurum'a kadar gelebiliyorlardı. Bunlar son neferine varıncaya kadar birer birer imha edildi. Bu adamlar Şeyh Said'in döküntülerindendir. Seydiressul ve sair bir takım adamlar çıktılar ve bunlar cenupta kuvvetli muavenetler görerek iyice işler yapmışlardı. Bunlar da imha edilmiştir. En sonra Şeyh Tahir denilen adamın çetesi imha edildi.

Ağrıdağı hareketi 930 da olmuştur. Onun teferruatı burada çok anlatıldı. Ağrıdağı harekâtının âmilleri tamamilen imha edildi.³ Edilmiyenler de kaçtı. Fakat bu sene kışın Ağrı'dan İran'a kaçanlar mevsimin tahtessıfır 33-40 derece soğuk yaptığı bir sırada Ağrı'dan içeri

girdiler. Oraya memur olan askerlerimiz Ağrı'nın ta tepesine kadar çıkarak soğuklar içinde bir tek nefer kalmaymcaya kadar hepsini tepelediler. Yalnız bu sene şu veya bu maksatla dağa çıkıp hükümetin emrine itaat etmiyenlerden imha edilenlerin adedini okumak isterim. Belki bir ibret olur. Sait Aziz çetesinden Kör Şimo, Diyarbekir çetesinden Deli Fettah, Zazo Haşan, Somaki İsmail ve daha pek çok. Bunlardan 67 kişi bu sene imha edilmiştir. Daha imha edilmemiş bir iki çete vardır. Onlar da imha edildikten sonra şarkta asayiş normal bir hale gelmiş olacaktır. Müfettişi Umuminin iyiliklerinden biri de orada harbi umumî ve mütareke zamanlarından kalan silâhları toplamağa muvaffak olmasıdır. Bilirsiniz ki, bir senede yalnız Mardin Vilâyetinden 6 bin mavzer toplamışızdır. Bunlar Müfettişi Umumiliğin teşkilâtın mesaisini tevhit ve tanzim ederek müstakim görüşleri neticesi olmuştur. Şüphesiz ordumuzun 8 inci Kolordu kumandanlarının ve zabitanının yüksek kudretli görüşleri ve muvaffakiyetleri başta gelen âmillerdir. Bu vesile ile oralarda vatan ve cümhuriyet için çarpışanlara minnetleri arzetmek ve aziz kanlarını dökenleri rahmetle yad etmek vazifemdir. Fakat mes eleyi hükümete ilk arzeden ve bu mes elenin halli kararına vasıta olan Müfettişi Umumî İbrahim Tali Beyefendidir. Müfettişi Umumilik idarei hususiye mesailinde de vilâyetlerin mesaisini tevhit etti. Karakollar yaparak yolların intizam ve emniyetini temin etti. Ümran işlerine başladı. Memlekette hiç bir fabrika yokken un fabrikaları açtı, belediyelere elektrikler yaptırdı. Şark şehirlerimizde de garptekiler gibi ümran faaliyeti başladı. Diyarbekir'in eski halini bilen varsa şimdi aradaki farkı takdirle görürler. Keza Osmaniye, Elâziz de öyledir. Van'da da ümran faaliyet başlamıştır. Van bir şehir ha-

line gelmek üzeredir. Van'ın en büyük mahrumiyeti nüfusedir. Nüfus olmayınca tabiidir ki ümran da geç olur. Fakat nüfusuna nisbetle bugün mamur olmaktadır. Fakat nüfusuna nisbetle bugün memur olmaktadır. Geçmiyen yerlerinde bugün otomobiller geçmektedir. Bugün Hakkâr'lıiler otomobillerle seyahat ediyorlar.

Refik Bey (Konya) oradaki valileri takdirler karşılmalı.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Bey müsaade buyurunuz efendim, Müfettişi Umumilik hakkında maruzatta bulunuyorum. Valiler hakkında sırası gelince söyleyeceğim. Bir müessesenin teessüsünden evvelki vak'alardan mes ul olması fikrini ilk defa olarak Sırrı Beyefendiden işitiyorum. Müfettişi Umumilikten ne çıktı, Müfettişi Umumî gitti de orada irtica oldu dediler. Efendim Şeyh Sait isyanı 925-926 da olmuştur. Halbuki Müfettişi Umumilik 928 de ihdas edildi. Bir müessese, iki sene evvelki vak adan mes ul olur mu? Ondan sonraki hareketleri kastediyorlarsa onlar r icadan ziyade siyasî idiler. İftirakî hareketlerdir. Bu hareketler eskiden ekilen tohumların neticesidir. Vaktile ekilen fırtına tohumları, bugün bize yıldırımlar biçtiriyorlar. Bunlar mazinin seyyiatıdır. Eğer o hareketleri yapanlara Türk oldukları anlatılsaydı bu elim hâdiseler vukua gelmezdi. Müfettişi Umumilik faydasına hakikaten kaniim. Meclisi âliye bir kanun lâyihası takdim ettim. Şayet bütçemiz müsait olursa ve bu kanun da kabul olunursa memleketin diğer akşamında da Müfettişi Umumilik yapmak istiyoruz. Hakikaten idarenin intizamına çok büyük bir saik olacaktır. Diğer akşamı memleketin de bu tarzı idareden istifade etmesi lazımdır. Vaktile Ru melinde de bir Müfettişi Umumilik vardı. Fakat eskisi

ile yenisi arasında fark vardır. Eski idarei vilayat kanunile bugünkü idarei vilâyat kanunu arasında fark olduğu gibi. O teşkilât 1878 de Berlin’de in ikat eden komisyon tarafından, Bulgaristan’ı Türkiye’den ayırmak niyetile yapılmıştı. Eski Rumeli nizamnamesinin esası buna müstenit idi. Vaktile Müfettişi Umumilikler ecnebler tarafından yapılmıştı. Halbuki şimdi biz, doğru dan doğruya Türkiye Cümhuriyetinin maksadı ve Türk milletinin gayesi için yapıyoruz. o farkı da gözetmek lâzımdır. Hakikaten şarkta çalışmış olan vali ve memurların bir çok fedakârlıklarına şahit olmalıyız. Sırası geldikçe bu kürsüden takdirlerimi arzettim. Bugün de bilvesile tekrar ediyorum. Bir insanın herşeyden evvel en kıymetli şeyi canı ve kanıdır. Bu memleket uğruna orada bugün de dökülen temiz kanlar vardır. Onları burada şükranla yad etmek elbette vazifemdir. Diğer taraftan memurların idarede noksanları varsa onları da ıslah etmek vazifemdir. Herkese mütesaviyen muamele yapıldığıdır ki memurun âmirine karşı olan vazifesini ve âmirin de memuruna karşı olan şefkatini yerinde tutabilir. Dahiliyenin eski bir an’ane olarak uğraştığı diğer bir mes ele daha vardır ki bu da iskân ve nüfus mes elesidir, iskân davamızı, mübadele mes’elesini bir kanunla hallettiğimizi geçen sene arzettiğimtim. Şimdi yalnız bonolar mes elesi kalmıştı. Bu bonolar 120 kûsur bindi. Bunun büyük bir kısmı tevzi edilmmişti. Dahiliye Vekâletinin ve idare âmirlerinin yaptığı 120 kûsur bin karardan binde iki nisbetinde itiraz edilmmişti. Fakat bunların bir çoğu yapılan muamelenin doğru olduğuna kani olarak itirazlarından vaz geçmişler, bazılarının itirazları da Şûrayı Devlet tarafından Dahiliye Vekâletinin kararları kabul edilmek suretile

reddolunmuştur. Bonolar sahiplerinin eline verilmiştir. Birinci sınıf bono sahipleri satılan mallara iştirak etmektedir ve Ziraat Bankasında bir milyondan fazla para vardır. Birinci sınıf bonolar biter bitmez ikinci sınıf bonolara, ondan sonra da üçüncü sınıf bonolara başlanacak. işittiğime göre bu ikinci ve üçüncü sınıf bonoları hâmil olan vatandaşlardan bazıları bonolarını yüzde 30-40 noksan ile satıyorlarmış. Bu tamamilen bir zararı mahzuttur. Bu hemşerilerimi temin ederim. Bunu maliyeden behemehal alacaklardır, satmasınlar. Satarlarsa her halde kıymetini nazarı itibara alarak satsınlar. Maliyenin bunlara bütün borcu 3 milyon liradır. Emvali metrukenin kıymeti hazırası ise 6 milyon liradır. Mübaddillerin kendi paralarını böyle heder etmemelerini çok rica ederim.

Nüfus siyaseti: Hükümet bu memlekette nüfus siyasetile çok uğraşmıştır. Ve daha uzun müddet iştigal edecektir. Bugün milletlerin en büyük sermayesi nüfuslardır ve her millet nüfusunun tezayüt veya tenakusile alâkadar olmakta sıtma derecesine bakar gibi her sene bununla meşgul olmaktadır. Benim meşhudatım, Türkiye’de nüfusun gittikçe artmakta olmasıdır. Fakat Türkiye hakkında eskidenberi hâsıl olmuş sakim bir fikir vardır. Bunu her zaman ve her vesile ile tashih etmek çok lâzımdır. Türkiye’nin mesahai sathıyesi 760 bin kilometredir. Nüfusu ise 14 milyondur. Kilometre başına 20 nüfus düşer. Halbuki Belçika’nın şu kadar nüfusu vardır. Bunu mesahasına taksim edersek şu kadar düşer. Bu mukayese kadar sakim bir şey olamaz. Memleketimizin dağları, taşları, çölleri ve sairesi bu mesahai sathiyeye dahildir. Halbu-

ki Belçika'da dağ, taş, çöl gibi bir şey yoktur, her kilometresinde insan barınabilir.

Fransa'da da Belçika'ya nisbetle kesafet azdır. Meselâ bizim Ağrıdağı'nın mesahai satbiyesi 2500 kilometredir. Halbuki bu kadar geniş mıntakada bir kişinin bile yaşayabilmesi imkânsızdır. Sonra Anadolu yaylalarında yaşayan Türk'lerin ne kadar müşkülâtla oturdukları hepimizin malûmudur.

Yağmurların yağmaması yüzünden kaç senedir ne kadar sıkıntı çekiyoruz. Türk çocukları daha sulak yerlerde ve yeşil ovalarda yaşamağa lâyük değil midir?

Tabii nüfusumuz arttığı gün bu Türk çocuğu ile memleketimizin en iyi yerleri dolacaktır. Bugün Türkiye'de Türk'ün muhtaç olmadığı tek bir karış toprak yoktur (doğru bravo). Bugün biz bizzat hepisine ayrı ayrı muhtacıız. Onun için Türkiye nüfusu tetkik edildiği zaman diğer memleketlerle mukayese yapmak kat'iiyen doğru değildir. Bunu her yerde ve her zaman reddetmek ve söylemek lâzımdır. Bunu anlamak için buradan Eskişehir'e kadar giden yerlere bakmak kâfidir.

Gelenler gidenler görüyor. Oraların vaziyeti, memleketimizin ne kadar nüfus barındırabileceği hakkında maddî bir misal olur. Bizim evveleminde nüfus olarak korumağa ve kurtarmağa mecbur ve muhtaç olduğumuz, kaybedilen vilâyetlerimizdeki kendi öz kardeşlerimizdir. Onları kendi milletlerinin kanunlarına ve himayelerine mazhar etmeğe mâni olan ne onların arzusudur, ne de bizim ihtiyaçsızlığımızdır. Doğrudan doğruya maddî bazı manialardır. Fakat kendi vasi talarile geldikleri takdirde memleketin istedikleri yeri-

ne geldikleri günden itibaren asil bir vatandaş olarak yer bulacaklardır. Takdim ettiğimiz yeni bir kanunda bunlara daha fazla muafiyetler vermekteyiz. Bu kanun geldikleri vakit ayrıca münakaşa edilir diye tasdiden sarfi nazar ediyorum. Memleketin diğer aksamında da kesafeti nüfus vardır. Karadeniz sahillerinde Avrupa'nın çok kesif sayılan Fransa'sından bile daha fazla nüfus kesafeti mevcuttur. Halk bugün geçinmek hususunda orada zahmet çekmektedir. Tabii vatandaşları -mıza daha iyi yerler aramak, onları gayretleri nisbetinde lââyik oldukları derecede mes ut, müreffeh bir hale getirmek vazifemizdir. O kanunla bunu da temin etmek istiyoruz. Maatteessüf bütçemizde buna dair olan tahsisat tamamen kaldırılmıştı.. Çünkü kanaatimiz şudur ki hükümetin her şeyden evvel yapması lâzım olan vazifesi bütçesini tevazün ettirerek ithalât ve ihracatını muvazeneleştirerek parasını korumaktır. Her zararın fevkinde bunu görerek bütçemizden bunu silmiş -tik. Fakat şimdi bu kürsüye çıkmadan evvel işittiğime göre bütçe encümeni başka yerlerden imkân bularak 317 fasla 50 bin ve fasla da 250 bin lira koymuştur. Memleketin hakikî bir ihtiyacı bu suretle kısmen olsun görülecektir. Tâbiyet mes'elesi de dahiliyede görülmektedir. Esasen bu işin dahiliyede olması lâzım gelirdi. Vaktile kapitülâsyonların tesirde hariciyeye verilmişti. Şimdi dahiliyeye alındı. Millî bir iş olarak milletin yaptığı kanunlar dairesinde görülmektedir. Memleket için bir çok hainlikleri zahir olan kimseler tabiiyetten iskat edilmişlerdir. Hariçi vatandan memlekete gelen öz Türk'ler de geldikleri günden itibaren günü gününe muameleleri ikmal edilerek Türk vatandaşlığına kabul edilmektedir.»

Sırrı Bey bir şey kaldı mı zatı âlinize cevap ve -rilecek.

Dahiliye vekili Şükrü Kaya Beyefendi Reşit Bey (Gazi Antep) in bir sualine cevaben demiştir ki:

«Vefiyatın tevellüdattan fazla olduğunu söylediler (hayır aksini söylediler sesleri) o halde yanlış anlamışım, Şüphesiz bu cihet arasım ilmi olarak muna -kaşa ediliyor. Fakat gerek İdarî görüşler, gerek İdarî raporlardan anlaşıldığına göre mekteplerin artmasından - kemali şükranla arz ediyorum - tevellüdattın daima artmakta olduğu görülmektedir. Mevit behemehal gömülmeğe muhtaçtır. Doktor, muhtar ve ölünün velileri haber vermeğe mecburdur. Aksi takdirde tecziye olunurlar. Binaenaleyh ölülerin nüfusa kaydedilmesi bu mecburiyetten ileri geliyor. Halbuki çocuklar - köylülerden sarfi nazar - şehirlilerimizde bile bize yakından alâkası olan bir buçuk yaşında çocuklar bile eski bir itiyadın neticesi olarak nüfusa kaydedilmiyorlar, ihmal ediliyorlar. Maamafih çocuk olsun da nüfusa kaydedilmesin ve yüzde ellisi mektum kalsın. Çünkü çocuğun kaydedilmesi nihayet bir istatistik mes'elesidir. Zaten diğer memleketlerde bu belediyelere havale edilmiş bir keyfiyettir. Nihayt hukuku mdeniyeye taallük eden bir mes'eledir. Yoksa devletin kudret ve kuvvetine kat'iyen maddî tesiri yoktur. 928 de yaptığımız istatistikte nüfusumuzun 14 milyondan daha fazla olduğu meydana çıktı. Sonu sıfırlı ve yuvarlak beşli senelerde umumî tahriri yapacaktık. 930 da yapmadık, büyük tahriri 935 e kalmıştır. Yapılacak büyük tahriri nüfusundan sonra bu kürsüden söz söyleyecek o zamanın Dahiliye Vekili şimdi gerek memleketi dolaşan meb'uslar, gerek idare âmirlerinin ve gerekse diğer va-

tandaşların söylediği gibi Türkiye nüfusunu 16 ve hatta 17 milyondur diyecektir. Evlilik haricinde doğan çocukların nüfusa kaydı için Dahiliye ve Adliye müsterek bir komisyon yapmıştı. Bu komisyon çocukların teşçili mes elesinde bir neticeye vâsıl oldu. Bunda çocukların mahkeme hükmüne hacet kalmadan kanunu medenî ahkâmı dairesinde nüfusa kaydı temin edilmistir. Sırrı Beyefendi dediler ki benim maksadım irtica hareketi değildir. Kim olursa olsun yakın bir dostumu, bir meslektaşımı tekzip etmek benim için bir zevk değildir. Hakikaten zuhl etmişlerdir, irtica hareketi dediler. Bendeniz dedim ki ondan sonra irtica hareketi olmamıştır, irtica hareketi Şeyh Sait vak'asıdır demiştim. Benim sözlerim kendisine masruf olur. Bunların kökleri teşekkülünden evvel ve dediğim gibi belki tarihin çok derin zamanlarına aittir. Meclisi Aliyi tasdi etmek istemem. Yoksa bu Şark ve Garp davamızı daha derin açar ve kabahatin kimlere ait olduğunu arzederim. Her halde biz kabahatli olacak vaziyette değiliz. Biz bugün eseri islâh ederek şark vilâyetlerini garp vilâyetlerimiz gibi Cümhuriyetin âdil kanunlarından müstefit etmek istiyoruz ve orada şahıs ve zümre tekallübünü kaldıracağız. Mücadelemiz sistem mücadelesidir. Kurunuvusta ile asri Cümhuriyet uğraşiyor, behemehal Cümhuriyet galip gelecektir. (Al - kışlar).

Kaçıkçılık davısına gelince şarkta daha çok olmuştur. Bu davalar Meclisi Alide müzakere edilirken çok bahsedildi. Bunun esbabı çoktur. Evvelâ hudut vaziyeti, saniyen gümrük vaziyeti, yekdiğerini tanıyan adamların bulunması ve saire. Bu mes'ele halledilmiş olduğu için tekrardan içtinap ediyorum. Müfettişi U-

mumilik, valiler ve jandarma ve hudut kumandanları kaçakçılığa çok meşgul olmuşlardır. Fakat behemehal Büyük Millet Meclisinin müdahalesi ve Büyük Millet Meclisinin kanunu lâzım gelmiş, ve bu kanun yapıldıktan sonradır ki kaçakçılık orada iflâs etmiştir. Demek ki bir müfettişi umumî ve valilerin elinde bulunan salâhiyetlerin fevkinde tedbirler almak lâzım imiş ki bu kanun yapıldı. Müfettişi Umumî ve valiler bu noksanları görmüşler ve yazmışlardır. Büyük Millet Meclisinin aldığı tedbir ve hususî mahkemeler sayesinde kaçakçılık inhilâl etmek üzeredir. Ben bunları aldığım raporlara istinaden söylemiyorum. Sûriye gazetelerinde okudum. Orada yer yer kurulan kaçakçılık merkezleri inhilâl etmekte ve dahile doğru çekilmektedir.

Tabî aynî şiddet devam eder ve Büyük Millet Meclisinin yaptığı tedbirler tatbik edilirse az zamanda kaçakçılıktan eser kalmaz.

İdare âmir ve memurlukları bu bir defa sisteme taallûk eder. Bu sistemden bahis buyurdular. Mutasarrıflık ve vali sistemleri. Mutasarrıflık sistemi bu çok eski bir sistemdir. Ve bunun hiç bir faydası da olmamıştır.

Bu sistemin halkı merkeze uzaklaştırmadan ve merkezi halka yanaştırmamaktan başka bir şeyi görülmemiştir. Hükûmî şahsiyeti ve amelî faydası olmayan bir teşekküldür. Ve ilmi idarede bunun yeri yoktur. Bu şekildeki idare sırf memur yetiştirmekten başka bir işe yaramamıştır. Memur da yetiştirmemiştir ya.. Valilik. çağlarını mutasarrıflıkta geçirmiş ve zayıf kalmış adamlar vali olarak gelmişler ve bu vaziyete geldikten sonra, şimdiye kadar yapılan tecrübe itibarile

muvaffakiyet gösterememişlerdir. Bizim anladığımız idare memuru memleket kanunlarını ve rejimi müdrik bir adamın bu memleket halkına mes uliyeti altında hassasiyete, faaliyetle fakat kanun çerçevesi dahilinde çalışmasıdır. Bu evsafı haiz 60-70 hatta 700 adamı Türkiye bulamaz mı?

Gayzerlinin bir kitabında okumuştum. Türk'e-rin en büyük hasletleri sıkıştıkları zamanlarda lâzım gelen yerlere en kuvvetli adamları getirmektir. Son tarih te buna bir misaldir. Kanun bilir, memleketini sever 60 tane adam bulmak hiç bir zaman bizim için müşkül değildir ve Cümhuriyet bunları bulmuştur da.

Böyle muktedit adamar iş başında bulundukça size teminat veririm muvaffakiyet muhakkaktır. Çünkü onların yaptığı icraattan mes'ul olan benim. Teşkilâtı esasiye kanunu gayet sarihtir. Demin de arzettiğim gibi halka karşı olan vazifelerinde ve gerek diğer ahvalde en küçük kusurlarını görüp te tecziye etmezsem kendilerini tecziye etmediğimden dolayı huzuru âlinizde mes'ul olacak benim. Binaenaleyh onlar kadar benim de hassas davranmam zaruridir.

Teessürüme mağlup olmadım. Heyecanlı bir adam olduğum sözlerimden anlaşılır. Teessür duyardım eğer Sırrı Beyefendi uzun müddet idareden ayrılmamış olsalardı. Kendileri uzun müddet meslekten ayrılmışlardır, meşgul olmamışlardır, tevaggül etmemişlerdir. Meslekle aralarında müşterek mefhumlar ve telâkkiler kalmamıştır. Müruru zamana uğramıştır. Eğer yakından mesleki takip etselerdi bir idare adamı bu sözleri nasıl söylüyor diye hakikaten müteessir olurdu. Bilediyelerden bahsetmemiştim. Başka yere bırakmıştım vesile verdiler teşekkür ederim.

Sırrı Bey (Kocaeli) Allah razı olsun.

Şükrü Kaya Bey — Belediyelerimiz de Cümhuriyet sayesinde ilerlemekte olan müesseselerdendir. Yeni yaptığımız kanunla kendilerine bir çok vazifeler verilmiştir. Bu vazifeler verildikten sonra bunların varidatında tenakus hasıl oldu. Yapacakları hizmetlere kâfi varidat bulunamadı. Bunun derhal ıslahına da imkân görülmedi ve görülmemektedir. iktisadî ve malî buhran varidat tenakusu mâni oldu. Bugün belediyelerin, idarei hususiyelerin ve hatta Türk milletinin, devletin yaptığı iş paraya tevakkuf etmeyip te gayrete, zekâya, ilme, çalışmağa tevakkuf eden işlerdir. Bugünkü belediyeler, valiler, memurlar, vekiller yalnız buna istinat ediyorlar. Ve bu kadar güçlkle çalışıyorlar ve yine bir çok eserler meydana getiriyorlar.

Zarureti maliye kendi haillerindeki bir çok şeyleri müddeti muvakkate için durdurmak mecburiyetine katlandırmıştır. Bunu uzun boylu izah edip te neden bu vaziyet oldu diye sizi tasdi edecek değilim. Çünkü hepinizin malûmudur. Belediyelerin de bu vaziyette tıpkı Dahiliye Vekâleti, tıpkı Adliye Vekâleti, tıpkı Nafia Vekâleti gibi onların şu şu işleri vardır. Programları hazırdır. Tertipleri yapılmıştır, projeleri hazırlanmıştır. tahakkukları, tatbikleri paranın müsait olduğu zamana bırakılmıştır. Belediye kanununda kendilerine tahmil edilen vazifelerden bir çokları bu suretle kalmaktadır. Şehirler belediyelerden memleketin umumî umranî ve terakkisi noktasında bir çok istifade etmişlerdir. En büyük istifadeyi eden, devletin merkezi olmak itibarile Ankara şehri olmuştur. Ankara şehri Avrupa şehirlerinde bir çoklarının fevkindedir ve bir çoklarının da fevkine çıkacaktır.

Ankara şehri zannedildiği gibi dünyaca tanınmamış bir isim değildir. Bir kere ehemmiyeti siyasiye itibarile herkesçe tanınmıştır. Saniyen, Ankara şehrinde bizim en meşgul olduğumuz zamanlar, ve paramızı en kısa sarfettiğimiz zamanlar da yaptığımız medenî eserlerle cihanın her tarafında hayretle yadedilmektedir. Bir çok ecnebilerin gazetelerimize vaki beyanatı buna delil olduğu gibi Avrupa gazetelerinde, kitaplarında ve risalelerinde görülmektedir. Binaenaleyh Ankara ta tanınmamış bir şehir değildir. Dünyanın her tarafında kongrelerin ikat eder, idare, ceza, şehir kongreleri, fırıncılık, ekmekçilik, kunduracılık kongreleri gibi belediyeleri alâkadar eden kongrelerin ikat eder. Eğer biz bütün bu kongrelere iştirak edecek olursak bu dar vaziyette kendi tanzifat, tenvirat, sairemizi yapamıyacak vaziyete geliriz. Londra'nın İstanbul belediyesine vaki olan tekliflerini reddeden doğrudan doğruya ben-denizim. Orada sefirimiz vardır, eğer kongre sefirimiz bulunmasına mâni olacak mertebede ise konsolosumuz vardır, o iştirak etsin dedim. Maksadımız belediyeye bir kaç bin lira israf ettirmemektedir. (Bravo sesleri).

Biz İstanbul şehrinin imarını kongrelerden beklemeyiz. Kongrelerin mukarreratı neşredilir elimize gelir. İstanbul şehri namına orada bir kaç kelime söylenmesi bir şey temin etmez.

İstanbul şehrine biz temelinden, esasından başlamak emelindeyiz. İstanbul şehrinin plânı basit olmadığı için biraz zamana tevakkuf etse de ergeç yaptırmak emelindeyiz. Çünkü biz yaptırmıyacak olursak yarınki nesil belki bizi tahtia edecektir. Onun için bu sene İstanbul belediyesinin bütçesine tahsisat konuldu. Bir

müşabaka açılacak 200-300 bin nüfuslu şehirlerin plânını yapmış bir zatla pazarlıkla, bu sene belediye büt - çesindeki tahsisatla İstanbul planı temin edilmiş olacaktır. Bence bundan evvel imara başlamak fazla masrafı mucip olur. Belki yarın ileride o masrafları tekrar yapacak vesileler, yollar açılır. Yapılan masraflar heba olur.

Türkiye şehircilikle doğrudan doğruya alâkadar olmaktadır. Meselâ:

İzmir'in plânı vardır. Manisa'nın ve Aydın'ın plânı vardır. Plân üzerine iş. Diyarbakır, Malatya, Elâziz'in plânları yapılmaktadır. Diğer belediyeler de plânlarını yaptırmak için müracaatlerde bulunmaktadırlar.

Gerek belediyelerin vaziyeti maliyesinin müsait olmaması ve gerekse plânın evveleminde haritaya mü-tvakkıf olması plânların derhal yapılmasına mânî olmaktadır. Evvelâ haritaları yaptıracamız, sonra plânlar yapılacak ve tatbik edilecektir. Bu program ne bir duadır, ne de bir hayaldir. Biz bütçelerden kesilerek her sene ayrılacak para ile kanunen açılması lâzım gelen belediye bankası vasıtasile yaptıracamız. Beş sene sonra üç beş milyon liralık bir belediye bankası tesis edilecektir. Bu suretle belediyeeri mahrumiyetten banka kapılarında dolaşmaktan kurtaracağız. Sırrı Bey şehircilikte bana müzahir olmak isterseniz evveleminde bu banka tesisine yardım ediniz, kongrelere göndermekten bir şey çıkmaz. Haberiniz var mı? Londra'da böyle bir banka var mı?

Sırrı Bey (Kocaeli) hayır.

Şükrü Kaya Bey — Londra'da böyle bir teşekkül yoktur. Onlar da bizden gördükten sonra bunun ehemmiyetini nazari dikkate alarak belki yaparlar.

Reis — Dahiliye bütçesinin heyeti umumiyesi hakkında başka söz istiyen yoktur.

Fasillara geçilerek dahiliye bütçesi kabul edil -
mistir.

TAYİNLER:

Kaymakamlar

Kararname No. 8749

Lapseki kaymakamlığına Hâkimhan kaymakamı Necati, Kemalpaşa kaymakamlığına İncesu kaymakamı Kâmil, M. Kemalpaşa kaymakamlığına Hayrebolu kaymakamı Emin, Görele kaymakamlığına Sürmene kaymakamı Nurettin, Of kaymakamlığına Balâ kaymakamı Hâmit, Sürmene kaymakamlığına Hınıs kaymakamı Recep Hilmi, Dört Yol kaymakamlığına İslâhiye kaymakamı Nuri, Gülnar kaymakamlığına Antalya Polis müdürü Hıfzı, Zara kaymakamlığına Sivas mektupçusu Aziz, Vezirköprü kaymakamlığına Kelkit kaymakamı Celâl Tayyar, Mudanya kaymakamlığına Sındırgı kaymakamı Salâhattin, Alâiye kaymakamlığına Çıldır kaymakamı Sabri, Elbistan kaymakamlığına Göksn kayma-

kamı Hüsnü, Nazimiye kaymakamlığına Burdur nüfus müdürü Bekir Sıtkı, Mecitözü kaymakamlığına Seydişehir kaymakamı İhsan, Beyşehir kaymakamlığına Ergani madeni kaymakamı Faik, Çatalca kaymakamlığına esbak Lüleburgaz kaymakamı Cevdet Salih, Uzunköprü kaymakamlığına Demirköy kaymakamı Kemal, Kırkağaç kaymakamlığına İznik kaymakamı Rauf, Saimbeyli kaymakamlığına Anamur kaymakamı Remzi, Bayramiç kaymakamlığına Söğüt kaymakamı Zeki Beylerin naklen, Yusufeli kaymakamlığına Giresun nüfus müdürü Süleyman, Hayrebolu kaymakamlığına Alaçalı nahiyesi müdürü Hüseyin, İpsala kaymakamlığına Büyükdere nahiyesi müdürü Nurettin, Bala kaymakamlığına Sındıran nahiyesi müdürü Kemal, Seydişehir kaymakamlığına Erenköy nahiyesi müdürü Kâmil, Söğüt kaymakamlığına Tuzlukçu nahiyesi müdürü Asaf, Kadınhan kaymakamlığına Arnavutköy nahiyesi müdürü Sait, Anamur kaymakamlığına Şehremini nahiyesi müdürü İsmail Hakkı Beylerin terfian tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

19/6/932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

Mektupçular:

Kararname No. 8789

Sivas mektupçuluğuna esbak Görele kaymakamı mülkiye mezunlarından Fahri, Manisa mektupçuluğuna Tokat mektupçusu Talât, Ordu mektupçuluğuna Gazi Antep mektupçusu Avni. Tokat mektupçuluğuna Artvin mektupçusu Hikmet, Gazi Antep mektupçuluğuna Aksaray mektupçusu Hilmi Beylerin naklen tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

28/6/932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

Nüfus müdürlükleri :

Nüfus işlerini umum müdürlüğünün 11/6/932 tarihli tezkere-i okundu. Münhal bulunan Diyarbakir nüfus müdürlüğüne Elâziz nüfus müdürü Abdülvehap, Ordu nüfus müdürlüğüne Beyazıt nüfus müdürü Sait, Van nüfus müdürlüğüne Maraş nüfus müdürü Nuri, Muş nüfus müdürlüğüne Kırşehir nüfus müdürü Sait Beylerin almakta oldukları maaş ile naklen tayinlerine.

Afyon nüfus müdürlüğüne Ordu nüfus müdürü Lûtfi, Maraş nüfus müdürlüğüne Adana nüfus müdürü Kâzım, A-

İdare - 3

dana nüfus müdürlüğüne Adana iskân müdürü Ekrem, Kırşehir nüfus müdürlüğüne Niğde nüfus müdürü Hilmi, Niğde nüfus müdürlüğüne Kayseri nüfus müdürü Rüştü, Kayseri nüfus müdürlüğüne İzmir iskân memurlarından Vasfî, Gireson nüfus müdürlüğüne Kırklareli nüfus müdürü Mahmut, Kırklareli nüfus müdürlüğüne Manisa iskân memurlarından Sabri Beylerin almakta oldukları maaşla ve taleplerde bilâharcirah naklen tayinlerine.

Elâziz nüfus müdürlüğüne Diyarbakir nüfus Başkâtibi Mustafa, Burdur nüfus müdürlüğüne Manisa nüfus başkâtibi Şevket, Artvin nüfus müdürlüğüne, Çanakkale nüfus başkâtibi Tacettin Beylerin 20 lira maaşla taleplerde bilâharcirah terfiyan tayinlerine.

Beyazıt nüfus müdürlüğüne Ordu nüfus başkâtibi Talât Beyin 20 lira maaşla terfiyan tayinine karar verildi.

Vekâlet emrine alınanlar :

Kararname No. 8750

Müfettişlikçe işten menolunan Beyşehir kaymakamı Nafi Beyin görülen lüzuma binaen Vekâlet emrine alınması tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

19/6/932

REİSİCÜMHUR

Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

Tekaüde sevk edilenler:

Vekâlet emrinde bulunan sabık Elmalı kaymakamı Bahattin Beyin memurin kanununun bazı maddelerinin tadili hakkındaki 1777 numaralı kanunun 3 üncü maddesine tevfi-kan tekaüde Sevkine karar verildi.

Vilayetler:

İnzibat komisyonları mukarreratı:

«Antalya»

Döşeme altı nahiyesi müdürü İhsan ve Korkuteli kazasının Kızılcadağ nahiyesi müdürü Mehmet Celâl Beylerin mezu-niyet vilâyet merkezine geldiklerinden üçer günlük maaşları-nın kat'ı suretile tecziyelerine karar verilmişti.

«Beyazıt»

Eleşkirt kazası maliye tahsildarı Salih Efendinin vazifesi-ni ifadan âciz olmasına binaen tasfiyesine karar verilmiştir.

«Erzincan»

Vazifelerindeki devamsızlıklarına mebni maliye ikinci

daire tahsildarı Mehmet ve üçüncü daire tahsildarı Ahmet Efendilerin on beşer ve dördüncü daire tahsildarı Hayri ve dokuzuncu daire tahsildarı Sıtkı Efendilerin de sekizer günlük maaşlarının kat ı suretile tecziyelerine karar verilmiştir.

«Erzurum»

Hınıs maliye tahsildarı Hamdi, Tercan nüfus kâtibi İbrahim, Oltu maliye tahsildarı Rıza, Oltu kazasının Örtülü nahiyesi müdürü Mahmut, Vilâyet Evkaf başkâtibi Mazhar ve vilâyet evkaf kâtibi Turan Beyler âciz ve kabiliyetsizliklerinden dolayı tasfiye edilmişlerdir.

«Gazi Antep»

Kilis kazası Musabeyli nahiyesi müdürü Hüseyin Beyle Nizip kazası muhasebei hususiye memuru Fevzi, piyade tahsildarlarından Mustafa, Hikmet, süvari tahsildarların – dan İbrahim, Ömer, Mehmet ve Behisni ceza mahkemesi zabıt kâtibi Nuri Efendiler âciz ve kabiliyetsizliklerinden dolayı tasfiye edilmişlerdir.

«Kayseri»

Hususî idareye ait işlerin mütemadi mesai ile hüsnu cereyanının temin emrinde gösterdikleri muvaffakiyetten dolayı vilâyet muhasebei hususiye müdürü Şükrü ve başkâtibi Ömer Avni Beyler vilâyetçe birer kıt'a takdirname verilmiştir.

«Kocaeli»

Geyve muhasebei hususiye «4» üncü daire tahsildarı Nuri Efendi yol amelei mükellefelerine tebliğ edilmek üzere kendisine verilen ihbarnameleri bilâtebliğ üzerinde saklamasın - dan dolayı tevbihine karar verilmiştir.

Adapazarı maliye tahsildarı Hilmi, muhasebei hususiye tahsildarı Abdullah, Hendek maliye varidat kâtibi Adil, Maliye vezne mutemedi İsmail, İzmit Kasrı sabık bekçisi Cemal Efendiler âcizlerinnden dolayı tasfiye edilmişlerdir.

«Muş»

Malazgirt tapu memuru Mehmet, Bulanık tapu memuru Nuri, Varto tapu memuru Ziya, Malazgirt maliye tahsildarı Yusuf ve Varto sandık emini İbrahim Efendiler âciz ve kabili - yetsizliklerinden dolayı tasfiye edilmiştir.

«Tekirdağ»

Hususî muhasebe süvari tahsildarı İbrahim, Memleket hastanesi idare memuru İsmail Efendiler vazifelerinde gösterdikleri acizden dolayı tasfiye edilmiştir.

Malkara hususî muhasebe memuru Osman, tahsildar Sabri ve Nuri Efendiler 930 senesi yol paralarını vaktinde nisbeti muayyene dairesinde tahsil etmediklerinden dolayı ihtar, Hayrebolu ikinci daire tahsildarı İbrahim oğlu Şakir Efendi vazifesinde gösterdiği betaatten dolayı; bir haftalık maaşının kat'ı ve mükellefler hakkında takibat yapılmadığını görüldüğü, bildiği ve resmen de tebligat yapıldığı halde sükût ve

ihmal ile tahsildarın üzerindeki nüfuzu salâhiyetini istimal etmediği anlaşılan Hayrebolu kazası tahsil memuru Mehmet E-fendi tevbih suretile tecziye edilmiştir.

«Urfa

Nahiyenin emniyet ve sükûnetinin temininden ve idaresi hususunda büyük muvaffakiyeti görülen Payamlı nahiyesi müdürü Hulki Bey takdirname ile taltif edilmiştir.

Kanunlar:

1076 numaralı İhtiyat zabitleri ve İhtiyat askeri memurları kanununun 3 üncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun

Kanun No. 1976

Kabul tarihi : 23/5/1932

Neşri tarih: 28/5/1932

Madde1 — 1076 numaralı ihtiyat zabitleri ve ihtiyat askerî memurları kanununun üçüncü maddesine aşağıda yazılı fıkra ilâve edilmiştir:

Askerî lise memurlarından yabancı memleketlerde askerî mühendis ve askerî fen memuru yetiştirilmek üzere seçilenler iki ay müddetle hazırlık kıt'asında hizmet ettikten ve sınıfları ile alâkadar askerî fabrikalarda veya sair müesseselerde on ay çalıştıktan sonra liyakati ve kifayeti tasdik olunanlar ihtiyat zabıt vekili nasp edilir ve tahsil görecekları müesseselere

gönderilirler. Askerî mühendisi ve askerî fen memuru olma-
ğa kifayeti görülmiyenler talebe sıfatile Harbiye mektebine
sevk edilirler.

Madde 2 - kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Millî Müdafaa Vekili
memurdur.

25/5/1932

**1683 numaralı Askerî ve Mülkî tekaüt kanu
nunun 4 üncü ve 6 ıncı maddelerinin
tadili hakkında kanun**

Kanun No. 1977

Kabul tarihi: 23/5/1932

Neşri tarihi: 28/5/1932

Madde 1---3 haziran 1930 tarih ve 1683 No. lı askerî ve
mülkî tekaüt kanununun dördüncü maddesine merbut cetvelin
20, 21 ve 22 inci derecelerine ait emsal hâsılları 35, 24 ve 22 olarak
tashih edilmiş ve cetvelin nihayetine (aldıkları maaş - larda elli
kuruş ve daha fazla lira kesri olan memurların te - kaütlerinde bu
kesirler vahide iblâğ olunur, elli kuruştan aşağı olan kesirler hesaba
alınmaz) fıkrası ilâve olunmuştur.

Madde 2 - Mezkûr kanunun altıncı maddesinin ikinci
fıkrası aşağıda yazılı şekilde tadil edilmiştir:

Şu kadar ki tahsis olunacak tekaüt maaşları memuriyet
maaşları emsal hâsılının ve maaşatın tevhit ve teadülü hakkın- daki
1452 numaralı kanunun mevzuu haricinde kalan memur- ların
maaşı aslî ve tahsisatı fevkalâdeleri mecmuunun yüzde yetmiş
beşini tecavüz edemez.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir,

Madde 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya icra Vekilleri Heyeti memurdur.

25/5/1932

**Ankara şehri İmar Müdürlüğünün 1932
malî senesi Bütçe kanunu**

Kanun No. 1986

Kabul tarihi:28/5/1932

Madde 1 — Ankara şehri imar müdürlüğünün 1932 malî senesi masrafları için merbut (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 174,512 lira tahsisat verilmiştir.

Madde 2 —Ankara şehri imar müdürlüğünün 1932 malî senesi varidatı merbut (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 174,512 lira tahmin edilmiştir.

Madde 3 — Ankara şehri imar müdürlüğünün 1932 malî senesi memur ve müstahdemleri kadrosu merbut (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 4 — 35,000 lirası mukaddem caddesinin tevsiî dolayısıyla yapılmış bulunan istimlâklerden ve 15,000 lirası da sair istimlâklerden tahakkuk eden istihkaklara sarfedilmek üzere Maliye Vekâletinin kefaletile 50,000 liraya kadar istikraz aktine Ankara Şehri imar müdürlüğü mezundur.

Madde 5 — Mevcut imar ve idare heyeti yerine Dahiliye Müsteşarı ve Ankara Belediye Reisi ile Muhasebat, Hıfzıssıhha işleri Yollar Umum Müdürlerinden tereküp edecek bir heyet ikame edilmiştir.

Haftada en az bir defa içtimai zarurî olan bu heyetin me-sai saatleri haricindeki içtimaları için reisine ayda yetmiş beş ve azalarına ayda ellişer liraya kadar ücreti huzur verilir.

Madde 6 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden mu -
teberdir.

Madde 7 — Bu kanunun icrasına Dahiliye Vekili me -
murdur.

30/5/1932

A - cetveli

Fasıl	Madde	Muhassasatın nev'i	1932 senesi muhassasatı Lira
1	Ücretler		
	1	Memurin ve müstahdemin ücretleri	36,960
	2	İdare heyeti reis ve azaları ücreti	3,300
		Fasıl yekûnu	40,260
2	Ecnebi mütehasıslar ücret ve tazminat ve seyahat masrafı		25,250
3	Harcirah		150
4	Demirbaş alât ve edevat ve levazımı fenniye		730
5	Levazım		
	1	Tenvir ve teshin	1,000
	2	Kırtasiye ve evrakı matbua	500
	3	Plânların tabı masrafı	1,500
		Fasıl yekûnu	3,000

Fasıl	Madde	Muhassasatın nev'i	1932 senesi
			muhassasatı
			Lira
6	Masarifi mütenevvia		
	1	Müteferrika	750
	2	Melbusat	120
	3	Bedeli icar	2,500
		Fasıl yekûnu	3,370
7	İstimlâk ve inşaat masrafı		
	1	İstimlâk bedeli ve muhamminler ücreti	1
	2	İnşaat	1
		Fasıl yekûnu	2
8	İstikraz masrafları		
	1	İtfa bedeli	97,500
	2	Faiz	2,300
	3	Pul ve muamele vergisi	200
		Fasıl yekûnu	100,000
9	1715 numaralı kanunun 8 inci maddesi		
	mucibince Cümhuriyet Merkez Bankasına		
	verilecek itfa karşılığı		1,745
		Umumî yekûn	174,512

B - cetveli

Fasıl	Madde	Varidatın nev'i	1932 senesi Lira
1		Umumî bütçeden muavenet	164,512
2		Müteferrik varidat	10,000
Umumî yekûn			174,512

C - cetveli

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
Müdür (mühendis) [1]	1	600

Fen işleri

Mukayyit (kâtip)	1	80
Daktilo	1	75

İnşaat ve tatbikat kısmı

Şef mühendis	1	300
Ressam	1	130
Kondöktör	1	130

[1] On aylık.

Memuriyetin nev'i	Adet	Ücret
Plân ve harita kısmı		
Şef mühendis	1	300
Plân mühendisi	2	300
Ressam	1	130
Filâmacı	1	40
Hesap işleri şubesi		
Müdür	1	210
Mukayyit ve kâtip	1	80
Veznedar	1	90
Avukat	1	80
Yazı işleri kısmı		
Yazı işleri şefi ve evrak memuru	1	150
Daktilo	1	75
Hizmet erbabı		
Müvezzi	1	40
Kapıcı	1	40
Odacı	1	30

1111 numaralı Askerlik Mükellefiyeti kanununun 111 inci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun

Kanun No. 1988

Kabul tarihi: 29/5/1932

Neşri tarihi: 31/5/1932

Madde 1 — 21 haziran 1927 tarih ve 1111 numaralı askerlik mükellefiyeti kanununun 111 inci maddesine aşağıda- ki fıkra ilâve edilmiştir:

«Bunlardan talim müddeti zarfında hastalananların ilâç- ları ve hastanede yatanların iaşeleri meccanen temin olunur.

Bu efrattan talip olanların, bedelleri kendi taraflarından tesviye edilmek suretile, ilbas ve iaşeleri kıt'alarmca temin o-lunabilir..

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa Vekili memurdur.

31/5/1932

Maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanuna merbut cetvelde tadilât icrasına dair kanun

Kanun No. 1992

Kabul tarihi: 29/5/1932

Madde 1 — Maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun ikinci maddesine merbut cetvelin iktisat Ve-kâleti kısmında bulunan (Mukavelâtı Ticarie Tetkik Dairesi)

kadrosu yerine merbut cetvelde gösterilen kadro ikame edilmiştir.

Madde 2 — Mukavelâtı ticariye tetkik dairesi hakkındaki 15 şubat 1926 tarih ve 742 numaralı kanun mülğadır.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 4 — Bu kanunun hükmünü icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

31/5/1932

Cetvel

Beynelmilel Ticaret ve İktisat mukavelelerini ettikik müdürlüğü

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
5	Müdür	1	80
9	Müdür muavini	2	40
11	Mümeyyiz	1	30
14	Kâtip	1	20
15	Kâtip	1	17,5

Takas komisyonu teşkili hakkında kanun

Kanun No. 1993

Kabul tarihi: 29/5/1932

Madde 1 — Bedeli devlet bütçesile hususî, mülhak büt- çelerden belediye ve âmme müesseseleri (Darülfünun gibi) ile menafii umumiyeye hadim müesseseler (Hilaliahmer, Hima - yei Etfal gibi) bütçelerinden veya imtiyazlı müessese ve şir- ketler tarafından ödenmek suretile ecnebi memleketlerden it- hal edilecek eşyanrn satın alınmasına ait talep ve teklifleri toplamak ve icabında, mübayaadan mütevellit her türlü mes' uliyet bütçesinden tediyat yapan daireye ait olmak şartile, ic- ra Vekilleri Heyeti kararile takasa tâbi tutmak ve icra Vekil- leri Heyetince bu işlerle alâkasından dolayı tensip olunacak diğer hususlarla iştigal etmek üzere «Takas Komisyonu» na- mile iktisat Vekâletine merbut bir komisyon teşkil olunmuştur. Ancak hususî ticaret mecburî takasa tâbi tutulmaz.

Madde 2 — Komisyon bir umumî kâtip ile Dahiliye, Maliye, Gümrük ve inhisarlar, Nafia, iktisat, Ziraat ve içti- maî Muavenet Vekâletlerinin (A) serisinde bulunan memur- larile Millî Müdafaa Vekâleti tarafından teklif olunacak zevat arasından icra Vekilleri Heyeti kararile tayin olunacak birer azadan ve merkezleri Ankara'da bulunan Millî bankalarca müntehap birer mümessilden tereküp eder.

Komisyonunda temsil edilmeyen idare ve müesseselere ait işlerin müzakeresinde bu idare ve müesseselerden bir mümes- sil dahi davet olunur.

Komisyon muamelâtı Umumî kâtiplik tarafından tedvir edilir.

Komisyon azasına komisyondaki mesaileri dolayısile hak- kı huzur veya ücret verilmez.

Madde 3 — Umumî Kâtiplik kadrosu merbut cetvelde derece, adet ve maaşları gösterilen memurlardan ibaret olup bunlar maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun ikinci maddesine merbut cetvelin İktisat Vekâleti kısmına ilâve edilmiştir.

Madde 4 — Umumî kâtip İktisat Vekilinin inhası ve İcra Vekilleri Heyeti karârile,

Umumî kâtip muavini İktisat Vekilinin arzı üzerine Reisicümhur kararnamesile,

Diğer memurlar umumî kâtibin arzı üzerine İktisat Vekili tarafından tayin olunur.

Madde 5 — Umumî kâtiplik müstesna olmak üzere 3 üncü maddede gösterilen kadrodaki vazifelere bunların maaş hâsıllarını geçmemek şartile ücretli memur da tayin olunabilir.

Madde 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 7 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

31/5/1932

Cetvel

Takas komisyonu umumî kâtipliği

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
2	Umumî kâtip	1	125
5	Umumî kâtip muavini	1	80
9	Büro şefi	1	40
11	Mümeyyiz	1	30
14	Kâtip	1	20

**14 Haziran 1930 tarih ve 1718 numaralı
Dahilî İstihlâk Vergisi kanununun 1 inci
maddesinin tadiline dair kanun**

Kanun No. 1994

Kabul tarihi: 25/5/1932

Madde 1 — 14 haziran 1930 tarih ve 1718 numaralı dahilî istihlâk vergisi kanununun 1 inci maddesi aşağıda yazıldığı gibi tadil edilmiştir :

Dahildeki fabrikalarda istihsal edilen şeker (toz, küp, kare) lerden istihsal tarihi ne olursa olsun satış vaki oldukça beher kilogram başına sekiz kuruş istihlâk vergisi alınır.

Madde 2 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden mu- teberdir.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Maliye Ve- kili memurdur.

31/5/1932

**21 Temmuz 1931 tarih ve 1860 numaralı
Muamele Vergisi kanununun 5 inci mad-
desindeki vergi nisbetlerinin
tadiline dair kanun**

Kanun No. 1995

Kabul tarihi: 29/5/1932

Madde 1 — 21 temmuz 1931 tarih ve 1860 numaralı muamele vergisi kanununun 5 inci maddesinin (A) ve (B) fıkralarına göre tahsil edilmekte olan verginin nisbeti yüzde altıdan yüzde ona çıkarılmıştır.

İdare — 4

Madde 2 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden mu- teberdir.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Maliye, Gümrük ve inhisarlar Vekili memurdur.

31/5/1932

**30 Teşrinisani 1931 tarih ve 1890 numaralı
iktisadî Buhran Vergisi kanununa
müzeyyel kanun**

Kanun No.1995

Kabul tarihi: 29/5/1932

Madde 1— 11 temmuz 1931 tarih ve 1837 numaralı bina vergisi kanunundaki nisbetlere göre hesap olunarak alınmakta bulunan verginin,

Sahibinin bizzat oturduğu meskenlerden altıda biri, sair binalardan üçte biri nisbetinde İktisadî buhran vergisi alınır.

Sahibinin oturduğu evlerin taaddüdü halinde bunlardan yalnız birisi mesken addolunur. Apartmanlar ve muhtelif kısımlara ayrılarak apartman gibi istimal edilen binaların bizzat sahibinin ikamet ettiği daire veya kısımlar ile hissedarların müştereken oturdukları şayi hisseli binalar mesken kenden maduttur.

1837 numaralı bina vergisi kanununun 4 üncü ve mülga 14 haziran 1326 tarihli müsakkafat vergisi kanununun 7 ve 8 inci maddelerinde yazılı muvakkat muafiyetlerden istifade eden yeni inşaat ve ilâveler dahi, bina vergisine ait muafiyetleri mahfuz kalmak üzere, bu kanun mucibince vergiye tâbi tutulur.

1837 numaralı bina vergisi kanununun 3 üncü maddesinin ilk dokuz fıkrası mucibince bina vergisinden muaf olan binalar bu vergiden de muaftırlar.

Mukavelenamelerinde hiç bir suretle vergi alınmıyacağını veya ileride ihdas edilecek vergilerden müstesna tutulacağını tazammun eden bir kayıt ve şart bulunan imtiyazlı şirketlere ait binalar hariç olmak üzere mezkûr maddenin 10 uncu fıkrasında yazılı hususî kanun ve hükümlerle bina vergisinden muaf olan binalar hakkında da, bina vergisi hakkındaki muafiyet baki kalmak şartile, İktisadî buhran vergisi tatbik olunur.

Madde 2 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden mu-teberdir.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Maliye Ve-kili memurdur.

31/5/1932

**Kat'î Ticaret muahedeleri akti için müzakereye
başlanmış veya başlanacak Devletlerle mu-
vakkat Ticarî itilâflar akti hakkındaki
1679 numaralı kanuna
muaddil kanun**

Kanun No. 1997

Kabul tarihi : 30/5/1932

Madde 1 — 5 haziran 1930 tarih ve 1679 numaralı kat'î ticaret muahedeleri akti için müzakereye başlanmış veya başlanacak devletlerle muvakkat ticarî itilâflar aktine dair kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrası aşağıda yazıldığı veçhile tadil edilmiştir:

«Bu suretle bir veya bir kaç defada olarak aktedilecek muvakkat ticarî itilafların müddeti 1933 senesi temmuz iptidasını tecavüz edemez

Madde 2 — B kanun 1 haziran 1932 tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun icrasına icra Vekilleri Heyeti memurdur.

31/5/1932

**30 Temmuz 1931 tarih ve 1881 numaralı
Matbuat kanununun 38 inci maddesinin
tadiline dair kanun**

Kanun No. 2001

Kabul larihi. 4 /6/1932

Madde 1 — 30 temmuz 1931 tarih ve 1881 numaralı Matbuat Kanununun 38 inci maddesi şu şekilde tadil edilmiştir:

Memleket dahil ve haricindeki intihar vak'alarını gazetesinin intişar ettiği mahallin en büyük zabıta makamından mezuniyet almaksızın neşretmek memnudur.

İntihar edenlerin ve intihara teşebbüs eyliyenlerin vak'a ya taallûk eden resimleri basılmaz. Şu kadar ki zabıta mezuniyet verirken bunların diğer resimlerinin basılmasını da menedebilir.

İntihar vak'alarını başka bir gazeteden iktibas ile neşreden gazete için zabıtabadan mezuniyet almağa lüzum yoktur.

Yabancı bir memlekette çıkan gazetelerden iktibas suretile neşredilecek bu vak'aların neşrolunacağı yerdeki zabıta makamından izin alınması lâzımdır.

Bu madde hükmüne muhalif hareket edenler bir haftadan bir seneye kadar hafif hapis ve yirmi beş liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm olurlar.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya icra Vekilleri Heyeti memurdur.

6/6/1932

**Devlet memurları maaşının tevhit ve teadülü
hakkındaki kanuna merbut cetvelde bazı
tadilât yapılmasına dair kanun**

Kanun No. 2006

Kabul tarihi:11/6/1932

Madde 1 — Devlet memurları maaşının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun 2 inci maddesine merbut cetvelde aşağıda yazılı tadilât yapılmıştır:

A) 1911 numaralı kanunun 1 inci ve 1925 numaralı kanunun 2 inci maddelerde yapılan ilâveleri dahi ihtiva eden Rüsumat Umum Müdürlüğü teşkilâtı yerine merbut (1) numaralı cetvelde gösterilen Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti teşkilâtı ikame olunmuştur.

B) Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğünün merkez ve vilâyet kısmından merbut (2) numaralı cetvelde derece, adet ve maaşları gösterilen memuriyetler tayyedilmiştir.

C) Merbut (3) numaralı cetvelde derece, adet ve maaşları gösterilen emlak sicil teşkilâtı memurları Tapu ve kadastro Umum Müdürlüğünün vilâyet kısmına ilâve olunmuştur.

D) Merbut (4) numaralı cetvelde derece, adet ve maaşları gösterilen Maliye Müfettiş muavinlikleri Maliye Vekâleti merkez kısmına ilâve edilmiştir.

Madde 2 — Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı kadrosunda bulunacak ordu ve jandarma zabıt, askerî memur ve efradının adedi her sene bütçe kanunlarile atyin edilir.

Madde 3 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden muhteberdir.

Madde 4 — Bu kanununun hükümlerini icraya İcra Ve - killeri Heyeti memurdur.

13/6/1932

1 numaralı Cetvel

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
--------	-------------------	------	------

Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti merkez memurları

2	Müsteşar	1	125
---	----------	---	-----

Kalemi Mahsus Müdürlüğü

7	Müdür	1	55
10	Mümeyyiz	1	35
12	Şifre memuru	1	25

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
--------	-------------------	------	------

Muhasebe Müdürlüğü

6	Müdür	1	70
7	Müdür muavini	1	55

Merkez hesaplar şubesi

10	Birinci mümeyyiz	1	35
11	İkinci mümeyyiz	1	30
11	Birinci sınıf tetkik memuru	4	30
12	İkinci sınıf tetkik memuru	4	25
13	Hesap memuru	2	22
14	Birinci sınıf kâtip	3	20
9	Veznedar	1	40
11	Evrak ve dosya memuru	1	30
14	Evrak mukayyidi	1	20
14	Sevk memuru	1	20

Defterikebir, takibi muamelât, tetkik, bütçe şubeleri

10	Birinci mümeyyiz	2	35
11	İkinci mümeyyiz	2	30
11	Birinci sınıf tetkik memuru	6	30
12	İkinci sınıf tetkik memuru	8	25
13	Hesap memuru	11	22
14	Birinci sınıf kâtip	5	20
12	Evrak müşbite memuru	1	25

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
--------	-------------------	------	------

Zat İşleri Müdürlüğü

7	Müdür	1	55
10	Birinci mümeviz	1	35
11	İkinci mümeviz	2	30
12	Tetkik memuru	6	25
14	Birinci sınıf kâtip	7	20
15	İkinci sınıf kâtip	1	17,5

Levazım Müdürlüğü

7	Müdür	1	55
10	Birinci mümeviz	1	35
10	Ayniyat muhasibi	1	35
12	Tahakkuk ve hesap memuru	1	25
12	Mutemet ve depo memuru	1	25
12	Levazım ve mübayaa memuru	1	25
11	Birinci sınıf tetkik memuru	1	30
14	Birinci sınıf kâtip	1	20
11	Mimar	1	30
14	Sevk memuru	1	20
11	Gayri mamul eşya ambar memuru	1	30
12	Mamul eşya ambar memuru	1	25
14	Nümunchane ve kütüphane memuru	1	20

Teftiş Heyeti

4	Başmüfettiş	1	90
---	-------------	---	----

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
5	Birinci sınıf müfettiş	2	80
6	İkinci sınıf müfettiş	3	70
7	Üçüncü sınıf müfettiş	5	55
7	Dördüncü sınıf müfettiş	7	55
8	Beşinci sınıf müfettiş	7	45
10	Müfettiş muavini	8	35

Teftiş heyeti kalemi

10	Birinci mümeyyiz	1	35
12	İkinci sınıf tetkik memuru	1	25
14	Birinci sınıf kâtip	2	20
15	İkinci sınıf kâtip	1	17,5

Hukuk Müşavirliği

6	Müşavir	1	70
10	Birinci mümeyyiz	1	35
11	İkinci mümeyyiz	1	30
12	Takip ve tenfizi ilâmat memuru	1	25
12	İkinci sınıf tetkik memuru	1	25
14	Birinci sınıf kâtip	1	20

Evrak Müdürlüğü

9	Müdür	1	40
11	İkinci mümeyyiz	1	30
13	Masa memuru	3	22

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
14	Birinci sınıf kâtip	9	20
15	İkinci sınıf kâtip	1	17,5
3	Gümrükler Umum Müdürü	1	100

Muamelât Müdürlüğü

5	Müdür	1	80
7	Müdür muavini	1	55
10	Birinci mümeyyiz	2	35
11	İkinci mümeyyiz	2	30
12	Masa memuru	2	25
14	Birinci sınıf kâtip	3	20
15	Evrak mukayyidi	1	17,5

Tarife Müdürlüğü

5	Müdür	1	80
10	Birinci mümeyyiz	1	35
12	İkinci sınıf tetkik memuru	1	25
14	Birinci sınıf kâtip	1	20
15	İkinci sınıf kâtip	3	17,5

İstatistik ve Tetkik Müdürlüğü

6	Müdür	1	70
7	Müdür muavini	1	55

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
--------	-------------------	------	------

Tetk'k Heyeti

8	Birinci sınıf tetkik âmiri	3	45
9	İkinci sınıf tetkik âmiri	4	40
10	Tetkik âmiri muavini	7	35
11	Birinci sınıf tetkik memuru	4	30
12	İkinci sınıf tetkik memuru	6	25
12	Dosya memuru	2	25
14	Birinci sınıf kâtip	10	20
14	İkinci sınıf kâtip	12	17,5

İstatistik Kalemi

10	Birinci sınıf mümeyyiz	1	35
11	İkinci sınıf mümeyyiz	1	30
12	Birinci sınıf istatistik memuru	3	25
14	İkinci sınıf istatistik memuru	7	20
15	İkinci sınıf kâtip	11	17,5

Muhabere Kalemi

10	Birinci sınıf mümeyyiz	1	35
11	İkinci sınıf mümeyyiz	1	30
12	Dosya memuru	2	25
14	Mukayyit	3	20
15	İkinci sınıf kâtip	1	17,5
17	Sevk memuru	1	14

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
--------	-------------------	------	------

Evrakı Müsbite Kalemı

11	İkinci mümeyyiz	1	30
12	Dosya memuru	2	25
14	Birinci sınıf kâtip	2	20
15	İkinci sınıf kâtip	2	17,5

Vilâyet Memurları

6	Birinci sınıf başmüdür	3	70
7	İkinci sınıf başmüdür	4	55
7	Birinci sınıf müdür	4	55
7	İkinci sınıf müdür	3	55
8	Üçüncü sınıf müdür	3	45
9	Dördüncü sınıf müdür	6	40
10	Beşinci sınıf müdür	14	35
7	Müdür muavini	3	55
9	Müdür muavini	1	40
9	Birinci sınıf muhasibi mes'ul	2	40
10	İkinci sınıf muhasibi mes'ul	8	35
11	Üçüncü sınıf muhasibi mes'ul	7	30
12	Dördüncü sınıf muhasibi mes'ul	18	25
14	Mümeyyiz	16	20
15	Birinci sınıf kâtip	95	17,5
17	İkinci sınıf kâtip	126	14
18	Üçüncü sınıf kâtip	114	12
12	Birinci sınıf veznedar	4	25
13	İkinci sınıf veznedar	16	22

14	Üçüncü sınıf veznedar	29	20
6	Başkimyager	1	70
7	Birinci sınıf kimyager	1	55
7	İkinci sınıf kimyager	5	55
8	Üçüncü sınıf kimyager	8	45
11	Birinci sınıf merkez memuru	9	30
12	İkinci sınıf merkez memuru	16	25
13	Birinci sınıf idare memuru	15	22
14	İkinci sınıf idare memuru	88	20
10	Birinci sınıf tetkik başmemuru	2	35
11	İkinci sınıf tetkik başmemuru	2	30
12	Birinci sınıf tetkik memuru	7	25
14	İkinci sınıf tetkik memuru	10	20
9	Başmuayene memuru	25	40
11	Birinci sınıf muayene memuru	125	30
14	İkinci sınıf muayene memuru	200	20
12	Birinci sınıf ambar memuru	34	25
13	İkinci sınıf ambar memuru	89	22
14	Üçüncü sınıf ambar memuru	157	20
10	Manifesto başmemuru	1	35
12	Birinci sınıf manifesto memuru	3	25
14	İkinci sınıf manifesto memuru	24	20
16	Üçüncü sınıf manifesto memuru	58	16
17	Telefon memuru	1	14
18	Sevk memuru	2	12
14	Takip ve tenfizi ilâmat memuru	1	20

Yekûn

1619

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı			
11	Başkâtip	3	30
11	Zabıt kâtibi	1	30
12	Zabıt kâtibi	11	25
19	Mübaşir	12	10
6	Muhafaza başmüdürü	1	70
7	Muhafaza başmüdür muavini	1	55
7	Muhafaza müdürü	1	55
12	Mıntaka başmemuru	3	25
13	Birinci sınıf mintaka memuru	14	22
14	İkinci sınıf mintaka memuru	51	20
17	Birinci sınıf piyade muhafaza memuru	805	14
18	İkinci sınıf piyade muhafaza memuru	656	12
14	Süvari mintaka memuru	69	20
17	Süvari muhafaza memuru	737	14
11	Muhasibi mes'ul	1	30
14	Kâtip (mümeyyiz)	1	20
15	Birinci sınıf kâtip	6	17,5
17	İkinci sınıf kâtip	8	14
18	Üçüncü sınıf kâtip	25	12
13	Veznedar	1	22
12	Birinci sınıf ambar memuru	1	25
13	İkinci sınıf ambar memuru	1	22
14	Üçüncü sınıf ambar memuru	13	20
12	Ayniyat muhasibi	1	25
14	Kaptan	1	20
15	Makinist	4	17
Yekûn		2428	

[1] İhtisas mahkemesi memurları

2 numaralı Cetvel

Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü
Merkez ve Vilâyat kısımlarından
tayyedilecek memuriyetler

I Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
15	Vilâyat kayıt ve münakale kalemi kâtibi	2	17,5
17	Vilâyat kayıt ve müanake kalemi deftercisi	1	14
15	Evrak kalemi kâtibi	1	17,5
7	Birinci sınıf tapu müdürü	1	55
10	Dördüncü sınıf tapu müdürü	1	35
12	Altıncı sınıf tapu müdürü	1	25
13	Yedinci sınıf tapu müdürü	1	22
11	Başkâtip	1	30
14	Başkâtip	2	20
17	Başkâtip	1	14
17	Kâtip	3	14
14	Vilâyat ve kaza tapu memurları	3	20
15	Vilâyat ve kaza tapu memurları	3	17,5
16	Vilâyat ve kaza tapu memurları	1	16
18	Kaza tapu kâtipleri	2	12
19	Kaza tapu kâtipleri	13	10
18	Muamele müracaat kâtibi	2	12
18	İstanbul kayıt kalemi kâtibi	2	12
12	İstanbul feraiz memuru	1	25
17	Dava vekilleri kâtibi	1	14
Yekûn		43	

3 numaralı Cetvel

Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü
teşkilâtına ilâve edilecek
Emlâk sicil memurları

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
6	Emlâk sicil müdürü	1	70
8	Emlâk sicil müdür muavini	1	45
11	Emlâk sicil tetkik memurları	1	30
12	Emlâk sicil tetkik memurları	1	25
8	Emlâk sicil muhafızı	1	45
9	Emlâk sicil muhafızı	2	40
10	Emlâk sicil muhafızı	4	35
11	Emlâk sicil muhafızı	1	30
14	Emlâk sicil muhafızı muavinleri	4	20
15	Emlâk sicil muhafızı muavinleri	4	17,5
17	Emlâk sicil kâtipleri	4	14
18	Emlâk sicil kâtipleri	7	12
Yekûn		31	

4 numaralı Cetvel

Maliye Vekâleti Müfettiş Muavinlikleri

10	Müfettiş muavini	3	35
----	------------------	---	----

**Türkiyede Türk vatandaşlarına tahsis edilen
sanat ve hizmetler hakkında kanun**

Kanun No 2007

Kabul tarih:11/6/1932

Madde 1 — Türkiye Cumhuriyeti dahilinde aşağıda gös-terilen san'at ve hizmetler münhasıran Türk vatandaşları tarafından yapılır. Bu san'at ve hizmetlerin Türk vatandaşı olmayanlar tarafından yapılması memnudur;

A) Ayak satıcılığı; çalgıcılık; fotoğrafçılık; berberlik; müretteplik; simsarlık; elbise, kasket ve ko dura imalciliği; borsalarda mubayaacılık; devlet inhisarına tabi maddelerin satıcılığı; seyyahlara tercümanlık ve rehberlik; inşaat, demir ve ahşap sanayi işçilikleri; umumî nakliye vesaiti ile su ve tenvir ve teshin ve muhabere işlerinde daimî ve muvakkat işçilik; karada tahmil ve tahliye işleri; şoförlük ve muavinliği; alelûmum amelelik; her türlü müesseselerde ticarethane, apartıman; han, otel ve şirketlerde bekçilik, kapıcılık, odabaşılık; otel, han, hamam, kahvehane, gizano, dansîğ ve barlarda kadın ve erkek hizmetçilik (garson ve servant) ; bar oyuncu ve şarkıcılığı.

B) Baytarlık ve kimyagerlik.

Madde 2 — İcra Vekilleri Heyeti kararile ruhsatı mahsusa ita kılınmadıkça aşağıda sayılan san'atlar ecnebler tarafından icra edilmez.

A) Tayyare makinistliği ve pilotluğu,

B) Devlete veya vilâyetlere merbut müessesat veya belediyeler ile bunlara merbut tesisat hizmtleri.

Madde 3 — Bu kanunda Türk vatandaşlarına tahsis edil-memiş olan san'at ve hizmetlerin ecnebi tebaası tarafından ic-rası, icabında, İcra Vekilleri Heyeti kararile menolunabilir.

İdare — 5

Madde 4 — Aşağıdaki hizmetlerde istihdam olunan ec- nebler bu kanun hükmünden müstesnadır:

Türkiye Cümhuriyeti nezdinde bulunan ecnebi devletlerin sefarethane ve konsoloshanelerinin kapıcıları ve emirlerindeki nakliye vasıtalarını sevk ve idare eden kendi veya diğer bir esnebi devlet tabiiyetindeki işçiler.

Madde 5 — Bu kanunun neşri tarihinde Türk vatandaşlarına tahsis edilen san at ve hizmetleri yapmakta olan ecnebler kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene içinde işlerini terketmeğe mecburdurlar.

Madde 6 — Türk vatandaşlarına tahsis edilen san'at ve hizmetleri 5 inci maddede tayin olunan müddetin hitamından sonra icra eden ecnebler mahallî en büyük mülkiye memurunun emrile filen san'at ve hizmetlerinden menolunmakla beraber tanzim edilecek zabıt varakasile sulh mahkemesine verilir ve on liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Madde 7 — Türk vatandaşları hakkında idari ve kanunî kayıtlar koyan ecnebi devletlerin tebaası Türkiye'de yapabilecekleri san at ve hizmetlerin icrasından icra Vekilleri Heyeti kararla menolunabilir.

Madde 8 — Vilâyet ve kaza merkezi olmıyan mahallerde ecneblerin dükkân açması memnudur.

Madde 9 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 10 Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

13/6/1932

**Eastren Telgraf kumpanyasile münakit mukave-
lenin feshi ile Imperial and international
Communications Limited şirketi ile bir
mukavele akti hakkında kanun**

Kanun No. 2009

Kabul tarihi; 16/6/1932

Madde 1 — Londra'da kâin (Eastern Telgraph Com- pany) ile münakit 1 mayıs 1927 tarihli mukavelenamenin fes- hi ve yine Londra'da kâin (İmperia and International Com- munications Limited) ile bir sureti merbut olan mukavelenamenin akti için hükümete mezuniyet verilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini icrada Dahiliye Vekili memurdur.

19/6/1932

Muhabere mukavelenamesi

Türkiye ve Büyük Britanya arasında telsiz telgraf muhabe- ratı tesisini arzu eden Türkiye Cümhuriyeti Posta ve Telgraf idaresi (aşağıda yalnız idare tâbirile zikredilecektir) birinci taraf olarak;

Londra'da kâin Imperial and International Communica- tions Limited (aşağıda yazılı kumpanya tâbirile ifade edilecektir). İkinci taraf olarak;

Estern Telgraf Kumpanyası (aşağıda Estern Tlegraf

Kumpanyası diye gösterilecektir). Üçüncü taraf olarak atideki hususları kararlaştırmışlardır:

Madde 1 — Kumpanya, Büyük Britanya’da bulunan ve Türkiye ile irtibata mahsus olan telsiz istasyonunu veya istasyonlarını ve idare, ikinci maddede mezkûr istasyonları (bu istasyonların işletmeğe vaz’ından sonra) terakkiyatın yüksekliğinde tutmağa mecburdurlar.

İdare ve kumpanya, istasyonları müteakiben tam mümareseli ve kâfi miktarda memurlar vasıtasile işleteceklerdir.

Madde 2 — İdare ve Kumpanya her iki cihetten mümkün olabilen bütün muhaberenin celbi için makul her vasıtayı kullanacaklar ve umumî surette telsiz telgraf servisinin aşağıda zikredilen istasyonlar vasıtasile memnuniyetbahş ve varidat getirir bir tarzda işletmesini temin için teşriki mesai edeceklerdir.

Bu maksatla, kumpanya idarenin İstanbul’da buna ait tahsis edeceği yerlerde Türkiye ve Büyük Britanya arasında çok iyi ve devamlı bir irtibat teminine müsait ve telsiz telgrafın son fennî terakkiyatını ihtiva eden ve evsaf ve izahnameleri merbut bulunan (bir verici istasyonu ve bir alıcı istasyonu) inşa ve tesis ettirmeği taahhüt eder.

Bu istasyonların bedeli (632270) altı yüz otuz iki bin iki yüz yetmiş altın franktır. Bu para, ilk taksiti istasyonların işletmeğe konulduğu tarihten en fazla bir ay sonra ve diğer dört taksit müteakip senelerin aynı gününde tediye edilmek üzere beş senelik taksitlerle kumpanyaya tediye edilecektir.

Yukarıda zikredilen istasyonlar anca işletmeğe konuldukları tarihten itibaren idarenin malı addedileceklerdir. Grev, Lok-out ve saire gibi mücbir sebepler müstesna olmak üzere, bu istasyonların tesisatı bu mukavelenamenin imzası tarihinden itibaren on iki aylık bir müddet zarfında ikmal edilmiş olacaktır.

Bununla beraber, kumpanya bu istasyonları mümkün olduğu kadar daha kısa bir müddet zarfında ikmale çalışacak ve idare tesisat işlerinin tecili için iktidarı dahilinde olan tek-mil kolaylıkları gösterecektir. Mezkûr istasyonların malzeme-sine ait gümrük resmi için 40610 kırk bin altı yüz on) altın frank yukarıda gösterilen istasyonlar bedelinde dahildir.

Maahaza, eğer gümrük resmi bu meblâğdan fazla olursa fazlası idare tarafından deruhde edilecektir. Gümrük resmi mezkûr meblâğdan aşağı olduğu takdirde farkı kumpanya ta-rafından idarenin matlûbuna geçirilecektir.

Madde 3-A - İdare, bu mukavele müddetince, Büyük Britanya ve Türkiye'nin doğru telsiz irtibatı mevcut olmıyan Avrupa ve Avrupa harici muhabere usulüne tâbi memleketler için kendisine tevdi edilecek tek-mil telgrafnameleri, bu tel-grafnamelerden Türkiye'ye isabet eden telsiz hissesi ücreti di-ğer telsiz tariklerinden normal olarak isabet eden hisseden a-şağı olmamak şartile, telsiz irtibatından geçirmeği taahhüt eder.

Bu mukavelenamede tayin edilmiş veya ileride bilitilâf kararlaştırılabilecek olan istisnalardan hariç olmak üzere, Av-rupa muhabere usulüne tâbi memleketler için idare ile kum-panya arasında tabîi olarak taksim edilecek telsiz ücreti, Bey-nelmilel Telgraf Birliği Bürosu tarafından neşredilmiş olan telgraf ücretleri taksimatı esasına müstenit olacaktır.

Aşağıda (C) fıkrasında gösterilen ücretler müstesna ol-mak üzere Avrupa harici usulü muhaberesine tâbi memleketler için Türkiye'ye isabet eden telsiz ücreti hissesi 18 (on sekiz) altın frank santimi olarak tesbit edilmiştir.

Türkiye, tabîi ahvalde kendi doğru telsiz irtibatları vası-tasile çekilen telgrafnameleri başka tarike çevirmek mecbu-

riyetinde kaldığı takdirde, telgrafnamelerin geçirilmesi için Londra telsiz tarikini kullanmağı taahhüt eyler.

B - Kumpanya, bu mukavelenamenin devamı müddetince, Türkiye memleketleri için kendisine tevdi edilecek bütün telgrafnameleri ve keza Türkiye transitle geçmeğe müsait olan Türkiye'den ileri memleketlere ait bulunan muhaberatı bu telsiz irtibatından geçirmeğı taahhüt eder.

İdare ve kumpanya, Türkiye transitle geçebilecek telgrafnamelere ait memleketleri bilitilâf tayin edeceklerdir.

C - İdare, bu mukavelenamenin devamı müddetince, Şimalî Amerika için her sene zarfında ceman 36,000 (otuz altı bin) kelimeyi telsiz irtibatından geçirmeğı taahhüt eder. Bu servis için Türkiye'ye kelime başına isabet eden telsiz ücreti hissesi 28 (yirmi sekiz) altın frank santimidir. Bu servis için kelime başına hah hazırda tatbik edilmekte bulunan ücret mecmuunda bir tebeddül vukuu takdirinde bu hisse de tadile uğrıyacaktır.

Madde 4 — İdare ve kumpanya istasyonları, doğru ve çok iyi vasıtalarla kendi memleketlerinin telgraf ve telefon şebekelerine bağlanacaktır.

Madde 5 — Bilitilâf kabul edilecek muhalif ahkâm müstesna olmak üzere, servis sabit noktalar arasındaki telsiz telgraf muhaberatına tatbik edilen beynelmilel mukavelenamelerle onlara merbut nizamnameler ahkâmına ve keza bu mukavelenamenin devamı müddetince alâkadar memlekette tatbik mevkiinde bulunan veya her zaman tatbik edilebilecek olan kanun ve ararnamelere tevfikân temin olunacaktır.

Madde 6 — Lüzumunda şimdiki ücretler mecmuunda yapılacak tadilât, kumpanyayı alâkadar eden kısmı için Büyük Britanya telgraf idaresinin tasdiki kydı ihtirazisile, bilitilâf tesbit edilecektir.

Madde 7 — A - irtibattan geçirilecek telgrafnamelerin

kelime başına mecmuu ücreti altın frnkr olarak tayin olunacak ve:

- 1 - Her iki taraf istasyonları arasında telsiz güzergâhına isabet eden ücretten,
- 2 - Her bir tarafın transit veya intihâi ücretinden,
- 3 - Telgrafnamenin geçmesi muhtemel güzergâhın diğer kısımlarına ait ücretlerden mürekkep olacaktır.

Yukarıdaki (1) numarada yazılı radyo ücreti, kelime başına mecmuu ücretle, (2) ve varsa (3) numaralarda yazılı ücretler miktarı arasındaki farktan ibarettir. Bu ücret, iki taraf arasında yarı yarıya taksim edilecektir.

B - Türkiye'nin radyo hissesi:

(1) - Türkiye ile Büyük Britanya, İrlanda ve Avrupa haricî rejimine tâbi (Şimalî Amerika hariç) memleketler arasındaki muhaberatın 18 (on sekiz) altın santim,

(2) - Türkiye ile Belçika, İspanya, Cebelitarık, Norveç ve Portekiz ve radyo hissesi Türkiye ile yukarıda sayılan memleketler arasındaki hissenin aynı olan Avrupa'nın diğer memleketleri arasında 10,5 (on buçuk) altın santim,

(3) - Türkiye ile Şimalî Amerika arasında 28 (yirmi sekiz) altın santim olacaktır.

C - Hali hazırdaki tarifelerde bir tahavvül vaki olduğu takdirde yukarıdaki B fıkrasında yazılı Türkiye'ye ait radyo hissesi tezayüt veya tenakus edecektir.

D - Bilitilâf matbuat ve saire gibi hususî ve yahut tenzilâtî servisler ihdas edilecektir.

Madde 8 - Türkiye ve İngiltere hükümetlerinin (Devlet telgrafnameleri) Türkiye - İngiltere mütekabilen telsiz güzergâhında % 50 tenzilâta tâbi tutulacaktır.

Madde 9 — İdare veya kumpanya, umumî hizmetin menfaati bunu âmir olmak dolayısıyla elde mevcut muhaberatı başka tarık üzerine çevirmeğe mecbur kaldığı takdirde, irti-

bata ait ücretle dolaşık tarik ücreti arasındaki muhtemel fark iki taraf arasında müsavi bir surette deruhte ve aralarında taksim edilecek olan meblâğa ilâve veya bu meblâğdan tenzil edilecektir.

Madde 10 — Verici veya alıcı telsiz istasyonlarından birinde ve yahut bunları birbirine veya umumî şebekeye bağlayan hatlarda bir arıza veya tahribat vuku bulduğu takdirde, alâkadar taraf bunları en kısa bir zamanda tabîî bir surette işler bir hale koymak veya yeniden inşa etmek için elinde olan tekmlil tedbirleri ittihaz edecektir.

Madde 11 — Diğer bir tarikin kullanılmasından dolayı vaki olabilecek tediye halleri müstesna olmak üzere, idare veya kumpanya arasında muhaberat hizmetine müteallik olarak çekilecek ücretli veya ücretsiz servis telgrafnameleri hesabata dahil olmayacaktır. Tediye vukuu takdirinde, bu tediye iki taraf arasında müsavi olarak deruhte olunacaktır.

Madde 12 — İngiltere hükümeti, harp dolayısıyla ve yahut umumî menfaat namına kumpanya istasyonlarına veya bunlardan birine vaziyet eder ve yahut bu hükümet veya Türkiye hükümeti ticarî muhaberatın irtibat vasıtasile geçirilmesini talik ve yahut tahdit ederse, bu mukavelename mezkûr vaziyet, talik veya tahdit müddetince hükümsüz kalacak ve fakat mezkûr vaziyet, talik veya tahdit biter bitmez yeniden mer'iyee girecek, müddeti vaziyet, talik veya tahdit müddeti kadar uzatılacaktır.

Madde 13 — İrtibatın çalışma saatleri servisin menafiine en uygun bir surette biltilâf tesbit edilecektir, idare ve kumpanya, muhaberatın irtibat vasıtasile tabîî bir şekilde cereyanını temini için icap eden tedbirleri ittihaz eylemeği tahhüt eder, iki taraftan her birisi servis telgraflarına ve tek-rara, tevdi saati gibi hizmete müteallik diğer iş'arlara derhal cevap verilmesini temin için müessir tedbirler alacaktır.

Madde 14 — İdare ve kumpanya bu mukavelenamenin tatbiki için kendi yerine bir üçüncü tarafın ikameti hakkını muhafaza ederler. Bu takdirde, kaim olan taraf, diğer tarafla bu mukavelenamede tayin edilen şartlar dahilinde servise devamdan istinkaf edemiyecektir.

Madde 15 — Bu mukavelenamenin 9 uncu maddesi ahkâmı müstesna olmak üzere idare veya kumpanya, diğerinin tahrirî muvafakati olmaksızın mezkûr diğer tarafın memleketinde, müstemlikelerinde, himayesi veya otoritesi altında bulunan yerlerde bir diğer idare veya kumpanyaya ait bulunan istasyonlarla telsiz servisi tesis etmemeyeği müteakabilen taahhüt eyler.

Madde 16 — Bu mukavelename imza ve teatisi tarihinden itibaren mer'iyete geçecek ve ikinci maddede derpiş edilen tesisatın işletmeye vaz'ı tarihinden itibaren 20 (yirmi) sene devam edecektir. Bu müddetten sonra iki taraftan biri müddetin hitamından bir sene evvel taahhütlü mektupla sarfi nazar ettiğini bildirmediği takdirde, beşer sene müddet için kendiliğinden temdit edilmiş olur.

Madde 17 — Bu mukavelenamenin ikinci maddesinde zikredilen istasyonların işletilmesine başlanır başlanmaz, E-astren telgraf kumpanyasile Türkiye hükümeti arasında deniz altı telgraf muhaberatına dair olarak aktedilmiş bulunan 1 mayıs 1927 tarihli mukavelename münfesi olacaktı. Mezkûr mukavelenamenin feshi tarihinden itibaren kumpanyanın bunun mukabilinde tazminat istemeğe hakkı olmamak şartı ile idarenin malı olacak olan İstanbul - Odesa kablosunun nisfile Çeşme - Sakız kablosunun Türkiye kısmı ve bu kabloların karaya çıktıkları noktalarla İstanbul ve izmir telgraf merkezleri arasındaki kara hatları ve bu kabloların işletilmesine müteallik bulunan malzeme ve Boğaziçinin iki sahilini birbirine rapteden kablolar müstesna olmak şartile Eastern

718

telgraf kumpanyası Türkiye'deki bütün tesisatına serbestçe sahip olabilecektir.

Eastern telgraf kumpanyası servisinin idare tarafından tesellümünde mezkûr kumpanya bu tarihte mevcut tekmil Türk memurlarını idarenin emrine verecektir, idare, bu memurları kendilerinin beş sene yani 30 eylül 1934 tarihine kadar istihdam edileceği hakkında kumpanya tarafından yapılmış olan vait müddeti zarfında, istihdamı taahhüt eder. Bu memurlar idare servisinde çalışacakları için, kumpanya nizamı ile muayyen olan maaşlarının yarısı yukarıda zikredilen müddet zarfında idare ve diğer yarısı kumpanya tarafından tesviye edilecektir. Fakat, kumpanyanın ve idarenin bu mecburiyeti mezkûr memurlardan idarenin nizamî ve inzibatî ahkâmına tamamen riayet etmiyen her hangi biri hakkında sakit olacaktır. Kumpanya yukarıda zikredilen müddet zarfında mezkûr memurların kazanç vergisinin tamamını tesviyeye devam edecektir.

Keza, kumpanya nizamatile muayyen olan tekaüt sandığı iştirak hissesinin memurlara tediyesi hakkı mahfuz olup mezkûr tediye kumpanya tarafından ifa edileceği gibi kumpanyanın memurlara karşı diğer taahhüdatı da muteber ve mahfuzdur. Kumpanya, bu şerait dahilinde mezkûr memurlar tarafından serdedilebilecek tekmil müracaatlardan varesten klacaktır.

Eastern telgraf kumpanyasının (İdare) binalarında işgal etmiş olduğu mahallerin icarile bazı telgraf nakillerinin icarına dair olarak idare ile kumpanya arasında aktedilmiş olan itilâfnameler mukavelenamenin feshinde kendiliğinden hükümsüz kalacaktır.

Kumpanya bu mukavelenamenin 2 inci maddesinde işaret edilmiş olan istasyonların inşasından sarfı nazar ettiği takdirde bunu, bu mukavelenamenin imzası tarihinden mu-teber olmak üzere 12 (on iki) aylık bir müddet zarfında idareye yazı ile bildirmeğe mecburdur.

Mezkûr müddet zarfında böyle bir tebliğ yapılmazsa sarfı nazar edildiği resmen bildirilmiş addolunacak ve yukarıda işaret edilmiş olan Eastern telgraf kumpanyası mukavelenamesi idare tarafından bizzat feshedilerek Eastern telgraf kumpanyasının Türkiye’de mevcut bulunan bütün tesisatı mezkûr mukavelename müddeti tabîi olarak bitmiş gibi, idarenin tasarrufuna geçecektir.

Eastern telgraf kumpanyası bu mukaveleye ancak işbu maddenin ahkâmı dolayısıyla iştirak eder.

Madde 18 — idare ve kumpanya bu mukavelename hükümlerinin tatbikından naşı aralarında vukua gelebilecek tekmil ihtilâfların muslihane bir surette halline çalışacaklardır. İtilâfla halledilemeyecek bir ihtilâf zuhur ettiği takdirde, hakem usulüne müracaat edilecektir. Bunun için aralarında ihtilâf zuhur eden iki taraftan biri diğerine göndereceği bir mektupla bir hakem intihap ve diğer taraftan da İkincisinin intihap edilmesini talep edebilir. İlbarnameyi alan tarafın intihap edeceği hakemi 20 (yirmi) gün zarfında birinci tarafa yazı ile bildirmesi lâzımdır. Şu suretle intihap edilen iki hakem üçüncü hakemi tayin edeceklerdir. Birinci taraf ikinci hakemin tayin olunduğunu bildiren mektubu aldıktan sonra kırk gün zarfında üçüncü hakemin intihabı için itilâf edilmediği takdirde, eğer ihtilâflar ikinci maddede zikredilen istas-

yonların inşasına müteallik teferruat veya bu istasyonların ikmal tarihine dair ise, intihap edilen iki hakem üçüncü hakemin intihabını Türkiye Temyiz Mahkemesi reisinden mezkûr kırk gün hitamından itibaren otuz gün zarfında müşte-reken rica edeceklerdir. Eğer ihtilâf bahsedilen istasyonların işletilmesine başlandıktan sonra tahaddüs etmiş ise üçüncü hakemin intihabı Beynelmilel Telgraf Birliği Bürosu müdüründen rica edilecektir.

Bundan başka idare ve kumpanya mezkûr hakemler veya bunların ekseriyeti tarafından ihtilaflı mes ele hakkında verilecek kararı aynen kabul etmeği taahhüt ederler. Hakem meclislerinin içtima mahal ve tarihi mümkün olan süratle ve en geç üçüncü hakemin intihabından sonra otuz gün zarfında içtima edecek olan hakemler tarafından tesbit olunur. Hakemler, hükümlerini en kısa müddet zarfında vermeğe sarfı gayret edeceklerdir. Hakeme müteallik bütün masraflar hakem heyetinin tensibile gerek kaybeden tarafça gerek bunların tayin edeceği nisbet dairesinde aralarında ihtilâf zuhur eden her iki tarafça deruhde edilecektir.

Madde 19-Bu mukavelenamenin tescil rûsumu kumpanyaya ait olacak ve mukavelenameye ilsak edilecek damga pulları hakkında da damga kanunu ahkâmı tatbik olunacaktır. Kumpanyanın Türkiye haricinde yaptıracığı tescil rûsumu ve mukaveleye ilsak edilecek pullar keza kumpanyaya ait olacaktır.

Tasrih edilen tarihlerde fransızca olarak iki nüsha üzerine tanzim edilmiştir.

1932 Mali senesi
Muvazenei Umumiye Kanunu

Kanun No. 2031

Kabul tarihi:26/6/1932

Madde 1 — Devlet bütçesine dahil dairelerin 1932 malî senesi masrafları için merbut (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 169 146 747 liralık tahsisat verilmiştir.

Madde 2 - Devlet bütçesine dahil dairelerin 1932 malî senesi masraflarına karşılık olan varidatı merbut (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 169 354 800 lira tahmin edilmiştir.

Madde 3 — 1932 malî senesi zarfında vilâyetler hususî idareleri nam ve hesabına olarak umumî vergiler üzerinden hususî kanunlarla tayin olunanlardan maada munzam kesirler tarh ve tahsil edilemez.

Madde 4 — 1932 malî senesi zarfında Osmanlı Bankası ile olan Hazine hesabı carisinden maada kısa vadeli avans ve hesabı cariler akit ve küşadına ve azamî altı ay vadeli hazine bonoları ihracına Maliye Vekili mezundur. Ancak tedavülde bulunacak hazine bonoları hiç bir zaman beş milyon lirayı tecavüz edemez.

Hazinede mevcut millî esham ve tahvilât karşılık gösterilmek suretile temin olunacak kredilerle veya bunların satış bedellerde uzun vadeli devlet tahvillerinin mubayaasına Maliye Vekili mezundur.

Madde 3 — Dairelerin maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun mevzuu haricinde kalan memurlarile ücretli müstahdemleri ve nakil vasıtaları kadrosu merbut (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 6 — (D) cetvelinde dahil bulunmadıkça ayrıca

teşkilât icra ve daimî hizmetler için şehri ücretli veya yevmiyeli müstahdemler kullanılmaz. Muvakkat veya senenin muayyen bir mevsimine mahsus hizmetlerle müstesna ve zarurî ahval dolayısıyla kadro dahilindeki memur ve müstahdemlerle ifası mümkün olmıyan hizmetler için kadroya dahil olmaksızın şehri ücretli veya yevmiyeli müstahdemler kullanmak caizdir. Bu kabil müstahdemlerin ücret ve yevmiyeleri münhasıran ait oldukları daire bütçesindeki muvakkat müstahdemler tertibinden verilir.

Fasıl numaraları ile unvanları merbut (E) işaretli cetvelde münderiç masraf tertiplerinden idaresi zarurî görülen hizmetler için kezaîk şehri ücretli veya yevmiyeli müstahdemler kullanılabilir. Bunların kadroları İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tatbik ve müteakip sene bütçesine rapten Büyük Millet Meclisine takdim olunur.

Yevmiye alan amele bu hükümden müstesnadır. Masraf tertiplerinden idare olunacak hizmetler kadrolarının bütçede mevcut diğer bir hizmetin ifasına müteallik kadrolara ilâve mahiyetinde bulunmaması şarttır.

Madde 7 — Muhasebei umumiye kanununun 29 uncu maddesi mucibince:

1) Varidat nevilerinden her birinin müstenit oldukları hükümleri gösteren (C) cetveli,

2) Hidematı vataniye tertibinden kanunla muhassaas maaşların müfredatını havi (Ç) cetveli,

3) Gelecek senelere sari mukavelât aktine mezuniyet verilen hizmetlerin nevilerini gösteren (G) cetveli,

4) Maliye bütçesine konulmuş ihtiyat tahsisatından nakli mücaz tertipleri gösteren (F) cetveli,

3) Gümrük tarife kanununun 14 üncü maddesi mucibince (kabulü muvakkat) usulünden istifade edecek eşyaya ait (İ) cetveli,

Bu kanuna raptolunmuştur.

Madde 8 — 1338: 1931 seneleri muvazenei umumiye, avans ve muvakkat bütçe kanunları maddelerinden hükümleri 1932 malî senesi zarfında dahi devam edecek olanları merbut (H) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 9 — Maarif Vekâleti tarafından idare edilecek mektep pansiyonları hakkındaki 1838 numaralı kanunun bazı maddelerini muaddil 2005 numaralı kanunun ikinci maddesi mucibince pansiyoner talebeden alınacak ücretler merbut (M) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 10 — Sinaî müesseselerin 1932 malî senesi muamele vergilerinin hesabında tatbik olunacak mevaddı iptidaiye tenzilât nisbetleri, 1931 malî senesinde tatbik edilen nisbetlerin aynidir.

Madde 11 — 1513 numaralı kanuna tâbi borçlar ile 1931 malî senesi nihayetine kadar millî hükümet bütçelerinden mütevellit tahsisatsız borçlara mukabil hak sahiplerine yedi senede itfa edilmek ve senevi % 5 faize tâbi tutulmak üzere tahvil verilir.

Bu tahviller 1 ağustos 1932 tarihinden sonra maliyece hazineye ait olarak satılacak emval bedellerine mukabil başa baş nakit ve umumiyetle teminat makamında kabul olunur.

Ancak 1513 numaralı kanuna tâbi olan borçların miktarı 100 liraya kadar olanları ile 100 lirayı geçmiyen kesirleri nakten tediye olunur.

Hariciye Vekâletinin Beynelmilel yataklı vagonlar şirketi ile ecnebi memleketlerdeki alacaklılara tediyesi muktazi tahsisatsız borçlarının mezkûr vekâletin 1932 malî senesi masraf fasılları tasarrufatından tesviyesi caizdir.

Madde 12 — 459 numaralı mahsubu umumî kanununa tevfikân tasfiyei düyun tahviline raptedilmesi lâzım gelen deyin ilmühaberleri sahiplerinin müracaatları için mezkûr kanunun 10 uncu maddesinde yazılı olan müddet 31 kânunuevvel 1932 tarihine kadar temdit olunmuştur.

Madde 13 — Bütçelerde geçen sene düyunu tertibine mevzu tahsisat kifayet etmediği takdirde işbu düyun, taallûk ettikleri hizmetlere tekabül etmek üzere cari sene bütçelerine mevzu tahsisattan mezkûr tertibe Maliye Vekâletinin muvafakatile naklen tesviye olunacaktır.

Muhtelif dairelerin 1928:1930 malî senelerine ait o-olupta karşılıkları taallûk ettiği sene bütçelerinde mevcut borçlarla 1931 malî senesi nihayetine kadar tahakkuk edipte tahsisatı bulunmamak sebebiyle tesviye olunamıyan tekaüt ikramiyeleri mezkûr dairelerin 1932 senesi bütçelerinin masraf tertipleri tasarrufatından düyun fasıllarına naklen tesviye olunur. Ancak tekaüt ikramiyelerinden mütevellit borçlar, her dairede tahakkuk tarihi sırasına göre tediye olunur.

Madde 14 — 1336 senesinden itibaren 1930 malî senesi nihayetine kadar avans suretile tesviye edilip mahsubu icra edilemiyen sarfiyat, taallûk ettiği sene bütçelerinin ye-kûnu umumilerinde tahsisat bakiyesi bulunmak şartile Maliye bütçesinde nâzım masraflar faslında (eski seneler mahsubatı) unvanı altında açılacak bir maddeden mahsup olunur. 1931 malî senesi nihayetine kadar irat ve masraf mahiyetinde olan sarfiyat dahi bakiyei tahsisat aranılmaksızın aynı tertibe masraf ve mukabili nâzım varidat hesabında (eski seneler varidat mahsubatı) namile açılacak bir maddeye irat kaydolunur.

Nafia Vekâleti bütçesine mevzu tahsisat haricinde Devlet demiryolları inşaatına sarfedilip Hazinenin kefaleti dola-yısıyla 1931 malî senesi nihayetine kadar demiryolları idaresi

nazarında himmet kaydı suretile bankaya tesviye olunan meblağ dahi bu madde hükmüne tevfikân mahsup olunur.

Madde 15- Devlet Demiryolları ve Limanları idaresinin 1929, 1930 bütçe kanunları mucibince idarei mezkûre hazinenin kefaletile aktedilmiş olan sekiz milyon liralık istikrazlarla faizlerini, temin edilecek karşılıklarla tediye etmeğe ve tediye edilen mebalîği Nafia Vekâleti bütçesine faslı mahsus olarak kayda Maliye Vekâleti mezundur.

Madde 16 — 459 numaralı Mahsubu Umumi Kanununa tevfikân verilecek tasfiyei düyun tahvilile bu kanunun 11 inci maddesi mucibince verilecek tahviller Hazinenin 1927 senesi nihayetine kadar eşhası hakikiye zmmetinde ta-hakkuk eden alacaklarile mahsup olunabilir. Bu mahsubat nâzım varidat ve masraf hesaplarında açılacak maddelerde gösterilir.

Madde 17 - 1932 malî senesi Diyanet İşleri Riyaseti kadrosunda bulunan vaiz ve dersiam sınıflarında vuku bulacak münhaller mevkuft tutulur.

Madde 18 — Maaşatın tevhit ve teadülüne dair olan 1452 numaralı kanunla zeyillerine merbut cetvellerde yazılı memuriyetlerden işbu kanuna merbut (L) işaretli cetvelde derece, adet ve maaşları gösterilen mmuriyetler 1932 malî senesi zarfında mevkuft tutulmuştur. Bu memuriyetlerden gayri her vekâlet veya idare kadrolarında kalan memuriyetlerin heyeti mecmuası o vekâlet veya idarenin 1932 malî senesi için filî kadrosunu teşkil eder.

Madde 19 - Filî kadro dolayısıyla açıkta kalacak memurlardan filen 30 seneyi doldurmuş olanlar dairelerince tekaüde sevkedilir. Açıkta kalmış memurlar mevcut oldukça bunların derecelerinde veya bir derece dunundaki münhal memuriyetlere hariçten memur alınmaz. Bu münhallere ve

bulunduğu derecelerin bir derece dunundaki münhallere en evvel açıkta kalan memurlar yerleştirilir. Derecesi dahilinde veya bir derece aşağıdaki vazifeleri kabul etmiyenlerin açık maaşları kesilir. Kabul edenlerin kendi derece ve silsilesi dahilindeki ilk münhallere tercihan tayin ve kendi derece maaşları üzerinden tekaüt edilmek hakları mahfuzdur.

Madde 20 — Açıkta kalan memurlardan filî hizmet müddeti yedi seneye kadar olanlara dörtte bir, on beş seneye kadar olanlara üçte bir, on beş seneden fazla olanlara yarım maaş nisbetinde açık maaşı verilir. Bunların 788 numaralı kanunun 85 inci maddesi hükmüne tevfikân ilk iki aylık tam maaş almak hususundaki hakları mahfuzdur.

Madde 2 1 - Maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun 14 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası hükmü 1683 numaralı kanunun mer'iyetinden evvelki hükümlere göre tekaüt edilipte mülhak ve hususî bütçelerden ücret alanlara da şamildir. (900 numaralı kanun ahkâmı mahfuzdur).

Gerek eski hükümlere göre ve gerek 1683 numaralı Tekaüt Kanununa tevfikân tekaüt edilipte tediye edilmiş sermayesinin en az nısfı devlete ait olan müesseselerle sermayeye verilecek faiz veya temettüü devletin teminatı altında bulunan bilumum müesseselerde vazife deruhde edenler dahi 1452 numaralı kanunun 14 üncü maddesi ile 1683 numaralı kanunun 70 inci maddesi hükümlerine tabidirler.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı mütekaütler hakkında bu hükmün tatbik edilebilmesi için aldıkları tekaüt maaşlarile ücret mecmuunun 50 liradan aşağıya düşmemesi şarttır.

Madde 22 — 1931 malî senesi bütçesinin 15 inci maddesinin (A) fıkrası mucibince terfî edenler, terfî tarihlerinden itibaren bir seneyi doldurmuş olmasalar bile 1 temmuz

1932 tarihinden bed ile terfiden mütevellit maaş farklarını alırlar.

Madde 23 — Vilâyetlerin umumî idaresi kanunu mucibince nasp ve azilleri mahallerine ait bilûmum memurlar ile ailelerine her ne suretle olursa olsun verilecek harcırah o vilâyet hududunu tecavüz edemez. Bunlardan tekaüt edilenlerin harcırahları dahi bu hükme tâbidir.

Alelûmum mütekaitletlerin verdikleri beyannamelerde gösterilen yerlere senesi içinde bitmiyenlerin harcırahlarından, istihkaklarından fazlası tekaüt maaşlarının her üç aylığının nısfı tevkiif edilmek suretile istirdat olunur.

Madde 24 — İnzibat komisyonları kararile mecburî tahvile tâbi tutulan memurlara ve ailelerine harcırah verilmez.

Madde 25 — Bütçelerdeki tedavi ve yol masrafları ter - tiplerine mevzu tahsisattan ancak maaşları, 7 inci ve andan aşağı derecelerde muayyen miktarlarda bulunan memurların tedavileri için sarfiyat icra olunabilir.

Madde 26 — Asalet ve vekâlet namı ile verilecek paranın mecmuu, asalet ve vekâlet suretile idare edilen memuriyetlerden hangisi yüksek ise onun bir derece fevkindeki maaşı geçemez. ücretli vazifelerde de ücretin tekabül ettiği derece maaşları bu hükme esas ittihaz olunur.

Muallimler bu hükme tâbi değildir. Ancak bir muallim, dersin mahiyeti ne olursa olsun, resmî ve hususî müesseselerde haftada yirmi sekiz saatten fazla ders deruhde edemez.

Madde; 2 7 — 1932 - 1933 ders senesi zarfında ücret ve masarifi devlet tarafından deruhde edilmek üzere pansiyonu bulunan mekteplerde leylî ve meccani olarak tahsil ettirilecek talebinin adedi bine iblâğ edilebilir. Bu mekteplerde tahsil ettirilmek üzere mezkûr sene zarfında devlet hesabına ve 915 numaralı kanunun ikinci maddesi hükümlerine

göre alınacak leylî ve meccani talebe, ücreti 225 lira veya bundan aşağı olan pansiyonlara gönderilir.

Madde 28 — 1702 numaralı kanuna göre ve adedi 350 yi tecavüz etmemek üzere kıdem zammına isthkak kes-beden muallmlere kıdem zammından mütevellit maaş farkı-nın yalnız nısfı verilir.

Madde 29 — İşbu kanunun mer iyet tarihine kadar te-raküm etmiş bulunan tapu münakalelerinin merkezde tescili için mesai saatleri haricinde çalışacak memurlara münakale başına bir kuruş ücret verilir. Ancak bu işin muvazzaf me-murlara yaptırılabilmesi yeni muamelelerin terakümde kalmamasile meşruttur.

Madde 30 — 20 haziran 1931 tarih ve 1831 numaralı kanunun hükmü nâzım varidat ve masraf hesaplarında tedvir olunur.

Madde 31- Devlet Demiryolları inşaatile işletme iş-lerinin ayrılmasından mütehaddis vaziyetin netayici kanunu mahsusla tesbit ve tanzim edilinciye kadar bu vaz'yetin iş-letmeğe taallûk eden hususâtı Nafia Vekâletince tayin olu-nacak esaslara göre idare olunur.

Madde 32- Devlet Demiryolları inşaatı için İsveç grubu ile münakit mukavelenin feshi halinde icap eden mun-zam teşkilât ve hidematın ifasına ve sıhhiye hidematına mu-kabil müteahhidi sanilerin matlûbatından tevkif edilecek mebalîğin Nafia Vekâleti bütçesinin (58 7) faslının (7) inci maddesindeki tahsisata ilâveten sarfına ve bu hususata ait esasat ve muamelâtı tesbite Nafia Vekili mezundur.

Madde 33 — Resmen işletmiye açılmış ve bakımı da işletme idaresine devredilmiş bulunan hatların devir mazba-talarile tesbit edilen nevakıs bedelleri için Nafia Vekâleti bütçesinden ifraz edilecek mebalîğ, işletme idaresine verilir.

Madde 24 — İşletmiye açılmış hatlarda inşaat teşkilâtı

tarafından yapılan ikmali nevakıs ameliyelerinde veya bir senelik tamirat işlerinde çalışan memur ve müstahdemler ve bunların eşya ve erzakı ve bu kısmın bakımına muktazi malzeme o mıntakaya inhisar etmek ve işletmede cari usuller tatbik edilmek şartile meccanen nakledilir. Bunun gibi muhtelif hatlardaki nevakısın ikmalinde müstahdem seyyar inşaat memur ve müstahdemleri de vazifeten seyahatlerinde iş vagonları ve eşyalarile birlikte meccanen nakledilir.

Madd 35 — Ulukışla - Boğazköprü hattının noksan kalan tesviyei türabiye ve imalâtı sinaiyesile bilûmum aksamındaki ray ferşiyatı, mebani ve balast gibi sair nevakısın ikmali için müteaddit senelere sari bir buçuk milyon liraya kadar taahhüdat icrasına Nafia Vekili mezundur.

Madde 36 - Teşviki Sanayi Kanunu ile Muamele Vergisi Kanununun hükümlerine göre gümrük ve muamele vergisi muafiyetinden istifade eden mevaddı iptidaiyenin yeniden hazırlanacak cetveli bir seneye mahsus olmak ve ifade eylediği muafiyetlerin yekûnu balığı 1,5 milyon lirayı geçmemek üzere icra Vekilleri Heyeti kararile tatbik olunur.

Birinci fıkrada zikredilen cetvel 1933 muvazenei umumiye kanunu lâyihasına rapten Büyük Millet Meclisinin tasvibine arz olunur.

Madde 37 — Dahiliye Vekâleti bütçesinin 317 inci faslına mevzu elli bin liralık tahsisata ilâveten varidat fazlasından ve umumî tasarrufattan İcra Vekilleri Heyeti kararile daha 200 000 liraya kadar sarfiyat icrasına Maliye Vekili mezundur.

Madde 38 — Adliye Vekâleti bütçesinin 501 inci faslına mevzu yirmi bin liralık tahsisat hapishanelerde tesis edilecek iş yurtlarında mütedavil sermaye olarak kullanılır. Bu sermayeden muhtelif hapishanelere tahsis edilecek miktarlarla bunların devir ve muhasebesine taallûk eden hususat

Adliye ve Maliye Vekâletleri tarafından müştereken tayin olunur, Hapishanlerde tesis olunacak iş yurtlarının mahiyet ve idare tarzı ve hasılatın mahkûm ve mevkûfların ücretleriyle sair ihtiyacat için sureti taksimi Hapishaneler Kanun ve Nizamnamesine tevfi kan Adiye Vekâleti tarafından tayin olunur.

Madde 39 — 1508 numaralı kanunun birinci ve 1617 ve 2005 numaralı kanunların 3 üncü ve 2006 numaralı kanunun ikinci maddeleri mucibince her sene muvazenei umumiye kanunlarına raptı lâzım gelen kadrolar merbut (N) işaretle cetvelde gösterilmiştir.

Madde 40 — 28 mayıs 1932 tarih ve 1980 numaralı Muvazene Vergisi Kanununun birinci maddesinin istisnalara ait kısmının (5) numaralı fıkrasında tadat olunan zat maaşı sahiplerinden muvazene vergisinin alınabilmesi için verginin kat'ınan sonra kalacak istihkakın 20 liradan aşağı düşmemesi şarttır.

Madde 41 — İşbu kanunun 9, 11,17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 36 ve 39 uncu maddelerinin hükümleri 1 temmuz 1932 tarihinden itibaren tatbik olunur.

Madde 42 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden mu-teberdir.

Madde 43 - Bu kanunun hükmünü icraya Maliye Vekili memurdur.

30/6/1932

2031 numaralı 1932 senesi müvazenei umumiye kanununa merbut cetveller 30 haziran 1932 tarih ve 2138 sayılı Resmî gazetede münderiştir.

**29 Mayıs 1932 tarih ve 2110 sayılı Resmî
Gazetede münderiç 1980 numaralı
Muvazene Vergisi kanununun
muvakkat maddesi**

Muvakkat madde — Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihten evvel tahakkuk ettiği halde tesviyesi bu tarihten sonra yapılan maaş, ücret ve yevmiyeler vergiye tâbi değildir. Bunların haricinde kalıp ta kanun mucibince vergiye tâbi olan istihkakların mer'iyeti sonra tediye edilenlerinden, bu tarihten evvel tahakkuk etmiş olsalar dahi, vergi alınır, (Kanun 50 sayılı mecmuada münderiçtir.)

1973 numaralı kanun muhtelif mübadele komisyonu bitaraflar heyetinde inhilâl eden azalığa bir yenisini, intihap edilmemesini ve bitaraflara mevdu vezaifi ahdiyenin sureti ifasına dair teati edilen noksanların tasdiki hakkında olup Resmî gazetenin 28 mayıs 1932 tarih ve 2109 sayılı nüshasında münderiçtir.

1974 numaralı kanun 1931 malî senesi Büyük Millet Meclisi bütçesinde münakale yapılması hakkında olup Resmî gazetenin 28 mayıs 1932 tarih ve 2109 sayılı nüshasında münderiçtir.

1975 numaralı kanun tütün ihisarı idaresinin 1931 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında olup Resmî gazetenin 28 mayıs 932 tarih ve 2109 sayılı nüshasında münderiçtir.

1978 numaralı kanun ve Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1938 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 28 mayıs 932 tarih ve 2109 sayılı nüshasında münderiçtir.

1981 sayılı kanun Konya ovası sulama idaresinin 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 30 mayıs 932 tarih ve 2111 sayılı nüshasında münderiçtir.

1982 sayılı tütün inhisarı idaresinin 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 30 mayıs 932 tarih ve 2111 sayılı nüshasında münderiçtir.

1983 numaralı kanun barut ve mevaddı infilâkiye ve fişenk ve av mühimmatı ve av saçması inhisarları işletme muvakkat idaresinin 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetesinin 31 mayıs 932 tarih ve 2112 sayılı nüshasında münderiçtir.

1.984 numaralı kanun tuz inhisarı umum müdürlüğünün 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 31 mayıs 1932 tarih ve 2112 sayılı nüshasında münderiçtir.

1985 numaralı kanun ispiro ve ispiroto içkiler inhisarı umum müdürlüğünün 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 31 mayıs 1932 tarih ve 2112 sayılı nüshasında münderiştir.

1987 numaralı kanun Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 28 mayıs 932 tarih ve «2109» sayılı nüshasında münderiçtir.

1989 numaralı kanun Maliye Vekâleti tarafından idare olunan inhisar hakkındaki 3 haziran 1930 tarih ve 1660 numaralı kanuna müzeyyel olup Resmî gazetenin 31 mayıs 932 tarih ve 2112 sayılı nüshasında münderiçtir.

1990 numaralı kanun 1931 malî senesi bütçesinin munzam ve fevkalâde tahsisat konulmasına ve münakale yapılmasına ve 961 numaralı kanun merbut cetvelde tashihat yapılmasına dair olup Resmî gazetenin 31 mayıs 932 tarih ve 2112 sayılı nüshasında münderiçtir.

1991 numaralı kanun İstanbul Darülfünununun 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 1 haziran 1932 tarih ve 2113 sayılı nüshasında münderiçtir.

1998 numaralı kanun Seyrisefain idaresinin 1932 malî senesi bütçe kanunu olup Resmî gazetenin 1 haziran 1932 tarih ve 2113 sayılı nüshasında münderiçtir.

1999 numaralı kanun 1931 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında olup Resmî gazetenin 31 mayıs 1932 tarih ve 2112 sayılı nüshasında münderiçtir.

2000 numtaralı kanun 1932 senesinden itibaren Tıp Fakültesinden neş et edecek tabiplerin mecburî hizmetlerinin lağvı ve leyî tıp talebe yurduna alınan tıp talebesinin tâbi olacakları mecburiyetler hakkında olup Resmî gazetenin 9 haziran 1932 tarih ve 2120 sayılı nüshasında münderiçtir.

2002 numaralı kanun Türkiye Cümhuriyeti ile Amerika Müttehit devletleri arasında mün'akit ikamet mukavelenamesinin tasdikine dair olup Resmî gazetenin 9 haziran 932 tarih ve 2120 sayılı nüshasında münderiçtir.

2003 numaralı kanun Türkiye Cumhuriyeti ile Irak hükümeti arasında mün'akit ikamet mukavelenamesinin tasdiki: hakkında olup Resmî gazetenin 9 haziran 1932 tarih ve 2120 sayılı nüshasında münderiçtir.

2004 numaralı kanun icra ve iflâs kanunu olup Resmi gazetenin 19 haziran 1932 tarih ve «2128» sayılı nüshasında münderiçtir.

2005 numaralı kanun Maarif Vekâleti tarafından idare edilecek mektep pansiyonları hakkındaki 1838 numaralı kanun bazı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bazı hükümler ilâvesine dair olup Resmî gazetenin 16 haziran 1932 tarih ve 2126 sayılı nüshasında münderiçtir.

2008 numaralı kanun Seyrisefain idaresi altında bulunan Reşitpaşa ve Marmara vapurlarının Millî Müdafaa Vekâletine devri hakkında olup Resmî gazetenin 23 haziran 1932 tarih ve «2132» sayılı nüshasında münderiçtir.

2010 numaralı kanun tapu harçları kanununa müzeyyel olup Resmî gazetenin 23 haziran 1932 tarih ve «2132» sayılı nüshasında münderiçtir.

2011 numaralı kanun Türkiye - İran hudut hattının tayini hakkında Tahran da 23/1/932 tarihinde imzalanan itilâfnamenin tasdikine dair olup Resmî gazetenin 23 haziran 932 tarih ve «2112» sayılı nüshasında münderiçtir.

2012 numaralı kanun Türkiye -İran hükümetleri arasında aktedilen «Uzlaşma, adlî tasviye ve hakemi muahedesi» nin tasdiki hakkında olup Resmî gazetenin 23 haziran 932 tarih ve «2132» sayılı nüshasında münderiçtir.

2013 numaralı kanun Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğüne mütedavil sermaye verilmesine dair olup Resmî gazetenin 23 haziran 1932 tarih ve «2132» sayılı nüshasında münderiçtir.

2014 numaralı kanun Türkiye Cümhuriyeti ile İsveç hükümeti arasında aktedilen «uzlaşma, adlî tesviye ve hakem muahedesi» nin tasdiki hakkında olup Resmî gazetenin 27 haziran 1932 tarih ve «2135» sayılı nüshasında münderiçtir.

T. B. M. M. kararları :

**Çiftçiye koruyacak bir kanun lâyihası
tedvinine dair**

Karar No. 713

İktisadî buhran sebeble ziraî mahsulât fiatları maliyet fiatından da aşağı düşmüş ve halkımızın ekseriyetini teşkil eden çiftçinin arazisi, çift hayvanları, alât ve edevatı ziraiyesi borçları yüzünden yok pahasına elinden çıkmakta bulunmuş olduğundan buna çare olmak üzere, icra kanunu mucibince paraya çevrilmesi icap eden arazi, bağ ve bahçe ve bunlara müteferri emlâkin mezkûr kanunun maddei mahsusası mucibince yapılan kinci arttırmada, Belediyelerden, Ziraat ve Tırraret Odalarından müntehap birer azadan mürekkep komisyonca tayin edilecek kıymetin yüzde yetmişine balığ olmadığı takdirde satışı geri bırakılması, ancak haciz baki kalmakla beraber bu emvalin hâkim tarafından takdir olunacak safî hâsılâtı alacaklıya ait olması hakkında bir kanun tanzim edilmesi ve bu kanun üç sene müddetle mer'î olup hali tabiinin avdeti halinde daha evvelden Heyeti Vekilece mevkii mer'iyetten kaldırılabilmesi Adana meb'usu Ali Münif Bey ve 28 arkadaşı tarafından teklif olunmuşsa da, arazi, bağ ve bahçe sahibi olan borçlular hakkında yapılacak bu müsaadeden diğer borçlular mahrum bırakılması doğru olmayacağı gibi bu müsaadelerin umumî bir moratoryom tesiri yapması melhuz olup bunun ise memleketin mâlî ve İktisadî vaziyetleri üzerinde tesiri şümulü ne olabileceği ve bilhassa Ziraat Bankası ikrazatının bundan ne dereceye kadar müteessir olacağı mü-lâhazasına binaen bu teklifi kanuninin evvelemirde hükümet-

çe tetkik ve vaziyet teemmül olunarak hal ve icaplara uygun bir tedbiri inhiva edecek bir kanun layihasının bu devrede Meclise tevdi olunmasına karar verilmiştir.

13/6/932

**Sabık Gümüşhane Valisi Hüsnü, Kütahya Valisi
Nusret ve Şûrayı Devlet Başmupvinlerinden
Farit beylerin Şûrayı Devlet azalığına
intihap edildiklerine dair**

Karar No 714

Sabık Gümüşhane Valisi Hüsnü, Kütahya Valisi ve Şûrayı Devlet başmuavinlerinden Ferit Beylerin Şûrayı Devlet azalığına intihap edilmişlerdir.

25/6/932

**T. B. M. M. Yüksek Reisliğinin 16/6/1932 tarih
ve 4/33/1365 numaralı tezkeresile Heyeti umu-
miyenin 13/6/1932 tarihli 63 üncü inikadında
tadil edildiği bildiailee Büyük Millet Meclisi
Dahilî Nizamnamesinin muaddel
169, 170, 171 inci maddeleri**

Madde 169 —Hükümetten vaki olan bir istizah ve yahut bütçenin müzakeresi sırasında veya neticesinde ve yahut

resen Teşkilâtı Esasiye Kanununun 46 inci maddesinin 1 inci ve 2 inci fıkralarında münderiç hükümetin umumî siyasetinden ve vekâletlerin ifa ve icrasına mecbur oldukları vazifelerden dolayı Vekillerden birinden ve yahut icra Vekilleri Heyetinden cezaî ve yahut malî mes uliyeti müstelzim ef'al vukuundan bahisle tahkikat icrası talep olunursa reise bir takrir verilmek iktiza eder.

Bu takrir reis tarafından Meclise arz olunur. Alâkadar Vekil ve yahut vekiller de keyfiyetten haberdar edilir.

Madde 170- Adliyece bir işin takibi sırasında icra Vekillerinden birinin vazifesinden münbais bir husustan dolayı vazife noktasından verilen bir kararla Meclise müracaat vuku bulursa Heyeti Umumiye bu hususta Meclis tahkikatına mahal olup olmadığını tayin için evvelemirde beş kişilik bir encümen teşkil eder ve Meclise bu encümenin mazbatası arz edilir.

Madde 171- Alâkadar Vekil ve takriri veren veya verenler veya mazbatayı yapan encümen dinlendikten sonra takririn veya mazbatanın nazari dikkate alınıp alınmaması hakkında Meclis bilmüzakere iş'ari reyle kararını verir.

Alâkadar Vekil meb us değilse Meclis bir müddet tayinde yalnız yazılı müdafaasını almağa karar verir.

710 numaralı karar İsparta'nın Semirkent nahiyesinin İbköp köyünden Hasan oğlu Bekir'in ve 711 numaralı karar Artin olğu Paronak ve Ohanis oğlu Kımıs'ın ölüm cezasına çarptılmaları hakkında olup Resmî gazetenin 13 haziran 1932 tarih ve 2123 sayılı nüshasında münderiçtir.

712 numaralı karar T. B. M. Meclisinin kânunuevvel 1931 şubat 1932 ayları hesabatına dair olup Resmî gazetenin 18 haziran 2127 sayılı nüshasında münderiçtir'

İcra vekilleri heyeti kararnameleri:

Kararame No. 12929

14/5/1932 tarih ve 12804 numaralı kararnameye zeyildir.

Türk parası kıymetini koruma hakkındaki 5 numaralı kararname 7 inci maddesinin sureti tatbikine dair olan izahnameye merbut fıkranın 10 uncu madde olarak tezvili; iktisat Vekâletinin 1/6/1932 tarih ve 126 numaralı tezkeresile yapılan teklifi üzerine icra Vekilleri Heyetince 1/6/1932 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur.

1/6/1932

Merbut fıkra

Türkiye'de mukim ecnebler Türkiye dahilindeki faaliyetlerinden iktisap edip te hariçte bulundurdukları dövizlerini Cümhuriyet Merkez Bankasına bildirmeğe mecburdurlar. Bunların memleket haricinde vaki hususî emval ve emlâkinden ve yahut oralardaki bilvasıta veya bilâ vasıta meşguliyetlerinden tahassul eden dövizleri beyannameye tâbi değildir.

**1447nmaral Menkul kıymetler ve Borsa
kanununun 29 uncu maddesine tevfikân
Maliye Vekâletince tanzim olunan
27/2/1930 tarihli Kambiyo
ihtiyaç listesine zeyildir**

Madde 1 —2 7/2/1930 tarihli ihtiyaç listesinin 16 inci maddesindeki beş isterline kadar olan müteferrik ihtiyaçlar için bankalar murakıplık vizesi olmadıkça döviz temin ve irsal edemezler.

Madde 2 — Mecmu bedeli elli Türk liralık kambiyo tecavüz etmiyen ve hakikî bir ihtiyaçtan tevellüt ettiğine kanaat edilen müteferrik kambiyo talepleri murakıplık vizesi olmaksızın dahi Merkez Bankası ve şubelerince kabul ve temin edilebilir.

Madde 3 — kambiyo murakıplığı mezuniyetine iktiran etmiş döviz taleplerinin mütemmimatından olan eyyamı müteahhire faizi ve komisyon gibi kambiyo talepleri mktarı elli Türk lirası muadilini tecavüz etmemek şartile, ayrıca murakıplık vizesine lüzum olmaksızın bankalarca eskisi gibi temin edilir.

Madde 4 — Bu ihtiyaç listesi neşir ve tebliğinin ertesi gününden itibaren meridir.

Kararname No.12981

Müstaceliyet ve mübremiyet hasebile derhal mübayaa ve takastan istisnaları lüzumu muhtelif Vekâletlerden bildi-

idare — 7

rilmiş olan merbut listede muharrer eşyanın takastan istisnaen mübayaaları takas komisyonunun iş'arına atfen iktisat Vekâletinin 30/5/932 tarih ve 3478 numaralı tezkeresile yapılan teklifi üzerine icra Vekilleri Heyetinin 9/6/932 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur.

**Takas komisyonunca takastan istisnaların
muvafık görülen yabancı memleketlerden
getirilecek bazı eşyaya ait listedir**

1- Dahiliye Vekâletinin Başvekâleti Celileden muhavvel olup takas komisyonuna sevkolunan 6-4-932 tarih ve 46 numaralı tezkeresinde mevzuubahs posta ve telgraf fabrikası için mübayaa olunacak bir adet torna ile bir adet büyük makkap tezgâhının 1635 lira mukabili mübayaada bulunmaları ve bunları verecek müesseselerin takas kabul etmemelerine binaen takastan istisnalarına karar verilmiştir.

2- Samsun Sahil Demiryolları Türk Anonim şirketi tarafından müstacelen mübayaalarına lüzum görülen 176 Türk lirası ve 1250 mark kıymetinde 3 kalem malzemenin bedellerinin az olması ve lokomotiflerle vagonları imal eden fabrikalardan mübayaaları zaruretime binaen mezkûr malzemenin takastan istisnasına karar verilmiştir.

3- Millî Müdafaa Vekâletinin Başvekâleti Celileden muhavvel olup takas komisyonuna sevkedilen 29/3/932 tarih ve 390/917 numaralı tezkeresinde mevzuubahs Yavuz

gemisi ışıldakları için mubayaa olunacak 40 adet motor lâmbasının takastan istisnasına karar verilmiştir.

4 — Millî Müdafaa Vekâleti Celilesinin Başvekâleti Celileden muhavvel olup, takas komisyonuna sevk edilen 26/4/932 tarihli ve 2337/3756 numaralı tezkeresinde mevzuubahs askerî fabrikalardan çelik fabrikası için satın alınacak santıralın, çelikhanenin yedeksizlik yüzünden tevkkufa uğraması için müstacelen mübayaasma lüzum görüldüğü bildirilmekte olmasına binaen santıralın takastan istisnasına karar verilmiştir.

5 — Millî Müdafaa Vekâletinin Başvekâleti Celileden muhavvel olup takas komisyonuna sevk edilen 26/4/932 tarih ve 2338/3757 numaralı tezkeresinde mevzuubahs kırık yollama idaresi için mübayaaa edilecek lokomotifin takastan istisnasına karar verilmiştir.

Teşkilât, Fek ve İlhaka ait karar nameler :

H Ü L Â S A :
Sığacık nahiyesinin lağvile
Boğaziçi nahiyesinin teşkili
Hakkında:

Kararname No. 8720

Madde 1 — İzmir Vilâyetinin Seferihisar kazasına bağı Sığacık nahiyesi lâğvedilerek mezkûr nahiye kadrosile Tire

kazası dahilinde «Işıklar, Hasançavuşlar, Kursak, Mersinli-dere, Halka, Hacmebi, Hacımehmet, Küçükfalaka, Akyurt, Akçaşehir, Alaylı, Eskioba, Yenioba, Çamköy, Dağıcedit, Selâtin, özkadir, Karaağaç, Kızılcagedik, Habipler, Büyük-kadife, Köylerinden mürekkep ve merkezi Büyükkadife olmak üzere «Boğaziçi» nahiyesi teşkil edilmiştir.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

7/6/1932

REİSİCÜMHUR
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil
İsmet

Dahiliye Vekili
Ş. Kaya

HÜLÂSA

Çorum vilâyeti merkez kazasına bağlı Ahmetşahna köyünün Kadıkırlı köyüne ilhak edildiği hakkında :

Çorum Vilâyeti merkez kazasına bağlı sekiz haneden ibaret olan Ahmet Şahna köyü Kadıkırı köyüne ilhak edilmiştir.

Tamimler :

Mahallî idareler umum müdürlüğü:

HÜLASA:

Su ve Elektrik inşaatı hakkında :

No. 130/61

Belediye ve hususî idare bütçelerinden yapılacak yeni inşaat ve su, elektrik, lâğım gibi bilcümle tesisata başlandığı vakit işin mahiyeti ve ne kadar zamanda ve ne kadar tahsisatla ikmal edilebileceği hakkında 26/4/932 tarih ve 130/38 sayılı tamimle istenen malûmatın tesrii temenni olunur efendim.

22/6/1932

H Ü L A S A :

Belediye bütçelerinin tasdiki hakkında :

No. 513/141

1580 numaralı belediye kanununun 123 üncü maddesinin son fıkrasına istinaden Şürayı Devletçe itiraz üzerine tetkik olunan belediye bütçelerinin kanunun gösterdiği müddetler zarfında tasdiki lâzım geldiği halde bir kısım belediyelerin tasdik muameleleriyle vuku bulan muhabereleri neticesi tehirler vuku bulduğu anlaşılmıştır.

Badema gerek belediyelerin ve gerek tasdika salâhiyet-
tar makamların muhaberattan mütevellit bu gibi tehirlere
meydan vermemelerinin teminile neticenin inhasını ehemmi-
yetle rica ederim efndim.

26/6/932

HÜLASA:

1932 malî senesi sabıka ve
haliye idarei hususiye hisse-
lerinin tediye emri aranıl-
maksızın hususî idarelere te-
diyesi hakkında:

No. 449/ 99

1932 malî snesi iptidasından itibaren tahakkuk ve tah-
sil edilmiş ve edilecek olan (sabıka ve haliye) idareleri hu-
susiye hisselerinin tediye emri aranılmaksızın bütçeye masraf
kaydedilerek doğrudan doğruya idarei hususiyelere verilme-
sinin (5) numaralı tahriratı umumiye ile memurini maliyeye
tamimen tebliğ edildiği Maliye Vekâletinin 20/6/1932 tarih
ve 58 numaralı tezkeresile bildirilmiştir efendim.

28/6/1932

Vilâyetler idaresi umura müdürlüğü:

Ş.II

HÜLASA:

1931 Ziraat kongresi rapor-
larını muhtevi kita hakkında:

No.2054

1931 senesi ikinci kânununda Ankara'da toplanan birinci ziraat kongresine ait ihtisas raporlarının iki cildi Millî iktisat ve Tasarruf Cemiyetinin teşebbüsile 1969 sahifelik büyük ve nefis bir cilt halinde neşredilmiştir. Bu eser memleketimiz ziraati hakkında tetkikatta bulunacak olanlarla ziraatçilerimiz için pek çok faydalıdır.

Kitbın fiatı «250» kuruştur. 50 kuruş posta ücretile birlikte «300» kuruş göndermek suretile mezkûr cemiyetin Ankara merkezinden tedarik edilebilir. Alâkadarlara tavsiye edilmesi tamimen temenni olunur efendim.

Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğe yazılmıştır.

5/6/1932

HÜLASA

Resmî telgrafnamelere *Yıldırım* işareti vazedilmeyeceğine dair :

N.2081

Bazı dairelerden ve vilâyetlerden yazılan telgrafnamelere «Yıldırım» işareti vazedilmekte olduğu görülmektedir.

Ahiren neşrolunan 1899 numaralı kanuna tevfikân «Yıldırım» işaretli telgraf yalnız hususî telgrafnameler muhaberatında cari olabileceğinden resmî telgrafnamelere bu işaretin vazedilmemesi tamamen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere, B. U. Müfettişliğe ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

6/6/1932

HÜLASA

Bursa Umuru Hukukiye Müdürü Necmettin bey tarafından telif olunan muhtarlar hakkındaki kitaba dair:

No.2169

Bursa Umuru Hukukiye Müdürü Necmettin Bey tarafından telif olunan köy ve mahalle muhtarlar ile ihtiyar heyeti azalarının ve korucuların vazife ve salâhiyetleri hakkındaki kitap muhtarlarımız için faydalı ve lüzumlu görülmüştür. Mezkûr eserin alâkadarlara tavsiyesi tamamen temenni olunur efendim.

12/6/1932

HÜLASA:

Berayi tedavi müşahede altında İstanbul'a sevkedilecek hastalar haklarda :

No.2188

Asabi ve sair hastalıklarla malûl olup berayi tedavi müşahede altında İstanbul'a gönderilen hastaların ekseriya avdet masrafları temin edilmeksizin ve tedavisi icap eden hastahanelerde boş yatak bulunup bulunmadığı sorulmaksızın gönderildiği ve hastahane boş yatak bulunmadığı zamanlarda bu suretle gelen hastaların ve muhafazaya memur olan jandarmaların müşkülâta düşer oldukları görülmektedir. Hiç bir suretle tecviz edilemeyecek olan bu vaziyete meydan kalmaması için bu gibi hastaların azimet ve avdet masraflarının temininden ve tedavi edileceği hastanede boş yatak bulunduğu anlaşıldıktan sonra İstanbul'a sevkedilmeleri tamimen tebliğ olunur efendim. Vilâyetlere yazılmıştır.

16/6/1932

HÜLASA

Nakliyatın seyrisefain vapurlarıyla yaptırılması hakkında:

No.2240

Umumî ve hususî ve mülhak bütçelerle idare edilen hükümet devair ve müesseselerinin Seyrisefain idaresinin muntazam surette vapur işlettiği mahallere ait nakliyatlarını idare

re gemilerile yaptırmaları mezkûr idare 1932 malî senesi bütçe kanununun 7 inci maddesi iktizasından bulunduğu iktisat Vekâleti Celilesinden bildirilmiştir,

İktizasının ifası temenni olunur efendim.

16/6/1932

HÜLASA:

Cumhuriyetin neşir ve ilânı tarihinden itibaren vekâletçe yapılan tamimlere dair:

No.2356

Cümhuriyetin neşir ve ilânı tarihi olan 29 teşrinievvel 1339 tarihinden itibaren Vekâletçe yapılan tamimlerin bir cilt halinde toplanmasına lüzum görülmüştür. Dairenizden yazılan tamimlerin birer suretinin tarih ve numaralarının bil-hassa kayıt ve işaret edilmek suretile irsali rica olunur efendim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

23/6/1932

HÜLASA:

Devlet dairelerine ait ilânlarda büyük puntulu harflerle istimal edilmemesine dair :

No.2430

Devlet dairelerine ait ilânların mutavassıtlar tarafından

büyük puntulu harflerle ve satır araları ve sütun kenarı kas-
ten açık bırakılarak santim miktarı fazlaştırılmak suretile
basılması yüzünden mutavassıtların senelerdenberi hazine a-
leyhine bir çok istifadeler temin eylemekte oldukları ve iste-nildiği
takdirde bu ilânların ücretlerinin yarı yarıya tenzilinin mümkün
olduğu ve bütçe tasarrufu ile alâkadar ve nazari
dikkate alınmağa şayan olan bu cihetin devairce nazarı iti-
bara alınarak badema devlet dairelerine ait ilânlarda büyük pnutolu
harflerin istimal edilmemesi Başvekâleti Celilenin
27/6/932 tarih ve 6/1752 numaralı tezkeresile emir ve iş'ar
buyurulmuştur.

Keyfiyet tamimen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

28/6/932

HÜLASA:

Yunanistanın mübadele saha-
sında bulunan zürri vakıflar
mukabilinde verilen gayri
menkuller bıkındaki Şûrayı
devletmazbatasına dair:

No.2431

Yunanistan'ın mübadele sahasında bulunan zürri vakıf-
lar mukabilinde mübadeleten verilen gayri menkul malların vakfın
evlâdı namına mülk olarak tescili lâzım geldiğine dair Şûrayı
Devlet Heyeti umumiyesinden tanzim olunup Başvekâleti
Celilenin 23/6/932 tarih ve 6/1732 numaralı tezkeresile tebliğ
olunan mazbatanın bir sureti leffen gönderildi efendim.

Vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

27/6/932

Suret:

**Şûrayı Devlet Heyeti Umumiyesinin
99/127 numaralı mazbatası**

Yuanistan'ın mübadele sahasında bulunan zürri vakıflar mukabilinde mübadeleten verilen gayri menkullerin vakfın evlâdı namına mülk olarak tescili hakkında evvelce Şûrayı Devlet Heyeti umumiyesince ittihaz edilmiş olan kararın tatbikinde Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü sabık ve lâhik mütehasssıs müşavirleri Mustafa Şeref ve Ebülülâ Beyefendilerin mezkûr Umum Müdürlüğe verdikleri mütalealara göre mes'elenin Şûrayı Devletçe bir kere daha tetkiki Başvekâletten muhavvel Maliye Vekâletinin 4/2/5/932 tarihli ve tapu 1355/48 numaralı tezkeresinde istenilmekte olması hasebile keyfiyet heyeti umumiyede yeniden tetkik olundu: Mütehasssıs müşavirlerin mütaleanamerinin birinde: Zürri vakıflar gailisi vakfın evlâdına, ahfadın meşrut vakıflar olmakla beraber vakfın mütevellisine, istirbahına ve işletilmesine ve gailisinin aidiyetine temas etmek üzere vakıf tarafından bazı şartlar vazolunabileceğine göre her vakıfnamenin her halini ayrı ayrı tetkik lâzım geldiği ve bu husustaki ihtilâfların da alâkadarların mürcaatı üzerine mahkemece halli ve mahkemeden hüküm istihsal edemiyenlerin de iddia ettikleri zürri vakıflar hakkında kanunu medeninin «50» inci maddesi hükmüne tevfikân vakfın gayesinin taallûk ettiği hu-

kuku âmmе müessesesine intikali icap ettiği ve mütaleaname-lerin diğerinde dahi: Meşrutunley umumî olsun hususî olsun ayanı insaniye olan vakıflarda bir ciheti gayri münkatia zikredilmemiş olsa bile fukaranın ciheti gayri münkatia olarak ta-ayyün edeceğine göre Şûrayı Devletın mevzuubahs kararının kanunu medeninın sureti mer'iyet ve şekli tatbiki hakkındaki kanunun «8» inci maddesine tevfiķan yeni evkaf kanunu yapılcıya kadar evkafın eski ahkâm dairesinde muamele görmesi ve binaenaleyh yapılacak tescillerin vakfın şahsiyeti hük-miyesi namına icrası lâzım geldiği ve her iki mütaleaname de Şûrayı Devletın bu baptaķi kararının bir hükmü mahiyetinde olamayacağı beyan olunduğu anlaşılarak mes'elenin müzakeresine geçildiği, Şûrayı Devletın bu husustaki kararı esasen istişarî mahiyette olduğu ve bunun aksi iddia edilme-miş bulunduğu gibi iddia edilmesi de mümkün olmadığı nok-tası müttefiķan tekrar takarrür ettikten sonra esasa girişile-rek, vakıfta tesbit şart olmakla beraber aile tesisi mahiyetinde olan zürri evkafın istibdali vakıftan başka bir şey olmamasına göre vakfın manevî şahsiyeti namına tescili lâzım geldiği mütaleasına bulunan azadan Şefik, Edip Kâmil ve Kemal Atıf Beylerin rey-i muhaliflerine karşı: Bu kabil zürri vakıfların Yunanistan'da Türkiye'ye nakli demek olan şu muamele Tür-kiye hudutları dahilinde bulunan evkaf hakkında cereyan ve temadi etmekte bulunan muamelâtta madut olmayacağı ve Yunanistan'dan alâkası kesilen vakfın Türkiye'nin bugünkü hududu dahilinde yeniden tesisi mahiyetinde olan tescilin es-ki ve şer'î ahkâm dairesinde icrasına mesağ tasavvur edile-miyeceği gibi eski ahkâmı evkaf dairesinde hareket olunması kanunu medenî zihniyeti ve ahkâmı de kabili telif görüle-memiştir. Bundan başka zürri evkafa karşı Türkiye de em-vali gayri menkule verilebilmesi ancak bunların mülkiyete nakli suretile mümkün olabileceği mübadele esasları itibarile

zahir bulunduğu gibi kanunu medeninin istihdaf ettiği üssü lesas, aynın tedavülünü temin olup bugünkü İktisadî ve millî menafie taallûk eden bu noktadan inhırafin gayri mümkün olduğu ve binaenaleyh ahkâmı sabıkada dahi bir kavle göre tecvizi mümkün olan meşrutunlehlere zürri evkafın mülkiyete rücuu hususunun bugünkü içtihadatlara ve millî menfaata tevafuku itibarile mucibi itiraz hiç bir noktası olmayacağı cihetle zürri evkafa ait tapu senetlerinin evlâdı vakfın namına itası lâzım gelip eshabı istihkakın diledikleri halde bugünkü ahkâma tevfikân yeniden tesis yapabilmeleri de tabîi olduğuna 6/6/932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

HÜLASA

Cevabı muharreratta şube ve kısımların işaret edilmesi hakkında:

Ş.III

Evvelcede tamimen tebliğ edildiği halde bazı vilâyetlerden gelen cevabî muharreratta vekâletin daire ve şube isimleri tasrih edilmiyerek umumî olmak üzere (vekâletin tarih ve numaralı tahriratına cevaptır) denilmekle iktifa edilmektedir. Bu ise evrakın ait olduğu şube müdürlüğüne tevdiinde müşkülâtı ve bazan da yanlışlığı mucip olmaktadır. Binaenaleyh bundan sonra gönderilecek cevabî muharreratta Vekâletin daire, şube, kısım isimlerde tarih numaralarının

doğru olarak yazılmasının temin edilmesini tamimen rica eylerim efendim.

27/6/932

Şûrayı Devlet karaları:

HÜLASA

Edirnenin fabrikalarından alınan okturva resmi hakkında:

Mülkiye Dairesi Mazbatası

No. 778/1056

Edirne Belediyesinin geçmiş senelere ait bir meclisi umumi kararına istinaden Edirne un fabrikaları tarafından imal edilen unlardan almak istediği oktruva resmine karşı alâ-kadarlar tarafından vuku bulan itiraz ve bu suretle tahaddüs eden ihtilâfa müteallik olmak üzere vilâyetten gönderilen evrakın leffile keyfiyetin Şûrayı Devletçe tetkiki hakkında Dahiliye Vekâletinden Başvekâleti Celileye bittakdim Şûrayı Devlete havale buyrulan 7/3/1931 tarihli ve 86/14/184 numaralı tezkere dairemize tevdi kılınmakla mütalea olundu.

Tetkik olunan evraka nazaran şehrin elektrikle tenvirine medar olmak üzere Lavajlı değirmenler istihsalâtının beher kilosundan alınmakta olan yirmi para oktruva resmi bugün için pek ağır gelmekte olduğu ve şehrin elektrik tenviratı da bir şirket tarafından deruhde edildiği cihetle keyfiyetin mü-

n akit bulunan meclisi umumide müzakeresi hakkında Kasım, imzasile verilen istida mütalea beyanı zımında belediye riyasetine havale olunarak yazılan derkenarda Lavajlı değirmenlerde tahnolunan unların kilosundan yirmi para duhuliye resmi alınması Belediye Meclisince kabul ve Meclisi Umumice de tasdik edilerek hususî dühuliye tarifesine ithal olduğu cihetle resmin tahsiline devam edilmekte olduğu ve yeni belediye kanunu belediyelere bir çok vazife tahmil etmiş olup bunların ifası da paraya mütevakkıf bulunduğu ve belediye varidatının mühim bir kısmını teşkil eden bir resmin tenzili değil, bilâkis varidatın tezyidi için maddei iptidaiyesi olan zahireye de teşmili düşünülmekte olduğu dermeyeran kılınması ile keyfiyet meclisi umumiyede mevkii müzakereye konularak esasen bir sene için kabul edilmiş olduğu cihetle istifasına devam edilmesi gayri kanunî olduğundan badema alınmakla beraber alınanların da eshabına reddi için belediyeye tebligat icrası karar altına alınmış ve bu kararın belediye riyasetine tebliği üzerine keyfiyet belediye meclisince müzakere edilerek Belediye Vergi ve Resimleri Kanununun 33 üncü maddesinde hususî tarifelerde resme tâbi tutulan mevat ve eşyadan bir kısmının resimden istisnası veya istisna edilmiş olan eşyanın tekrar resme tâbi tutulması veya resim miktarının tenzili veya tezyidi belediye meclislerinin kararı belediye reislerinin tasdiki ile icra olunacağı muharrer bulunmasına ve Belediye Kanununun 70 inci maddesinin 7 inci fıkrasında kanunlarla vazedilmiş belediye vergi ve resimlerine ait tarifelerin tanzimini doğrudan doğruya belediye meclislerinin salâhiyetine bırakmış olmasına göre meclisi umumice

bu bapta mütthhaz kararda isabeti kanuniye görülemediğinden tarifenin tamamii tatbikına karar verildiği cevaben bildirilmiş ve belediye meclisinin işbu kararına karşı un fabrikatörü Kasım Efendi tarafından verilen arzuhalde de Belediye Kanununun 73 üncü maddesine istinaden itiraz olunarak kararın tetkiki talep olunması üzerine vilâyetçe maddei mezkûrenin fıkrai ahiresi mucibince bu husustaki tetkikatın hitamına kadar salifüzzikir verginin tahsil olunmaması, belediye reisliğine tebliğ olunmakla beraber talebi vakia binaen keyfiyetin Şûrayı Devletçe tetkik ve bir karara raptı zımnında sevk edildiği anlaşılmıştır.

Undan dühuliye resmi istifası hakkında belediye meclisinin teklifi üzerine meclisi umumice 1929 senesinde ittihaz olduğu hikâye edilen kararın müzakere edildiği celseye ait zabıt ile olbaptaki kararın tetkikine ihtiyaç görülerek sebke-den iş ara binaen bu baptaki zabıtname ve kararlar gönderildiğinden anlar da tetkik edilmiştir.

Edirne cemiyeti belediyesince 1927 senesi belediye bütçesinin tasdikini mutazammım kaleme alınan kararnamede varidat kısmının tahriri sırasında masraf kısmında muharer olduğu üzere elektrik masarifi karşılığı olarak fabrikanın ücreti tahniyesine daha yirmi para ilâvesile iki buçuk kuruşa iblâğ edilerek altı ay için (13,750) lira tahsisatın zammı kabul edildiği gibi masraf kısmında da tesisatı elektriğe be-hemehal icra edilmek şartile fabrika ücreti tahniyesine ilâve edilen yirmi paradan altı ay zarfında teraküm edecek (13,750) liranın tesisatı elektriğe masarifi karşılığına hasren kabul olduğu muharrer bulunmuştur.

1928 senesi mayısında meclisi umumice tasdik edilip tatbik edilmekte bulunan duhuliye tarifesinde 1929 senei maliyesi iptidasından itibaren tatbik edilmek üzere bazı tadilat ile belediye vergi ve resimleri kanununun 31 inci maddesindeki salâhiyete istinaden belediye meclisince yeniden tarifeye konulan mevat ve eşyanın da meclisi umumice tasdik talebini mutazammın Edirne belediye riyasetinden 4/4/1929 tarihinde yazılan tezkereye merbut dühuliye tarifesinde 1 inci numarada Vals ve lavajlı fabrikalar istihsalâtının ve hariçten gelen bu nevi fabrika müstahsalâtının kilosundan yirmi para alınması teklif edildiği görülmekte olup Meclisi Umuminin 9/4/1929 tarihli in ikadına ait zabıtnameden anlaşıldığına göre işbu tarife evveleminde dahiliye encümeninde tetkik olunarak Edirne belediyesine ait dühuliye tarifesine 1929 senesi için ilâve edilen mevat ve eşya hakkındaki liste tetkik ve mütalea olundu. Yalnız Sisamdan istihsal olunan tahanın kilosundan 30para ve yağın kilosundan bir kuruş alınmak üzere mezkûr listede ilâve olunan diğer mevat ve eşya hizalarında gösterilen resim miktarı kanuna muvafık olduğu kararlaştırılmıştır» suretinde kaleme alınan mazbata mevkii müzakereye konularak cereyan eden müzakere esnasında Cemiyeti Belediye iki sene mukaddem Belediye elindeki un fabrikası halka ucuz ve iyi ekmek yedirmek maksadile Maliyeden Belediyeye devredilmiş olduğunu ve havayici zaruriyeden olan una zammıyat icrası muvafık olamayacağını düşünmekle beraber memleket için elektriğin de elzem bulunduğunu nazarı mülâhazaya alarak tahnye ücretne yirmi para zammı kabul etmiş ise de bu defa teklif edilen şekilde una

yirmi para oktruva vaz'ı fukarayı ahaliyi tazyik edeceği cihetle caiz olamayacağı hakkında serdolunan mütalealara karşı esasen belediye fabrikasındaki tahniyattan yirmi para fazla alındığı ve halbuki diğer fabrika vermemekte ve bu suretle rekabetten azade kalmakta olup bu vaziyet karşısında belediye fabrikası kapanmak tehlikesine maruz bulunduğu fabrikalar arasında müsavi vaziyet temini maksadile belediyenin diğer fabrika mamulâtından da yirmi para almak istediği dermeyan kılınarak reye müracaat olundukta üç reyi muhalife karşı ekseriyetle mazbatanın kabul olduğu münfahim olmuştur.

Zabıtnamelerin leffile vilâyetten yazılan son tahriratta da bu diihuliye resminin esas tahniye resmi olarak vazedilmiş ve maksat ta memlekette yapılacak elektrik fabrikasının inşasını teshile matuf olarak bir seneye münhasır bulunmuş iken bir sene zarfında bu maksat husule gelmediğinden her sene temdit olduğu ve bilâhare bir fabrika daha yapıldığından yalnız bu fabrikada tahniye namile para alınması diğer yeni yapılanfabrika ile rekabeti işkâl eylediği cihetle hem hsilatı tezyit edilmek hem de belediyeye ait un fabrikasının rekabeti tebdil olunmak üzere bu tahniye resmi oktruvaya tebdil edilmiş olduğu ve aynı şerait yani bir sene müddet ipka olduğu ve bu müddet 930 senesinde hitam bulmakla beraber şehirde elektrik imtiyazı bir şirkete havale olduğu cihetle esasen maişeti umumiyeyi tazyik eden ve yalnız elektrik tesisatını teshil için ihdas ve idame edilen bu yirmi para tahniye veya oktruva resminin ipkasına hacet görülmediğinden temdit olunmadığı halde belediyenin hotbehot istifaya

devam etmiş olduğu binaenaleyh resmi mezkûrun istifasından ve halkın bir kilo ekmek başına yirmi para gibi pek ağır bir resimden istihlası icap edeceği dermeyan kılınmıştır.

icabı teemmül olundu:

Belediye vergi ve resimleri kanununun 31 inci maddesinde (kasaba ve şehirlerde istihlâkâtı mahalliyyeye mahsus eşya üzerine mahalleri belediyesinin kararile dühuliye resmi vaz'ı ve istifa olunabileceği ve dühuliye resmine tâbi tutulabilecek mevat ve eşyanın nevile istifa olunacak resmin haddi azamim mübeyyin umumî tarifenin kanuna zeyledilmiş olduğu ve belediyeler umumî tarifede mezkûr olmayan mevat ve eşyaya resim koymak istdiği takdirde Meclisi Umuminin kararı alınmak şart olduğu) ve 32 inci maddesinde (dühuliye resmi vaz'ı teklif olunan bir şehir veya kasabada müzeyyel umumî tarifede muharrer eşyadan mahallinin icaplarına göre hangilerinin resme tâbi tutulacağına ve bunlardan ne miktar resim alınacağına ve sair teferrüatına dair mahallî belediyesince hususî bir tarife ve talimatname tanzim ve meclisi umumî veya encümeninin tasdikile tatbik olunacağı) ve 33 üncü maddesinde (hususî tarifelerde resme tâbi tutulan mevat ve eşyadan bir kısmının resimden istisnası veya istisna edilmiş olan eşyanın tekrar resme tâbi tutulması veya resim miktarının tenzili veya tezyidi belediye meclislerinin kararı ve belediye reislerinin tasdiki ile icra olunacağı) ve 34 üncü maddesinde (resme tâbi tutulan mevat ve eşyanın dühuliye hududu dahilinde imal ve istihsal olunan mümasilleri dahi tarifede münderiç müstesnalardan maada ahvalde hariçten ithal edilenlerden istifa kılınan resme tâbi olacağı) musarraha

olup kanuna müzeyyel umumî tarifede un dühuliyeye tâbi tutulacak mevat meyanında zikredilmemiştir.

Makamı vilâyetin tahriratındaki izahata nazaran bida-yeten elektrik tesisatı masarifine karşılık olmak üzere belediye elindeki un fabrikası tahniyatından 20 para fazla ücret istifası şeklinde başlanılarak bilâhare diğer fabrikanın vücade gelmesi üzerine iki fabrika arasında temini rekabet için müsavi şerait husulü zımnında efrat elindeki fabrikalarda tahnedilecek unlardan dühuliyeye resmi istifası cihetine gidildiği anlaşılmıştır.

Kanunun 31 inci maddesinin son fıkrası umumî tarifede mezkûr olmayan mevat ve eşyaya belediyelerce dühuliyeye resmi konulmak istenildiği takdirde Meclisi Umumî kararele caiz olabileceği sarahatim muhtevi olduğuna göre bu cümleden olan undan dühuliyeye resmi istifasına teşebbüs olunduğu sırada 32 inci maddeye tevfikân kaleme alınan tarifenin Meclisi Umumiye sevkolunduğu ve şu kadar ki Meclisi Umuminin 9/4/1929 tarihli in ikadına ait zabıtnameden anlaşıldığı veçhile keyfiyet evveleminde dahiliye encümeninde tetkik olunarak (Edirne Belediyesine ait dühuliyeye tarifesine «1929» senesi için ilâve edilen mevat ve eşya hakkındaki listenin bazı kuyut ile tasvibini mutazammın kaleme alınan mazbata cereyan eden müzakere neticesinde ekseriyetle kabul edildiği ve halen Meclisi Umumice salifüzzikir karara istinaden undan dühuliyeye resmi istifasına bir sene için mezuniyet verilmiş olduğu iddia edilmekte olup gerçi kanunda meclisi umumilerin mukayyet bir mezuniyet verebileceklerine dair sarahat olmamakla beraber Meclisi Umuminin o zaman tasvip ettiği dahi-

liye encümeni mazbatasında - duhuliye tarifesine 1929 senesi için ilâve edilen mevaddı ve eşya - fıkrası muharrer olmasile yalnız bir sene için mezuniyet verildiği yolundaki iddia bu fıkra nazaran varit görülmektedir.

Kanunun 33 üncü maddesinde hususî tarifelerde dühuliye resmine tâbi tutulan mevat ve eşyadan bir kısmının resimden istisnası veya istisna edilmiş olan eşyanın tekrar resme tâbi tutulması veya resim miktarının tenzili veya tezyidi belediye meclislerinin kararı ve belediye reislerinin tasdiki ile icra olunacağı sarahati karşısında Meclisi Umuminin bir kere tasvip ettiği tarife üzerine re sen başkaca karar ittihazına salâ-hiyeti olup olmayacağı mes elesi varidi hatır olmakta ise de Meclisi Umuminin bidayeten verdiği kararın bir sene kaydile mukayyet olduğu kabul edildiği takdirde anın hilâfına vaki olan muamelât üzerine karar ittihazı salâhiyeti tabî görülmek icap eder. Şu kadar ki bu takdire göre mevzuu bahis olan mazbatada münderiç bir sene kaydı Meclisi Umumice salifüzzikir 929 içtimasında karar verilmiş olan listenin heyeti umumiyesine şamil olacağından icabı hal ve zamana göre Beledyece bu bapta yeniden bir liste tanzim olunarak kanunun tarifleri dairesinde tasdika iktiran ettirilmesi lâzım gelir.

Kanunun 73 üncü maddesine tevfikân alâkadarlar canibinden vaki olan itiraz izah olunan esbaba bineen muhik görüldüğünden olbaptaki Belediye Meclisi kararının hükümsüz addi icap edeceği mütalea kılınmıştır.

Keyfiyetin heyeti umumiyeye arzı 7/5/1931 tarihinde ittifakla kararlaştırılmıştır.

Heyeti Umumiye Mazbatası

No.196/203

Mülkiye dairesinin 7 nisan 1931 tarih ve 718/1056 numaralı mazbatası heyeti umumiyyede okundu.

Edirne un fabrikaları tarafından tahnedilen unlardan duhuliye resminin bir sene için alınması hakkındaki Meclisi Umumice verilen kararın Belediye Meclisince her seneye teş-milde tahsiline mahal olmadığına dair dairei müşarileyhaca müttahaz karar muvafık görülmekle 11 mayıs 1931 tarihinde tasdik kılınmıştır.

Maliye ve Nafia Dairesi Mazbatası

HÜLASA

Muvakkaten Ankarada bulunan Mülkiye müfettişlerine ikamet yevmiyesile birlikte mesken tazminatıda verilip verilmeyeceği hakkında

Esas No. 65; Karar No. 9

Teftiş mıntakaları merkezi başka bir yerde olup muvakkaten Ankarada çalıştırılan mülkiye müfettişlerine ikamet yevmiyesile beraber Ankara memurlarına verilmekte olan mesken tazminatının da itası lâzım gelip gelmiyeceği hususunda Maliye ve Dahiliye Vekâletleri arasında mütehadis

noktai nazar ihtilâfının tetkik ve Şûrayı Devletin bu baptaki mütaleasının alınması muktazasını hâki Dahiliye Vekâletinin Yüksek Başvekâlete yazdığı 3/12/1931 tarihli ve bu hususa dair Maliye Vekâletinin noktai nazarını muhtevi tezkereleri suretleri Başvekâleti müşarünileyhadan Şûrayı Devlete havale ve dairemize tevdi kılınmıştır.

Hulâsai maalleri; Maliye Vekâletinin ilk noktai nazarı (ihtilâfa mevzu teşkil eden müfettişlerin Ankara'da bulundukları müddetçe ikamet yevmiyesi almamaları ve fakat ikametgâhı Ankara'da bulunanlara Ankara'da kaldıkları müddet için mesken tazminatı verilmesi lâzım geleceği) şeklinde olduğu halde Dahiliye Vekâletinin itirazına cevap olduğu anlaşılan ikinci tezkeresinde; Meclisi Alinin 590 numaralı kararını nazarı dikkate alan müşarünileyh vekâletin (mıntaka merkezleri Ankara haricinde bulunan müfettişlerden vazifei asliyelerine ait bir iş için Ankara'ya celbolunan müfettişlere Ankara'da bulundukları müddet için ikamet yevmiyesi verilmesi Meclisi Âlice ittihaz olunan olbaptaki karar ile kabul edilmiş olduğu cihetle merkezi Eskişehir olan mintaka müfettişlerinin de Ankara'da bulundukları müddetçe ikamet yevmiyesi almalarına muarız olmadığını ve ancak teadül kanunu talimatnamesinin mesken tazminatına müteallik dördüncü maddesinin (H) fıkrasının ikinci bendinde (Ankarada bulunan müfettişler burada bulundukları müddet zarfında ikamet yevmiyesi alamıyacakları için bu tazminat verileceği gibi Ankara'da ikametgâhı bulunan müfettişler de bu tazminattan istifade ederler) dendikten sonra (mintakai teftişiyesi Ankara haricinde olanların ikametgâhı Ankara'da bulunursa muvak-

kat tazminat verileceği) zikredilmiş olduğunu ve bu fıkralara nazaran mıntakai teftişiyesi Ankara haricinde bulunan müfettişlere Ankara'da bulundukları müddetçe ikamet yevmiyesi verilemeyeceği için mesken tazminatının verilmesi kabul edilmiş olup harcirah kararnamesine nazaran da ikamet yevmiyesi, bir memur veya müfettişin memuriyet merkezi yani ikametgâhı haricinde memur edildiği işin ifası için otel masrafı gibi ihtiyar eylediği zarurî masraflarına mukabil verildiği ve mıntakai teftişiyesi haricinde bulunan Ankara'ya celbedildiklerinde müfettişlere ikamet yevmiyesi verilmesi lâzım geleceğine dair olan kararı âlide mumaileyhimin Ankara'da ikametgâhları olmayacağı mülâhazasına binaen ittihaz edilmiş olduğunun aşikâr bulunduğu halbuki mesken tazminatının itası; müfettişlerden Ankara da ikametgâhı olanlara münhasır olup ikametgâhı Ankara'da bulunmayan ve binaenaleyh busebeple ikamet yevmiyesi alan müfettişlere bu tazminatın verilmeyeceği Teadül Kanununun 18 ve Talimatın 4 üncü maddelerinde tevil kabul edilmez bir şekilde ifade edilmiş olduğunu iddia eylediği.. ve buna mukabil Dahiliye Vekâleti de, Teadül Kanunu Talimatnamesinin - Maliye Ve-kâletinin iddiasına esas olarak aldığı - 4 üncü maddesinin (H) fıkrasına istinaden (bu fıkroda «ikametgâhı Ankara'da bulunmayan müfettişlere tazminat verilmeyeceği» zikredildikten sonra aynen «Ankara'da bulunan müfettişler burada bulundukları müddet zarfında ikamet yevmiyesi almayacakları için bu tazminat verileceği gibi Ankara'da ikametgâhı olan müfettişler de bu tazminattan istifade ederler’’ diye muharrer olup -Ankara'da bulunan müfettişler- ibaresile merkezi

Ankara olan ve memuriyet merkezi Ankara olduğu için ikamet yevmiyesi almayan müfettişlerin maksut olduğunun fıkranın son cümlesinden sarahaten anlaşıldığı ve mıntakai teftişiyesi Ankara haricinde olanların ikametgâhı Ankara'da bulunursa kendilerine muvakkat tazminat verileceği (H) fıkrasının son cümlesinde aynen yazıldığı ve müfettişlere, Ankara'nın merkez ittihaz edildiği zamanlarda ikamet yevmiyesi verilmeyip yalnız mesken tazminatı verilmiş olduğu; mıntaka merkezi Ankara haricinde olan müfettişlere gelince bunlardan Ankara'ya muvakkaten celbedilen müfettişlerin umumuna değil, ancak burada ikametgâhı bulunanlara mesken tazminatı verilmekte bulunduğu; muvakkaten Ankara'ya gelen ve burada ikametgâhı olan müfettişlere mesken tazminatı verilmesi hazinece iltizam edildiği takdirde talimatın bu maddesinin tadili icap edeceği) yolunda beyanı mütalea kılındığı görülmüş ve bu husus hakkında Dahiliye ve Maliye Vekâletlerinden davet edilen memuru mahsuslar da dinlendikten sonra icabı müzakere olundu.

Mıntaka merkezi Ankara'dan hariçte olan müfettişlerden muvakkaten Ankara'ya celbolunanlara Ankara'da bulundukları müddetçe ikamet yevmiyesi verilmesini mâni bir sebep görülemediği Meclisi Âlinin 590 numaralı kararında mün-deriç olmasına binaen bu gibi müfettişlere ikamet yevmiyesi verilip verilmemesi hakkında serdi mütaleaya ihtiyaç olmadığı; Barem Kanununun 18 ve talimatnamesinin 4 üncü maddelerindeki kayıtlara nazaran mıntakai teftişiyesi merkezi Ankara haricinde olan müfettişlerden Ankara'da meskeni olanlara mesken tazminatının tesviyesi hususundaki Dahiliye

Vekâleti noktai nazarı zahiri hale nazaran mevzuatı kanuniyeye müstenit gibi görülmekte ise de taviz ve bir muaveneti naktiye mahiyetinde olan mesken bedeli ile ikamet yevmiyesinin birlikte olarak aynı zamanda tesviyesi; bunların vaz'ındaki hikmet ve maksat ile kabili telif olamayacağı mütaleasına binaen mıntakai teftişiyesi Ankara haricinde olmak dolayısıyla muvakkaten Ankara'da bulunduğu müddetçe ikamet yevmiyesi alacak olan müfettişlere Ankara'da meskeni olmasından dolayı ayrıca, mesken tazminatı da verilmesinin doğru olamayacağı ve maamafih Meclisi Âlinin maruzzikir kararı mesken tazminatı mevzuu bahsedilmiyerek münhasıran ikamet yevmiyesine mütedair olduğu cihetle aynı zamanda her iki hususun tetkikile yeniden bir karar istihsali zımnında keyfiyetin tekrar Büyük Millet Meclisine arzı mütalea kılınmış olmakla bir kere de Heyeti umumiyece tetkik edilmek üzere dosyasının Riyaseti Celileye takdimi 9 mart 1932 tarihinde tezekkür kılındı.

Heyeti Umumiye Mazbatası

No. 48/55

Teftiş mmtakaları merkezi başka bir yerde olup muvakkaten Ankara'da çalıştırılan mülkiye müfettişlerine ikamet yevmiyesile birlikte mesken tazminatının da verilmesi lâzım gelip gelmiyeceği hususunda Maliye ve Dahiliye Vekâletleri arasında tahaddüs eden noktai nazar ihtilâfının tetkikine mü-

tedair Maliye ve Nafia dairesinin 65-9 numaralı ve 9 mart 1932 tarihli mazbatas ı Heyeti umumiyece okundu.

Mes'ele hakkında izahat vermek üzere gelen mülkiye müfettişlerinden Ali Server Beyin izahat ı dinlendikten sonra cereyan eden müzakerede azadan Edip Kemal Bey bir müfettişin (mesken bedeli) aldığı bir mıntakada muvakkaten hizmet ettiği müddet için (ikamet yevmiyesi) ahzine istihkakını kabul etmek esasat ı maliyeye uygun düşmez ise de maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki kanunun 18 inci madde-sinde 28 mayıs 1928 tarihli kanun mucibince yapılacak meskenlerden istifade ettikçe katolunmak üzere Ankara'da bulunan memurlardan dördüncü ve beşinci derecelere dahil olanlara ayda 30 ve altıncı ve yedinci derecelere dahil olanlara ayda 22 ve sekizinciden on altıncı derecelerde bulunanlara ayda 15 ve on yedinci, on sekizinci ve on dokuzuncu derecelere ayda on lira muvakkat tazminat maaşlarına ilâveten verilir. Bu tazminat bir gûna vergi ve tevkifata dahil değildir. Devlete ait mebanide ve memurine tahsis edilen meskenlerde oturanlarla üç aydan fazla müddetle Ankara'dan mezuniyet veya memuriyeti muvakkate ile infikâk edenlere ve müfettişlerden ikametgâh ı Ankara'da bulunmıyanlara bu tazminat verilmez.) suretinde mevcut sarahat karşısında Maliye Vekâleti noktai nazarının kabul ve tatbıkına kanunen mesağ görülemeyeceğinden 1929 senesindenberi Divanı Muhasebat vizesile yakın vakte kadar verilegelen mesken bedelinin kemekân tesviyesi zarureti kanuniye tahtında bulunduğu ve binnetice Dahiliye Vekâleti noktai nazarının reddi için ancak yeni bir vaz' ı kanun ı istihsali lâzım geleceğ i ve Tanzimat da-

iresi reisi İsmail Hakkı Bey devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair 28 mayıs 928 tarihli ve 1452 numaralı kanunun 18 inci maddesinde Ankara'da bulunan memurların maaşlarına ilâveten derecelerine göre miktarı muayyen muvakkat tazminat verileceği musarrah olup bu maddenin son fıkrasında (müfettişlerden ikametgâhı Ankara'da bulunmıyanlara bu tazminatın verilmeyeceği) muharrer olduğuna göre bu fıkranın mefhumu muhalifinden müfettişlerden ika - metgâh Ankarada bulunanlara bu tazminatın verilmesi lâzım geleceği istidlâl olunmakta ve 19 mayıs 1930 tarihli ve 1624 numaralı kanunun birinci maddesinde de teftiş heyeti Dahiliye Vekâleti merkez teşkilâtı meyanmda yazılı olduğu cihetle müfettişlerin merkez memuru addedildiğine nazaran ikametgâhı Ankara'da bulunanların bu tazminattan istifadeleri tabî bulunmakta olup Büyük Millet Meclisinin 590 numaralı kararında (mıntaka merkezi Ankara haricinde bulunan müfet-tişlerden vazifei asliyelerine ait bir iş zımnında celbolunan müfettişlere Ankara'da bulundukları müddet için ikamet yevmiyesi verilmesi esası kabul olunmuş ise de mintaka merkezi Ankara haricinde bulunan müfettişlerin Ankara'ya celbolundukları sırada kendilerine Meclisi Âlinin kararı veçhile ikamet yevmiyesi verilmekle beraber aynı zamanda ikametgâhları Ankara'da bulunduğuna göre muvakkat tazminatın da birlikte itası cihetine gidildiği münfehim olmakta ve halbuki 1452 numaralı kanunun 18 inci maddesinin diğer fıkrasında (üç aydan fazla müddetle Ankara'dan memuriyeti muvakkate ile infikâk edenlere tazminat verilmeyeceği yazılı olduğuna göre müfettişlerin merkez memurlarından olmakla beraber

mıntaka merkezi Ankara haricinde bulunduğu takdirde Ankara'dan gaybubetleri kanunun kabul ettiği müddeti mütevaciz olmaması tabiî olduğu gibi bu kabil müfettişlerin Ankara'da ikametgâhlarının mevcudiyeti esasının kabulü de cayi tereddüt görülmekte bulunduğundan hem ikamet yevmiyesi ve hem de mesken tazminatının birlikte verilmesi caiz olup olmayacağı taayün etmek üzere (müfettişlerden ikametgâhı Ankara'da bulunmayanlar) ibaresinden vazii kanunun maksadı ne olduğunun muhtacı tefsir bulunduğu ve azadan Asım Bey mes'ele, gerek mesken tazminatı ve gerek ikamet yevmiyesi hususunda Büyük Millet Meclisine sevk ve binnetice tezekkür edilmiş bulunmasına binaen kararda meskût kalan mesken tazminatı hakkında noktai nazarı istifsar olunmak üzere keyfiyetin Meclisi Âliye şevki icap edeceği ve azadan Şefik Bey, mıntakaları Ankara'dan başka yerlere nakledilmiş olan müfettişlerin Ankara'da bulundukları müddetçe ikamet yevmiyesi almaları icap edeceği Büyük Millet Meclisinin kararına iktiran etmiş olduğuna binaen bu kısım müfettişler Ankara memuru addedilemiyeceğinden maaşların tevhit ve teadülüne dair olan kanunun 18 inci maddesinin son fıkrasının tefsirine mahal olmayıp bunlara mesken tazminatı verilemiyeceği mütaleasında bulunmuşlardır.

Binnetice: Sırasile reye vazolunan ve reis Reşat ve azadan Ali Rıza Beylerle Süleyman Emin Paşa ve Edip Cemil Bey tarafından iştirak edilen azadan Edip Kemal Beyin tek-lifi ve mıntakai teftişiyesi Ankara haricinde bulunması hasebile muvakkaten Ankara'da bulunduğu müddetçe ikamet yevmiyesi alacak olan müfettişlere Ankara'da meskeni olma-

sından dolayı ayrıca mesken tazminatı da verilmesi doğru olamayacağı) suretinde muharrer ve Maliye ve Nafia dairesi reisi Ali Rıza ve Deavi dairesi reisi Saffet, Mülkiye dairesi reisi Mithat ve azadan Şefik, Ömer Lûtfi, Halil İbrahim, Süreyya ve Kemal Atıf Beylerin iştirak eylediği Maliye ve Nafia dairesinin mezkûr mazbatasındaki mütaleanın birinci kısmı ekseriyete iktiran eylememiş ve Tanzimat dairesi reisi İsmail Hakkı Beyin teklifi veçhile (müfettişlerden ikametgâhı Ankara'da bulunmayanlar) ibaresinin mefhumu muhalifinden alınan manaya göre teftiş mıntakası Ankara haricinde bulunan müfettişlerin bu hükmün şümulü dairesine girip girmeyeceği noktasından muhtacı tefsir bulunduğuna Şûrayı Devlet kendisinden sorulan mütaleayiarz ile mükellef olup hükmünü tefsir neticesine bağlı tutması muvafık olmadığı ve mes'elede iphamı manayı ve tereddüdü mucip bir nokta olmayıp ve üç aydan fazla mezuniyet veya muvakkat bir vazife ile infikâk edenlere mesken tazminatı verilmeyeceğine dair mevzu hükme göre kendilerine Ankara haricinde daimî vazife verilen müfettişlere bu tazminatın verilmesi icap etmiyeceği mütaleasında bulunan Maliye ve Nafia dairesi reisi Ali Rıza, Deavi dairesi reisi Saffet, Mülkiye dairesi reisi Mithat, azadan Şefik, Ömer Lûtfi ve Halil İbrahim Beylerin muhalif reylerine karşı 17 mart 1932 tarihinde ekseriyetle karar verilmiştir.

Haziran 1932 tarihinde Dahiliye Vehâletince
muameleleri ikmal edilen

Tekaüt ve Yetim maaşları

İsim ve memuriyeti	Nev'i tahsisat
Sürmene nüfus memuru İbrahim Hakkı Ef.	Yetim
Çankırı nüfus başkâtibi Ali Cevat Ef.	Tekaüt
Kırkağaç nüfus memuru İbrahim Ef.	Yetim
Balıkesir Hususî Muhasebe Müdür muavini Ruhi B.	Yetim
Mahmutbey nahîyesi nüfus memuru Mehmet Ser- ver Ef.	Tekaüt
Artvin tahrirat müdürü Hüseyin Hasbi B.	Yetim
Çankırı tahrirat kâtibi Ahmet Fehmi Ef.	Tekaüt
Beypınar nahîyesi müdürü Halil Hilmi Ef.	Tekaüt
Elâziz mektupçusu Nuri B.	Yetim
Tekirdağ iskân istatistik memuru Hasan Tahsin Ef.	»
Aksaray kaymakamı sabıkı Kemal B.	»
Osmaniye tahrirat kâtibi Mehmet Behçet Ef.	Tekaüt
Vezirköprü hususî muhasebe tahsildarı Bahattin Ef.	»
Yozgat hususî muhasebe memuru Şakir Ef.	Yetim
Sinap hususî muhasebe kâtibi Hasan Ef.	»
İspir nüfus memuru Aptülfettah Ef.	»

İsim ve memuriyeti	Nev'i tahsisat
Margirt kaymakamı Ali Rıza B.	Yetim
Akçaabat nüfus memuru Salih Ef.	»
Finike tahrirat kâtibi Ali Ef.	»
Sin nahiyesi müdürü Mehmet Ef.	»
Müntefik mutasarrıfı Hamza B.	»
Akyazı nahiyesi müdürü Ahmet Sefer Ef.	Tekaüt
Afyon nüfus müdürü Necati B.	»
Manisa mektupçusu Cevdet B.	»
Manisa hususî muhasebe tahsildarı Nuri Ef.	»
Gemlik hususî muhasebe tahsildarı Hasan Tahsin Ef.	Yetim
Kavaklı kaymakamı Osman Zeki B.	Tekaüt
Artvin nüfus müdürü Aptülmecit B.	»
Elbistan nüfus memuru Ali Ef.	İkramiye
Kabalı nahiyesi nüfus memuru Aptülvehap Ef.	»

Gayri Resmî Kısım

Hukuku İdare

Geçen sayıdan mabaat

Sıhhati umumiye

Basireti içtimaiye mesailinin ilâvesile Sıhhiye Nezaret-i Fransa'da Mösyö Mirann tarafından ihdas ve tesis edilmiştir.

Ve mesai nezaretlerine merbut bir kaç müdiriye-tin tevhidile bu nezaret meydana getirilmiştir. Hatta diğer nezaretlere ait bazı müdiriyetlerinde ilâvesi düşünülmemiş değildir. Hatta isminin Sıhhiye Nezaret-i değil, Sıhhati Umumiye Nezaret-i olması düşünülmüştür.

Dahiliye Nezaretinden sıhhiye muaveneti umumiye müdiriyetini mesai nezaretinden meslekî hastalıklar say ve amelinden mütevellit kazalar müdiriyetlerini Ticaret Nezaretinde tehlikeli ve gayri sıhhi müesseseler müdiriyetini Ziraat Nezaretinden hayvanat hastalıkları müdiriyetini alarak teşkil etmiştir.

Maahaza Harbiye, Bahriye, Maarif Nezaretlerinin tahtı mürakabelerinde olup temin etmek mecburiyetin-

de kaldıkları kışla ve mekteplerdeki hıfzıssıhha mesailinin hüsni tatbiki için bunların da bu nezarete raptı lazımdır.

Memleketin sıhhati umumiye mes'elesi yalnız devletin elinde temerküz etmiş değildir.

Vilayet ve kommünler de sıkı bir şekilde alâkadar edilmiştir. Memleketin sıhhati umumiye makinesini işletmek için idarei merkeziedeki müdür teşkilâtının yanında istişarı iki heyet vardır.

1 — Tıp akademisi, akademi menfaii umumiyyeye ait İlmî noktai nazarını bildirmekle mükelleftir.

Aynı zamanda sarî hastalıkları tesbit etmek mecburiyetindedir.

2 — Sıhhati umumiye meclisi bu meclis bir çok şeylere ayrılmıştır. Vazii kanun bazı mesailde hükümete meclisi umuminin fikrini mecburî bir şekilde almasını emretmiştir.

Meselâ kommünlerde tathir ameliyatının icrası ve şehirlerde içilecek suların tayini, ayrıca tehlikeli gayri sıhhi müesseselerin tanzifi.

Evvelce sıhhati umumiye mesaili hakkında vilâyetlere tahmil edilmiş bir vazife yokken 1902 kanunu vilâyetlere sıhhiye teşkilâtı yapmağa mecbur etmiştir.

Vali ve meclisi umuminin yanında her vilâyette bir hıfzıssıhha komisyonu mevcuttur.

Bu komisyon ilâ on beş azadan mürekkeptir.

İkisi halk tarafından müntehip ve mütebakisi vali tarafından müntehiptir. Azalar doktor, baytar, mühen-

dis, mimardan mürekkeptir. Meclisi umumî hıfzıssıhha komisyonunun tavsiyesi üzerine taksim eder. Ve her mmtakanın resikarında kaymakamlar bulunur. Mıntakayı alâkadar eden mesaili sıhhiye bu komisyonun nazarı tetkikinden geçer. Meselâ mesakinin tathiri, sari hastalıklar, hayvan hastalığı, ziraî hastalıklar, hastahanelerin nezafeti, kışlaların nezafeti, küçük yaştaki çocukların vaziyet, maden suları, gayri sıhhî müessesat gibi.

Kommünlerin teşkilâtı sıhhiyesine gelince: Bu vazife prensip itibarile merde temerküz emiştir ki kommünün sıhhati umumiyesi hakkında karar ittihaz eder, bu hususta kendisine muavenet eden hiç kimse yoktur.

Maahaza 20,000 den fazla nüfusa malik olan şehirlerde hıfzıssıhha teşkilâtı mecburidir. Bu teşkilâtı idare eden memurların maaşlarını kommün meclisi tayin eder

Kommün teşkilâtı departmana bildirilir.

Valinin bu hususta lüzum göstereceği tadilâta yine kommün meclisi tarafından münakaşa edilip karar verilir. Ve nihayet müşkülât Şûrayı Devlet kararile tayin eder.

Fransa'da «Sen» departmanında hıfzıssıhha mesaili ile Sen vilâyeti valisi iştigal ettiği gibi ayrıca bu mes'ele ile polis müdürü de iştigal eder.

Vali mesakinin sıhhî olması, hususî yolların sıhhî olması suretile, suların birleştirilmesi, hastaların nakli, mesailile uğraşır, gayri sıhhî mesakin komisyonu vali-

ye bu hususta muavenet eder.

Polis müdüriyetine gelince: Mefruş mesakin, sari hastalıklar, küçük çocukların himayesi, hayvan hastalıkları, teftiş edilen mekûlât, muzurıssıhha müessesat mesaili ile teveqqül eder.

Paris'te bilumum arondismanlarda her iki makamın idaresinde icrayı faaliyet eden hıfzıssıhha komisyonu mevcuttur. Fransa'da hıfzıssıhha noktai nazardan mintakalara taksim edilmiş ve her mintakanın başında sıhhiye müdürü vardır. Sıhhiye müdiriyyetinin maiyetinde ayrıca liman memurları vardır.

Bunların gelen ve. giden bilumum vapurların pantelerini tetkik eder.

Ve mes'uliyeti deruhte etmek şartile bazı mukar-rerat ittihaz ederler.

Her mintakada bir meclis vardır, meclis ve yahut komisyona vali riyaset eder, heyet te sıhhiye müdürü liman müdürü, liman reisi, iki meclisi idare azası ve meclisi umumî komisyon meclisi tarafından müntehip iki aza vardır.

Nihayet hıfzıssıhha hidematı bariye doktorları, hayvan hastalıkları müfettişi, müessesatı sinaiye doktorları tarafından ifa edilir.

Hıfzıssıhha hidematının tanzifi çok müşkül bulunduğundan memleket dahilinde esasen mevcut olan tehlikeler ve hariçten gelmesi muhtemel tehlikeler şeklinde tasnif ve tetkik etmek lâzımdır.

1 — Memleket dahilinde esasen mevcut hıfzıssıhha teklikeleri:

Sıhhati umumiye mesailinde:

1 — Memleket dahilinde mevcut olan tehlikeler..

Sıhhati umumiye tehlikeleri iki kısma ayrılır:

1 — Tabiî sebeplerden ileri gelenler.

2 — Gayri tabiî yani sun'î sebeplerden ileri gelenler.

Durmuş suların topraklarından husule gelen tehlikeler tabiî sebeplerdir, insanların ve hayvanların temiz olmalarından ve yahut say ve amel şeraitinin gayri fen-nî olmasından bir kelime ile ihmal ve ademi takayyütten husule gelen tehlikeler gayri tabiî sebeplerdir.

Bu tehlikelerin izalesi için iki usul vardır. Birisi alâkadar zabıtanın ittihaz ettiği tedabir, İkincisi ise amelidir.

Fransa toprağındaki mevcut tabiî sebepler alâkadar zabıtanın ittihaz ettiği tedabir ile izale edilebilir. Bu itibarla nahiye nahiye müdürü saniyen bir sıhhî ve sıhhati umumiye tehdit sari hastalıklar veya sair tehlikeli hastalıkları müstacelen mafevk olan valiye derhal ihbar etmek mecburiyetindedir.

Hatta 1898 tarihli belediye kanunu nahiye müdürüne mıntakası dahilinde bulunan ırmakların, göllerin rakit suları su birikintileri takip ve teftiş vazifesini tahmil etmiştir. Hatta rakit suları tathir için derhal lâzım gelen tedabiri ittihaz etmekle mükelleftir.

Kommün emvali olan rakit sular hakkında fliiyata derhal geçebilirse de eşhası hususiyeye ait olanlar hakkında sahiplerine tebliğatı lâzime icra eder. Eşhası

hususiyeye ait olanlar hakkında icraî karar vermek doğrudan doğruya valiye aittir.

Valinin ittihaz edeceği karar üzerine refolunan muzurrat için vaki olan sarfiyat tahsili emvali kanunî mucibince tahsil olunur. Gayri sıhhî göllere gelince bunlar hakkında nahiye meclisinin ve yahut vilâyet meclisinin karar vermesi lâzımdır.

Bazı telâkkilere gelince bunların kurtulması lâzımdır. Kurutma umumiyesi ya doğrudan doğruya sahibi tarafından yapılır ki bu takdirde civar arazi es-habının arazisinden suları akıtmak hakkına malikdir, ve yahut bataklık eşhasa aitse kanun bu eşhasın bu hususta bir şirket tesis edip muzurratın ortadan def ve ref etmelerini emretmektedir. Hatta bu şirketlerin faaliyetlerini teshil için menafii umumiye namına istihlâk muamelesi yapılabileceğini de kanun tayin etmiştir.

Şayet eshabı arazi sahip oldukları araziyi kurtarmak için lâzım gelen teşebbüsata başlamıyacak olursa Şûrayı Devletin tasvibine iktiran eden bir idarei milliye ile re'sen kurutmaları lüzumu emrolunabilir. Yine noktai nazarlarında ısrar edecek olurlarsa hükümet imtiyaz tarikile bu bataklıkları kurutacaktır. Bu takdirde kurutma ameliyesine tâbi olacak arazinin kadastrosu yapılp ameliyenin maliyet fiatı 3 mütehasıs tarafından tesbit olunur. Yapılacak ekisperiz evvelâ kurutulacak arazinin hududunu tayin eder, saniyen kurutma ameliyesinin maliyeti fiatını tesbit eder. Ve salisen arazinin nev'i ve evsafını gösterir. Arazi eshabı

tayini hudut ve tesbit fiat mes elesine itiraz ettiği takdirde vilâyet idare heyeti itiraznameyi tetkik eder.

Vaziyet bu şekilde tayin ettikten sonra imtiyaz alan zat menafii umumiye kararını istihsal edip ameliyeye başlayacaktır. Ameiiyenin hitamında yapılan ameliyat tekrar tetkik edilir.

Ve yapılan ekisperiz valinin tasdikine iktiran eder, bu ekisperizde araziye tekrar fiatı konmakla beraber iktisap ettiği şerefının de kıymeti ve miktarı ayrıca tesbit olunur, işte kıymetteki bu tezyit imtiyaz alan yani ameliyeyi yapan ile arazi sahibi arasında muayyen bir nisbet dahilinde taksim edilir: Şerefîyenin baliğ olduğu yekûn tahsili emval kanunu mucibince arazi sahibinden tahsil edilir. Maahaza Şûrayı devlet bunun nakten olduğu gibi aynen araziden bir kısmının imtiyaz alana terkedilmesi suretile de tesviye edilebileceğine karar vermiştir.

Şayet hükümet kurutma ameliyesi için lâzım gelen şirketi bulamadığı takdirde ameliyeyi kendisi ifa ettirir. Ve masarifi arazi sahipleri arasında taksim ve tahsil eder.

Kommünlere ait arazinin kurutma ameliyesine lüzumu olan mebaliğ mukaddema devlet tarafından kommüne avans edilirdi. Maahaza bugün bu şekil mevzuubahs olamaz. Zira kommün muayyen ve mahdut bir istikraz yapabilir.

Kurutma ameliyelerinin hitamından sonra arazinin tekrar bataklığa münkalip olmaması için lazım ge-

len etretiye arazi sahipleri tarafından temin edilecektir. Kurutma kanallarının hüsnü muhafaza edilmesi kanunidir. Zira bu kanalları kanun devlet yolları zabitesine ithal etmiştir.

Rutubetli araziye gelince bunların rutubetinin izalesi de yine kanun iktizasındandır.

Çürümüş nebatat enkazından ibaret olan bir kömürü havi olan araziye gelince yine bunların tanzim edilecek plân mucibince izalesi kanun iktizasındandır. Zira bunların da muzurrissihha bir şekil almaları ihtimali vardır.

Şu halde suların muntazaman cereyanını temin için vilâyetlerin bir talimat ihzar etmeleri ve bu talimat mucibince arazi sahiplerinin hareket etmeleri lüzumu aşikârdır.

Bununla beraber yapılacak her kurutma ameliyesi için şeraiti fenniyesini tetkik etmek salâhiyetini haiz olan validen mezuniyet almak şarttır.

Cari suların sun'î olan gayri sıhhî sebeplere karşı garanti edebilmelidir. Bu itibarla nahiye müdürü gerek nehirlere ve gerek ırmaklara muzur mevaddın atılmasını menetmek salâhiyetini haizdir.

Keten ve kenevirin suya batırılması itibarile suları zehirlediği nazari dikkate alınarak bu mevaddm zer'i hakkında hususî ahkâm mevcuttur.

Şehirlerde temizliği hıfzıssihha kavaidini muhafaza etmek mes'elesinde mer her evin önü sahibine temizlettir. Ve evlerin önüne gayri sıhhî olan şeylerin atıl-

masını ve konmasını menetmek mecburiyetindedir. Meselâ halı siltirmek esasen merin bu husustaki ve-zaifi zabıtaî belediye hakkındaki kanunda tesbit edilmiştir.

Şehirlerde sıhhati umumiyeyi tehlikeli vaziyete sokan başlıca âmiller müessesatı sanaiyedir ki hakikaten amele hayatı için bir tehlike teşkil etmektedir.

Binaenaleyh sıhhati umumiye noktasından kanun müessesatı sanaiyeyi ikiye ayırmıştır.

1 — Tehlikeli ve gayri sıhhî olanlar.

2 — Gayri sıhhî vetehtlikeli sınıfa dahil olmıyanlar. Evvelce bu müesseselerin bacalarından koku neşretmeleri gayri sıhhî telâkki edilmelerine kâfi iken bugün telâkkinin terakkisi üzerine diğer sebepler de bu müessesatın tehlikeli ve gayr isıhhî sınıfa dahil edilmelerini icap ettirmiştir.

Meselâ yangın, infilâk ve saire.

Binaenaleyh tehlikeli ve gayri sıhhî müessese küşat etmek istiyen erbabı sanayi valiye müracaat edip mezuniyet istihsal etmek mecburiyetindedir.

Fakat bu devletin bu takayyüdatı ve bu müdahalesi ameleyi koruyabilmekten çok uzak olduğundan vazii kanun 1917 ve 1918 senelerinde bu hususta daha ileri gitmiştir.

Bu itibarla kanun sınaî müesseselerden bazıları İdarî teftişe tâbi tutulmuştur.

Muhitinin sıhhatini tehlikeye koyan zirain menfaatini ihlâl eden ve müessesede çalışan amelenin me-

muriyetinin sıhhatile alâkadar olan sınaî müesseseler İdarî teftişe tâbidir.

Kanun müesseseleri üçe ayırmıştır.

- 1 — Tehlikeli olan müesseseler.
- 2 — Muhitini iz'âç eden müesseseler.
- 3 — Gayri sıhhî olan müesseseler.

Birinciler iskân muhitinden uzak olacaktır.

İkinciler muhakkak surette iskân muhitinden uzak olmaları kanunen meşrut değilse de gerek muhitine ve gerek amelesine tehlike ihdas etmiyecek tedabiri ittihaz eylediği sabit olduğu takdirde müsaade edilebilecek olanlardır.

Üçüncülerse bu şeraite tâbi olmayıp yalnız teftişe tâbi olacak müesseselerdir.

İlk iki sınıftan sanayi müesseseler küşat edilebilmek için validen mezuniyet almak şarttır.

Üçüncü sınıfta ise mezuniyeti mütekaddemeye lüzum olmayıp yalnız valiye beyanname vermek kâfidir. Bir sanayii bu üç sınıftan birine ithal etmek için Şûrayı Devlet kararı lâzımdır. Yani sanayi müessese tesis etmek istiyen evveleminde icra edeceği sanayiinin sınıfını tayin ettirmek mecburiyetindedir. Bunun için de bir istida ile müracaat etmesi lâzımdır. Müracaattan itibaren bir ay zarfında tahkikat ikmal edilir. Tahkikat başlarken fabrikanın müessesenin muhitinin beş kilometre mesafesine ilânat yapıştırılır, itiraz edecek olanların itirazlarını dinlenir. Tahkike memur olan zevatın raporu vilâyet sıhhiye komisyonunda tetkik edilir. Ve-

neticede müessese sahibinin riayet etmesi lâzım gelen şerait tesbit edilir. Ve neticede müessese sahibinin riayet etmesi lâzım gelen şerait tesbit edilir. Ve keyfiyet küşada vali müsaade eder.

Valinin bu müsaadesi daima eşhası salise hukukunun muhafazası kaydile mukayyettir. Binaenaleyh müessesenin eşhası saliseye iras edeceği zararı tazmin etmesi lâzımdır. Maahaza bütün tahkikata rağmen valinin vereceği müsaade kararile eşhası salise tarafından itiraz edilebilir.

Yalnız şu ciheti nazarı dikkate almalıdır ki eşhası salise yani komşular müessesenin çalışması üzerine itiraz etmemek suretile haklarını iskat ettikleri takdirde emlâki yeniden satın alan yeni sahiplerin mezuniyet kararına itiraz etmeğe hakları yoktur.

Diğer taraftan da müessese sahibinin valinin mezuniyeti reddi hususunda vereceği karara itiraz hakkı tabiidir. Bu itiraz vilâyet idare heyetine karşı yapılır.

Sınaî müesseselerin teftişi:

Teftiş hususunda iki sistem vardır.

1 — Sınai müessesesi az olan vilâyetlerde vali istediği bir zata teftiş vazifesini tahmil eder.

2 — Sınaî müessesesi çok olan vilâyetlerde bu husus için ayrıca bir teftiş heyeti vardır. Bu heyetin masarifini vilâyet deruhte etmiştir.

Sınaî müesseseler müfettişlerine ifayi vazifeye başladıkları zaman yemin ettirilir. Müfettişler gece ve gündüz bilâkaydüşart müesseseleri müesseseye yeni

bir ilâvesi yeniden tahsisat ve mezuniyet icap ettirmektedir.

Uç sınıftan birine dahil olan bir müessese lazım gelen müsaadeyi istihsal etmeden icrayı faaliyet eylediği takdirde kanunu ceza hâkimine tevfikân cezalandırılacağı tabiidir.

Müessese amele ve memurini hakkındaki şeraiti sıhhiye kanunun tayin eylemiştir. Binaenaleyh kadın ve çocuk ve erkek amele hakkında ahkâm başka başkadır. 1919 tarihli kanun iş kanunu amele için sefaleti mesai olarak 8 saat kabul etmiştir. Ve gece mesai menedilmiştir. Nitekim kanun amelenin sinni ile meşgul olmuştur. Tatil günü ile meşgul olmuştur.

Hamile kadınların tatil mes'elesile de meşgul olmuştur. Bu gibi müessesatın sıhhi vaziyetinin kanun yalnız hututu esasiyesini tesbit etmiş ve teferruatı nizamnameler ile tayin edilmiştir. Nizamnameler ayrıca bu gibi müessesatın şeraiti sıhhiyesini tesbit ettiği gibi ayrıca tenvirat, hava aldırma, kabili şürp sular, vater flozetleri, tozların neticesi, yangın tertibatı ve sairesile iştilgal etmiştir.

Diğer taraftan yeni teessüs eden sanayi müesseseler hakkında da müessesenin vaziyetine, nev'inee ve şekline göre mevzuat konulmaktadır.

Müessese evvelâ müessesenin dairelerini temiz tutmalıdır. Evvelâ yerler daima temizlenmelidir. Mütgayyir mevat ile çalışan müesseseler yerlerini enpirme bir madde ile oğmalıdır. Duvarlar yıkanabilecek bir

madde ile ovulmalıdır. Müessesesine de asgarî bir defa muhakkak bir surette fennî bir şekilde temizlenmelidir. Kabili tefessüh maddeler hiç bir zaman müessesede uzun müddet kalamaz.

Müessesatın havalandırılması noktasından müesseseler daima havalandırılacak ve azamî pencereleri ihtiva edeceği gibi elektrikle havalandırma tertibatı olacaktır. Şayet amele tehlikeli yerlerde meselâ kuyularda gaz ve duman geçen mahallerde vana fulozotlarda çalışacaklar çalışmağa başlamazdan mukaddem buradan havalandırılacaktır. Ve amelenin her biri emniyet kuşaklarile bağlanacaktır.

Müessesatın vana fulozotlarına gelince, iyice tenvir edilmiş, havalandırılmış olması ve suyu havi bulunması şarttır. Ve her 50 amele için bir tuvalet olması lazımdır.

Çalışıkları mahalle gelince her amele için 6 mezkup hava bulunması şarttır. Şayet amele müessesede kalacak olursa yatakhanelerinde şeraiti sıhhiyeyi cami olması lâzımdır.

Soğuk havalarda atelyelerin teshinini de kanun tesbit etmiştir.

Müessif netayiç itibarile bazı mevadın istimali de menedilmiştir. Nitekim üstübeç menedilmiştir. Beynel-milel muahede mucibince kibrit imalinde beyaz fosfor istimali de menedilmiştir.

Gemilerde de hıfzı sıhha mesaili tesbit edilmiştir. Nitekim sıhhî muayeneye tâbi olmamış hiç bir gemiye hareket müsaadesi verilemez.

Meslekin meydana getirdiği hastalıklarda say ve amelden mütevellit kazalar ahkamı caridir. Meslekî hastalıklar kurşun ve merkür.

Müesseselerin çocuk amelesi için karneleri vardır. Bu karnelerde çocuğun müesseseye dühul ve huruç tarihleri vardır. Bunları müesseselerden talep etmiyen nahiye müdürün vazifesidir.

Müessesedeki teftişatı mesai müfettişleri tarafından yapıldığı gibi vilâyet müfettişleri tarafından da yapılır ve her müfettiş teftişten maada sây ve amelin şeraiti hakkında rapor tanzim edecekleri gibi isatistik cetvelleri de ihzar edeceklerdir.

Her vilâyette mesai komisyonu vardır. Bundan maada yine her vilâyette ayrıca komiteler vardır. Bunlar mesai nezaretine rapor vermekle mükelleftir.

İbrahim Âlî

Mülkiye Mektebi ve Harp Akademisi
Hukuku İdare Hocası

**Londra’da toplanan
Şehirler kongresi ve Türkiye**

(Geçen sayıdan mabat)

**Müntehap Meclis ile İcra Heyeti
arasındaki münasebetler**

1 — S - İcra uzvu ile müntehap meclis arasında doğrudan doğruya vaki münasebet nelerdir?

1 — C - A - Belediye işlerinde ve bütçe tatbikatından dolayı belediye meclisi azaları istizah takriri verebilirler. Takrir münderecatı meclis mürettep azasından ekseriyeti tarafından varit görülürse; belediye reisi veya memur edeceği zat tarafından takrire cevap verilmek mecburiyeti vardır. Verilen cevap ayni ekseriyetle kâfi görülmediği takdirde kaza belediye reisleri için valiler ve vilâyet belediye reisleri için Dahiliye Vekâleti hakem vazifesini yaparlar. Belediye meclisinin kararı hakem tarafından tasvip edildiği takdirde belediye reisi reislikten çekilir.

Bundan başka, beledye reislerinin, belediye meclisi tarafından sorulan suallere cevap vermek mecburiyeti vardır. Bu cevaplar kâfi görülmezse belediye meclisi de belediye daimî encümeni azasına sual sorabilir. Bütçelerde yapılacak münakaleler, bütçe kat’i hesapları, istikrazlar, hava gazı, kanalizasyon, su, elektrik tesisatı gibi mühim kararlarda valinin tasdiki şarttır. Vali tasdik muamelesini bir hafta zarfında yapmadığı veya itiraz ettiği takdirde belediye meclisi, Şûrayı

Devlete müracaat edebilir. Şûrayı Devlet bir ay içinde karar verir ve bu karar kat idir, itfa müddeti 25 seneyi geçen istikrazlar için de Şûrayı Devlet kararı lâzımdır.

B — Vilâyet umumî meclisleri ve daimî encümenleri vilâyet mahallî idaresine temsilde valile müşterektirler, icra vazifesi münhasıran valiye aittir. Vilâyet bütçeleri Dahiliye, Maarif, Sıhhiye gibi alâkadar vekâletler mümessillerinden mürekkep bütçe tetkik komisyonunda geçtikten sonra icra Vekilleri Heyeti kararla Reisicumhur tarafından tasdik olunur.

Hibe ve teberruları meclisi umumî kararla vali kabul eder. Yeni intihap olunan meclisi umuminin ilk tarihi içtimainı vali tayin eder. 40 günlük içtima müddeti kâfi gelmezse vali müddeti 15 gün temdit ederek temdit sebeplerini Dahiliye Vekâletine bildirir. Devlet ve vilâyetçe lüzum görülürse umumî meclis fevkalâde içtimaa davet olunabilir. Fevkalâde içtimaların müzakere mevzuu içtimaa sebep olan işler münhasırdır. Umumî meclis azasının üçte ikisi de meclisin içtimaa davetini validen talep edebilir. Bu takdirde Dahiliye Vekâletinin müsaadesile meclis çitimaa davet olunabilir.

Umumî meclisi açma ve meclise riyaset etmek müddeti hitamında kapandığını beyan etmek valiye aittir.

Vali lüzum görür ve esbabını Dahiliye Vekâleti kabul ederse İcra Vekilleri Heyeti kararla umumî meclisin feshi caizdir, Fakat fesihden sonra üç ay içinde yeniden intihap yapmak lâzımdır.

Meclisi umumiler muayyen zaman ve mekân haricinde toplanırlarsa vali bu içtimaları dağıtır. Bu içtimalarda verilen kararlar hükümsüzdür. Vali, umumî meclisin küşadında bütçe tatbikatına dair bir mütaleaname okur, meclis üçte ikisinin ekseriyetile mütaleayı kabul etmezse müzakere evrakı Dahiliye Vekâletine gönderilir.

Meclisi umumî kararlarile valinin tasdikından sonra tatbik olunur. Vali kararlara itiraz ederse 20 gün zarfında bu itirazı Şûrayı Devlete bildirir. Şûrayı Devlet iki ay zarfında karar vermeğe mecburdur.

2 — S - Hangi hudutlar dahilinde icra uzvu müstakillen hareket edebilir ?

C — 1 - Belediyelerde belediye reisi en büyük belediye âmiri sıfatile:

A — Belediye zabıtasıv vezaifinin ifasını temin edecek talimat ve yasakları tatbik.

B — Meclis ve encümen ve diğer mafevk mercilerin kararlarını infaz.

C — Bu mercilerin tasvibine muhtaç olmıyan belediye vazifelerinin salâhiyeti dairesinde ve mes uliyeti altında ifa.

D — Belediyenin mahallî mahiyeti haiz selâmeti sıhhat, ümran, iktisat ve intizamına ait işleri takip ve infaz eder.

Belediye reisi belediye mümessili sıfatile de.

A — Belediye emval ve emlâkını idare.

B — Varidat ve matlubatını tahsil ve takip.

C — Müddei ve müddeialehy sıfatile belediyeyi muhakim ve devairde temsil.

D — Belediye bütçesinin ita emri âmiri sıfatile sarf evrakını ve masraflar tahakkukatını tasdik ve sarf emirlerini imzaya salâhiyettardır.

2 — Vilâyet mahallî idarelerinde vali, vilâyet mahallî idaresini mümessili ve icra âmiri sıfatile.

Vilâyet mahallî idaresine ait işleri idare, Ve menfaatleri muhafaza ile mükelleftir. Vali, umumî meclis tarafından kabul olunan bütçeyi tasdik için Dahiliye Vekâletine gönderir. Tasdik edilmiş bütçeyi de tatbik eder. Mahallî idare ka-

nunile vilâyet mahallî idaresine verilmiş olan işleri umumî meclis kararile ifa eder. Aynı zamanda vali bu işlerde mahallî hizmetlerle alâkadar daire reislerine ve memurlarını istihdam edebilir. Müddei ve müddeialeyh sıfatile devair ve mahkemelerde mahallî idareyi temsil etmek, icabında bu işlere başkasını tevki eylemek valinin salâhiyetine dairdir. Vali vilâyet mahallî idaresi memurlarını tayin eder.

3 — S - İcra uzvunun mesaisi müntehap meclisin hali içtimasında ne dereceye kadar bu meclisin müzakeresi mevzuunu teşkil eder.

3 — C - A — Belediye icra âmiri olan belediye reisi her içtima devresinin bidayetinde meclis kararlarının tatbıkına belediyenin hali malisine ve mevcut taahhütlerin ifası şekline dair bir senelik mesai raporu verir. Bu raporların müzakeresi sırasında belediye meclisine reis vekili riyaset eder. Bütçe tatbikatından sonra hazırlanan belediye kat'î hesabı da belediye meclisince müzakere ve tasdik olunur.

B — Vilâyet icra âmiri olan vali de, geçen sene içtimasında ittihaz olunan kararları tatbik ve icrasına dair bir izahname hazırlıyarak meclise tevdi eder. Vilâyet bütçesinin tatbikatına ait kat'î hesapta meclisce tetkik olunarak divanı muhasebatça da tasdik olunur.

4 — S— İcra uzvile müntehap meclis arasında ihtilâf zuhurunda (yani müntehap meclis icra uzvunun salâhiyetini tecavüz ettiği kanaatine varırsa) ne gibi hususata müracaat olunur.

4 — C - A — Belediye reisile belediye encümeni arasında ihtilâf çıkarsa belediye merlisi işi tetkik ve bir karara rapteder. Bu kararlara itiraz vukuunda kaza belediyeleri için

vilâyet idare heyeti kararı ve vilâyet belediyeleri için vilâyet idare heyetinin mütaleasile Devlet Şûrası kararı kat idir. Belediye reisi ve belediye encümenile belediye meclisi arasında ihtilâf çıkarsa reisin valiye müracaati üzerine kaza belediyeleri için vilâyet idare heyeti kararı ve vilâyet belediyeleri için vilâyet idare heyetinin mütaleasile Devlet Şûrası kararı katidir.

B - Vilâyet icra âmiri olan valile vilâyet umumî meclisi arasındaki ihtilâfa dair umumî bir hüküm yoktur. Yalnız vali umumî meclis kararlarına 20 gün zarfında Devlet Şûrasına itiraz edebileceği gibi valinin senelik icraatına dair izahnamesi umumî meclisin üçte iki ekseriyetle kabul edilmediği takdirde keyfiyet Dahiliye Vekâletine arz olunur. Bu takdirde Dahiliye Vekâleti tarafından ne yapılacağı kanunda mu sarrah değilse de tatbikatta vekâlet hakem vazifesini ifa etmektedir.

Daimî encümenle vali arasında ihtilâf zuhurunda vali keyfiyeti umumî meclisin ilk içtimaında meclise bildirir. Meclis kararını da kabul etmezse Şûrayı Devlete müracaat eder.

S — 5 - Mahallî kuvvet namına icra olunan bir hususta hakikaten mes'ul şahıs veya heyet kimdir

A-Belediye reisi beldenin umumî muamelât ve idaresinden ve encümen azaları vazifelerinden dolayı belediye meclisine karşı mes'uldürler.

B — Vilâyet icra âmiri olan vali; sui istimalinden dolayı devletin bu gibi memurları hakkındaki umumî hükümlere tâbidir.

Vilâyet mahallî idaresi muamelât; hesabiyesinden de muhasebei hususiye müdürü mes'uldür.

S — 6- Bu mes'uliyet nasıl temin edilmiştir. (Yani biz

zat mahallî kuvvet tarafından veya onun namına gayri ka-nunî bir hareket vukuunda icra uzvunu azalan veya diğ er şahıslar itham ve hapis edilebilir mi?)

C — 6 - A — Belediye reisleri vazifeden mütevellit bir hacetten dolayı hafif hapis veya hapis ile mahkûm olabilirler.

Kanunî vazifesini yapmadığı takdirde de işten el çektilirerek haklarında memurin muhakematı kanunu tatbik olunur.

Gayri kanunî hareketlerinden dolayı memurin muhakematı ahkamına tabidirler. Belediye daimî encümeni azasını müstafî addi caizdir.

B — Vali mahallî idareye ait icraatındaki sui istimalinden dolayı devletin umumî hükümlerine tâbidir. Daimî encümen azalarını müstafî addi ve tahsisatlarından kıstelyevm yapılması caizdir.

Gayri kanunî hareketlerinden dolayı bunlarda memurin muhakematı kanununa tabidirler.

Komisyonlar:

S — 1 - A — Müntehap meclis veya B. icra uzvu bazı muayyen hususat için komisyon teşkil edebilirler mi?

C — 1 - A — Belediye meclisi; her içtima müddeti için ruznamelerindeki mes eleleri tetkik etmek üzere komisyonları teşkil edebilirler. Bu komisyonlar mütalealarını o içtima müddeti içinde meclise bildirirler.

Bundan başka belediye meclisleri lüzum görülürse içlerinden bir kaç azayı bir komisyon halinde hesabat ve muamelâtı teftişede memur edebilir. Belediye daimî encümenleride encümene ait işleri kolaylaştırmak üzere encümen azası arasından tetkik komisyonları teşkil edebilir. Encümenler be-

lediye hesaplarını tetkik için de ayrıca murakıp komisyon yapmağa mezundurlar. Belediye icra âmiri olan reisin komisyon teşkili salâhiyetini kanun tesbit etmemişse de men de etmemiştir.

B — Vilâyet umumî meclisleri kanunen kendilerine mevdu işlerden muhtacı tetkik gördüklerini kendi aralarından kurra ile seçecekleri üç veya beş kişilik bir komisyona tetkik ettirebilirler. Umumî meclisler içtima devrelerindeki işlerini kolaylaştırmak için komisyonlara ayrılır.

Vilâyet icra âmiri olan valinin komisyon teşkili salâhiyetini kanun tesbit etmemişse de men dahi etmemiştir.

S — (a) Müntehap meclis veya (b) icra uzvu bazı muayyen hususat için komisyon teşkil edebilirler mi?

C — Gerek müntehap meclisler, gerek bunların icra uzuvları kanunun menetmediği ve kendilerine faydalı görülen komisyonlar teşkil edebilirler.

S — Bu komisyonları nasıl teşkil ederler ve bahusu (a) memurları veya (b) ne memur, ne de müntehap meclis ve icra uzvu azası olmıyan lâalettayin kimseleri muhtevi olabilir mi?

C — Kanunla muayyen komisyonlarda meclis azalan bulunur. Bunlardan belediye meclisleri tarafından hesaplar ve diğer muamelât için teşkil olunan komisyonlar hariçteki mütehasıslardan da istifade edebilirler.

S — Reisleri nasıl tayin olunur?

C — Komisyonlar reislerini kendi aralarından seçerler.

S — Bu komisyonların icraî salâhiyetleri var mıdır?

C — Bu nevi komisyonların icraî salâhiyetleri yoktur.

S — Kaç defa içtima ederler?

C — İçtimaları tetkik mevzuunun icabına göredir.

S — Kendilerini seçen uzva ne tarzda ve ne miktarda rapor verirler?

C — Yaptıkları tetkik neticesini mufassal bir raporla bildirirler.

Belediye meclisleri tarafından umumî işler için teşkil olunan komisyonlar o içtima devresinde raporlarını vermeğe mecburdurlar. Hesabat komisyonu raporunu gelecek içtima devresine tediye edebilir.

S — Mahalli idarenin reisi:

S — Mahallî idarenin reisleri nasıl tayin olunur. Ne kadar müddet için maaş alırlar mı?

C — Belediye reisleri 4 sene için meclis azası arasından veya hariçten belediye azası olmak sıfatını haiz olanlardan intihap olunur. Bu intihaplar kazalardaki reisler için vali tarafından ve vilâyet merkezindeki reisler için Dahiliye Vekâletinin teklifi üzerine Reisicumhur tarafından tasdik olunur.

Reisler memurlar gibi maaş almazlar, tazminat mahiyetinde bir tahsisat alırlar, bunun miktarı bütçe ile tayin olunur.

Belediye reislerinin hükümetçe lüzum görülecek yerlerde memurlar gibi mansup olması da caizdir. İstanbul'da belediye reisliği kanunla Ankara Belediye reisliği hükümetçe görülen lüzuma binaen vali uhdesine verilmiştir.

Vilâyet mahallî idaresinin reisi bulunan valilerin tayini devlet memurları hakkındaki hükümlere tâbidir.

S — Reis ne gibi şeraiti haiz olacaktır?

C — Belediye reisi belediye azası intihap olunmak haiz olanlardan hariç veya meclis içinden meclisin mürettep adedi ekseriyetile ve gizli reyile seçilir.

S — Mahallî idare tiplerinin reislerinin her birinin hu-susî salâhiyet ve vaziyetleri nedir?

C — Belediye reisleri belediye meclisine riyaset ederler. Kendi müddeti gelince meclisi açarlar, müzakereleri idare ederler, kararları istihsal ve ilân ederler ve müddet bitince hitamı mesaiyi beyan eylerler.

Vilâyet mahallî idaresinde vali aynı rolü ifa eder. Gerek belediye reislerinin, ve gerek valilere hususî salâhiyetleri yoktur.

Yalnız meclis ekseriyetini temin edecek aza veya yedek aza kalmazsa ve her ne şekilde olursa olsun reislik inhilâl ederse, yeni intihaba kadar, kaza belediyeleri için valiler, vilâyet belediyeleri için Dahiliye Vekili muvakkat bir reis tayin ederler.

S — (a) icra uzvu, (b) müntehap meclisle daima temas halinde midir?

C - Reisler müntehap meclislerin içtimaları zamanında onlarla temastadırlar. Çünkü bunlar muayyen devrelerde toplanırlar, fakat reisler icra vazifesine muavenet eden encümenlerle daimî surette temastadırlar.

S — Gerek icra uzvu, gerek müntehap meclis ne gibi noktalara kadar müstakillen hareket eder?

C — Kanunen meclisin veya encümenin kararlarına

muallak olmıyan ve yine kanunlar kendilerine tevdi edilmiş işlerde reisler müstakillen hareket ederler.

6 — S — Mahalli İdarî tiplerinin esaslı memurları kimlerdir ?

C — (a) Belediyelerde esaslı memurlar:

Belediye reis muavinleri, yazı işleri müdürü veya başkâtip; hesap işleri müdürü veya muhasebeci; sıhhat işleri müdürü baştabip ve tabip; baytar M. başbaytar veya baytar; fen işleri müdürü başmühendis veya mühendis; teftiş heyeti müdürü veya müşavir avukatlardır. Belediye şubelerinde de: Başkâtip, muhasebeci, doktor, baytar, mühendis ve memurlarla kâtipler belediye zabıta memurları, itfaiye memurları bulunur.

S — Kim tarafından tayin ve kim tarafından işten çıkarılırlar ?

C - İstanbul ve Ankara belediye reis muavinleri belediye reislerinin inhası üzerine Dahiliye Vekâletince tayin olunur. Keza; İstanbul ve Ankara belediyelerinin birinci derecede yüksek memurları belediye reislerinin inhası üzerine Dahiliye Vekâletince nasbolunur. Bu iki şehirde şubelerin ikinci derecedeki memurları belediye reisi tarafından ve meclis emrindeki kalem memurları belediye daimî encümeninin mütaleası ile yine belediye reisi tarafından tayin olunur.

Hükümetçe görülecek lüzum üzerine reisleri mansup olan belediyelerden kazalardaki memurlar kaymakamlar tarafından ve vilâyetteki memurlar vali tarafından tayin olunur.

Bütün bu memurlar kendilerini tayin eden makamlar tarafından işten çıkarılabilirler.

Yukarıda sayılan şekiller haricinde kalan bütün belediyelerde reis muavinleri, daire ve şube müdürlerde memurlar ilk içtimada belediye meclisince tasdik olunmak şartile belediye reisi tarafından tayin olunur. Belediye reis muavinleri meclis azası arasından da tayin olunabilir.

Bu takdirde bunların memuriyetleri müddeti intihap devrelerine münhasırdır.

Belediye doktor ve kabilelerini tayini Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletine aittir. Bunların işten çıkarılmaları umumî hükümlere göre olur.

Belediye zabıta memurlarının tayini doğrudan doğruya belediye reislerine aittir.

B — Vilâyet mahallî idaresine ait bilûmum müdür ve memurların tayini esas itibarile valilere aitse de belediyelerde olduğu gibi doktor ve kabilelerin tayini salâhiyeti bilâhare Sıhhat ve içtimai Muavenet Vekâletine verilmiştir.

Bundan başka vilâyet bütçesinden maaş alan ilk tahsil muallimlerinin tayini de Maarif Vekâletine aittir. Gerek vali tarafından, gerek Vekâletler tarafından tayin olunan memurların işten çıkarılmaları umumî hükümlere tevfikân yapılır.

S — Talimatı kimden alırlar?

C — A — Belediye reisleri kendi nezaret ve mes'uliyetleri altında kendilerine ait vezâiften bir kısmını, reis namına ifa etmek üzere, muavinlerine tevdi edebilirler. Bunun haricinde bütün memurlar bir derece mafevk âmirlerinden talimat alırlar.

B — Vilâyet mahallî idarelerinde vali gerek kendi tayin ettiği memurlara ve gerek vekâletler tarafından tayin o-

lunan doktor, kabile ve muallimlere kanunî salâhiyetleri dairesinde talimat verebilir.

Mahallî idare umuru hesabîyesinde, hususî muhasebe müdürü, maiyetindeki memurlara talimat verebileceği gibi, devlet bütçesinden maaş alan Sıhhat işleri, Maarif müdürlerle, Nafia başmühendisleri de kendi şubelerine ait mahalli işler için icap eden talimatı ihzar ederek valinin imzasile tebliğ ettirebilirler.

Gerek belediye, gerek vilâyet mahallî idareleri hakkında kanunla muayyen ahvalde emir mahiyetinde ve kanunla muayyen olmıyan ahvalde tavsiye mahiyetinde olarak Dahiliye Vekâleti de umumî tebligatta bulunabilir.

S — Tamamen tayin edilmiş talimat haricinde ne dereceye kadar şahsî teşebbüslerle ve müstakillen hareket edebilirler.

C — Kanun, nizamname ve talimatla tesbit edilmemiş hususatta devlet memuru hukukunu haiz bulunan vilâyet mahallî idare âmir ve memurları kendi içtihatlarla hareket edebilirler.

Belediye memurları hakkında bu şekilde kanunî bir mezuniyet verilmiş olmamakla beraber bunun aksine de bir hüküm olmadığından bunların da aynı surette hareketlerine kanunî bir manî yoktur.

S — Mahallî idare şahsiyeti hükmiyesi üzerinde kontrol hakkını haiz memur bir tane mi, yoksa müteaddit midir?

C — A — Belediyeler üzerinde kanunî ve idarî kontrol hakkı vali vekaymakamlara verilmiştir.

B — Vilâyet mahallî idarelerinde bu kontrol salâhiyeti vilâyet dahilinde yalnız valilere aittir. Fakat bütçelerinin

tetkik ve tasdiki salâhiyetine istinaden Dahiliye Vekâleti de kanun dairesinde mûrakabe edebilir.

C — Gerek belediyelerin, gerek hususî idarelerin bilûmum muamelâtı da Dahiliye Vekâletine mensup mülkiye müfettişleri tarafından teftişe tâbidir.

S — Memur hakkına haiz kimselerin seçilmesi güç müdür ?

C — Vilâyet mahallî idarelerine alınacak memurların devlet memurları evsafını haiz olmaları icap eder.

Belediye memurları devlet memurları hakkındaki ahkâma müşabih hususî bir nizamnameye tâbidirler. Her ikisinin seçilmesinde tahsili yüksek olan tercih olunur. Tahsilleri müsavi ve yahut taliplerin resmî tahsil vesikası yoksa aralarında müsabaka imtihanı yapılır.

S — Mahallî idareler memurlarına tahsis edilen maaşlar iyi namzetleri celbedecek şekilde midir?

C — Vilâyet ve belediye memurları için devlet memurlarında olduğu gibi barem cetvelleri yapılmıştır. Bu cetvellerdeki maaşlar bütçelerin gelirlerde mütenasiptir.

S — Mahallî iktidarların merkezlerinde veya komisyonlarındaki müzakerelere memurlar ne dereceye kadar iştirak edebilirler ?.

C — Gerek belediye ve gerek vilâyet mahalli idareleri meclis ve komisyonlarında müzakere mevzuunu teşkil eden işin alâkadar olduğu daire âmiri bulunarak izahat verir.

S — Memurlar müntehap meclisin azası olabilirler mi?

C — Memurlar memuriyetleri icabı müntehap meclisler-

de izahat verebilirlerse de reye iştirak edemezler. Meclislere aza olamazlar, fakat memuriyetleri sahası haricindeki meclislere intihapları takdirinde memur veya azalıktan birisini tercih edebilirler.

S —

C — Askerlik muamelâtı tamam olmuş olanlar memur olabilirler.

Bu şekilde kimse bulunmadığı takdirde 188 yaşını ikmal etmiş olanların memur olabilmeleri de caizdir.

Mahallî İdareler Umum Müdür Vekili Muavini
K. Naci

İTALYAN
Vilâyet ve Nahiyeler Kanunu
Nakili: Murakıp Ali Ragıp

30 kânunuevvel 923 tarih ve 2839 numaralı kararname ile
 22 teşrinisani 925 tarih ve 2125 ve 1 temmuz 926 tarih ve
 1194 numaralı kanunlara göre muaddel
 4 şubat 914 tarih ve 148 numaralı vilâyet ve nahiyeler
 kanunu (1)

Fasıl:1

Krallığın taksimi, hükümet ve
 idare makamları

Madde 1 — İtalya krallığı vilâyet, sancak, mandamento (kazai daireler), ve kommünler taksim olunmuştur.

(1) Dercolunan metin, 4 şubat 915 tarihli kanunun muaddel şeklidir. Muaddel fıkralar yıldız işareti ile gösterilmiştir. Bu işaret bir ise yukarıda tarihi münderiç kararnameye, iki veya üç ise diger iki kanuna aittir. Muaddil kamın ne kararnamelerin diğer maddeleri ayrıca yazılacaktır.

Tadilâttan ilki vilâyet ve nahiyeler kanunundaki islâhata: İkincisi kadınların idari intihaplara iştirakine; üçüncüsü siyasi inthabat kanunu ile işbu vilâyet ve nahiyeler kanunun ikinci faslına mütealliktir.

Sancakların adedini, sahalarını ve her birinin idare merkezlerini tesbit, hükümeti kraliyeye aittir.

Madde 2 — Her vilâyette bir vali, bir muavin ve bir vilâyet meclisi (Consiglio di prefettura) ve bir de idare encümeni (Giunta amministrativa) vardır. (2)

Madde 3 — Vali, vilâyette icra kuvvetini temsil eder.

Vali kanunlarla kendisine tevdi olunan vazifeleri icra ve icabı halinde 31 mart 1877 tarih ve 3761 numaralı kanun mucibince idari ve adlî makamlar arasındaki münasebetlere müteallik nizamnameyi tatbik ederek idari makam hukukunun muhafazasına ihtimam eyler.

Kanunları neşir ve tatbik eyler.

Bilûmum idarelerin mesaisine nezaret ve müstacel hallerde her hizmet şubesinde zarurî gördüğü tedbirleri ittihaz eyler.

Vilâyet cuntasına riyaset eder.

Emniyeti umumiyyeye nezaret eder; kuvvei zabıtaya tasarrufa ve kuvvei müsellâha talebine hakkı vardır.

Vali Dahiliye Nezaretine mensup olup ondan alacağı t2ebliğatı icra eyler.

Madde 4 — Valinin gaybubetinde veya işten men'i halinde vali muavini tarafından vekâlet olunur.

Gaybubetin veya işten memnuiyetin imtidadı halinde ve mezuniyetlerde kral kararnamesi ile muvakkaten bir naip tayin olunabilir.

Madde 5 — Vilâyet meclisi (consiglio di prefettura) kanunlarla kendine tevdi olunan vazifeleri ifa eder.

(2) Heyetlerin isimleri İtalyanca olarak yazılacaktır.

Kanun ve nzamlarla emredilmiş bulunan ahval hakkında ve vali tarafından vuku bulacak taleplerde beyani mütaleaya memurdur.

Meclis azaları kendilerine vali tarafından tevdi oluncak İdarî vazifeleri ifa ederler.

Vilâyet başkâtiplerine, nezaret kararnamesi ile, aza vazifesi verilebilir.

Madde 6 — Vilâyet meclisleri (Consiglio di prefettura) azaları adedi üçten fazla olamaz.

İşbu meclise vali veya vekili tarafından riyaset olunur.

Hesapların tetkikinde, vilâyet meclislerine, müzakere-lerde rey sahibi olarak, vilâyet muhasebe müdürü ve defterdarlık muhasebe müdürü veya muhasebe şefi iştirak ederler. Müzakere esnasında, tetkik olunan hesabın raporunu tanzım eden muhasebe memuru istişarî rey ile hazır bulunur. Bu memur, kanunu medenî mucibince terettüp edecek mes'uliyetlerden başkaca, hesaptaki rakam hatalarından, bütçeye vaz ve kanun dairesinde tezyit olunan muhassasatı mütecaviz masrafları ve tediye emirlerindeki kanunsuzlukları ve gerek varidata ve gerek masarife ait evrakı müsbitenin noksanlık ve kanunsuzluklarını ve 318 inci maddede muharrer idare memurlarının mes uliyetlerini müstelzim bilcümle ahvali beyan ve iraedden şahsan mes uldür.

Madde 7 — Vilâyet merkezinin kâin bulunduğu sancak ta dahil olmak üzere her sancakta bir vali muavini bulunur. Muavin, valinin idaresi altında kanunlarla kendine tevdi olunan vazifeleri ifa ve validen alacağı emirleri icra ve müstacel

hallerde derhal valiye malûmat vermek şartı ile icraatta bulunur.

Heyetlerin iştirakini müstelzim olmıyan sair vali tarafından tevdi olunacak vazifeleri icraeyler.

Muavinlik vazifesi aza derecesini haiz memurlara tevdi olunur.

Cemiyeti umumiye (kestürlerinin) vazifelerine ve emniyeti umumiye ile vali arasındaki münasebata müteallik eski hükümler bakidir.

Madde 8 — Vali ile muavinler ve bunlara vekâlet edenler mevdu vazifelerinin icrasından dolayı ancak mafevk idare makamlarınca mes'ul edilirler. Devlet Şûrasının mütaleası lahik olmadan vazifei memurelerinden dolayı haklarında takibat yapılamaz; ancak 113 üncü maddede muharrer ahval müstesnadır.

Madde 9 — Her valilik ve vali muavinliğinde kitabet ve kalem hizmetleri için memur bulunur.

Bu baptaki kadro kral kararnamesi ile tesbit olunur.

Madde 10- Vilâyet idare cuntası valinin riyaseti altında olarak vali ile her sene iptidasında vali tarafından vilâyet meclisi (Consiglio di prefettura) azasından tayin olunacak iki zattan ve vilâyet muhasebe müdürü ile maliye defterdarından ve vilâyet umumî meclisinde (Consiglio provinciale) dört sene müddetle tayin olunacak altı filî ve altı yedek azadan mürekkeptir.

İşbu komiserlerin müddetleri inkiza ettikte yerlerine başkalarının tayinine kadar vazifelerine devam ederler; ve

İdare — 11

bir kere intihap edilmiş olanlar müddetlerinin inkizasından itibaren dört senelik bir müddet mürur etmedikçe tekrar intihap olunamazlar.

Vali ile maliye defterdarı dahi, mütekabilen, bir aza ve vilâyet muhasebesi ile defterdarlıktan birer memur ile yekdiğerini tayin ederler.

Filî azalar mevcut oldukça yedekler cunta içtimalarına iştirak edemezler.

müntehap komiserler arasında dört sene zarfında her hangi bir sebeple vuku bulacak mezuniyetlerde vazifeden ayrılanın yerine aynı kıdemde olan yedek aza; bunun ademi mevcudiyeti halinde ayrılandan yüksek kıdemde olan yedek ikame olunur. İşbu fazla kıdemli yedek dahi mevcut değilse aşağı kıdemde olan yedek tayin olunur.

Yedek mevcudu kalmamış ise Vilâyet Umumî meclisi (Consiglio provinciale) yeniden yedek aza tayin ile ikame eyler.

Cuntanın sureti teşekkül ve kazaî vazifesinin tarzı ifası 17 ağustos 907 tarih ve 639 numaralı kanunla bugünkü 20 haziran 924 tarih ve 1038 numaralı kanun) tanzim edilmiştir.

Her bir içtima için müntehap komiserlere usulü kral karnamesi ile tayin olunacak bir madalya (Medagila di presenza) verilir.

Bu madalyaların ücreti vilâyet bütçesine, sair masrafları Devlet bütçesine aittir.

Madde 11 — Şunlar vilâyet cuntası müntehap aza olmazlar:

A —Meb'uslar,

B — Vilâyetin Vilâyet Umumî Meclisi (Consiglio provinciale) azalan,

C — Sindakolar (sindaco - belediye reisi) ve kommün (Assessore) leri (sindakolara yardımla mükellef azalar).

D — Muvazzaf mülkî ve askerî devlet memurları,

E — Vilâyetten maaş ve ücret alanlar, vilâyetlerle nahiyelerin ve hayır müesseselerinin muhasipleri.

F — 8 haziran 1874 tarih ve 193 7 numaralı kanunun 5, 6, 7, ve 8 inci maddeleri ahkâmı mucibince jüri listesine ithal edilemeyecek olanlar,

İşbu maddenin a, b, c, d, e, bentlerinde yazılı zevatın intihabı halinde bunlar intihaptan sekiz gün zarfında azalık ile te'lifi mümkün olmıyan vazifeleri terketmedikleri takdirde müntehap azalıktan sükut ederler.

Vilâyet cuntası müntehap azalarının işbu maddenin b, c, d, e bentlerinde gösterilen vazifelerden birine intihap veya tayinleri halinde intihap veya tayinden 8 gün zarfında intihap edildikleri komiserliği terketmedikleri takdirde vaki intihap veya tayin kendiliğinden sakit olur.

Fasıl:2

İdarî intihaplar

BAP:1

İntihap etmek ve olunmak

Madde 12 — Müntahip olmak için İtalyan vatandaşı ol-

mak ve krallıkta medenî hukuktan müstefit bulunmak lâzımdır.

İtayan olmiyanlar tarafından müntahiplik hakkının ihraz 13 haziran 1912 tarih ve 555 numaralı kanunla tanzim edilmiştir.

Madde 13 — Nahiyenin siyasî intihap listesinde mu-kayyet olanlarla 17 şubat 926 tarih ve 118 numaralı kanu-nun 2 inci maddesi mucibince bu listelere kaydolunabilecek-ler intihap etmek hakkını haizdirler.

Madde 14 — Yirmi bir yaşını bitirmiş olanlar veya lis-telerin ihzar edildiği senenin 31 mayısına kadar yirmi bir ya-şını bitirecek olanlar ile nahiyede her hangi bir nam ile olursa olsun hazineye vasıtasız bir vergi verenler veya kendi nam-larına nahiye vergisi olarak lâakal 5 lired verenler intihap et-mek hakkını haizdirler.

Zirde muharrer olanlar da inthap etmek hakkına ma-liktirler:

1 — Senede lâakal 15 lired vasıtasız bir vergi ile mü-kellef her hangi bir gyri menkul mala ortaklama sureti ile iştirak veya bunları kiralamış olanlar;

2 — İkametgâhları, imalâthaneleri, mağazaları veya dükkânları için ve yahut yalnız ikametgâhlırı için senede lâa-kai berveçhizir kira verenler:

Nüfusu 1000 den aşağı olan kommünlerde 20 lired.

1000 den 2500 e kadar olan kommünlerde 50 lired

2500 den 10,000 e kadar olin kommünlerde 100 lired

10,00 den 50,000 e kadar olan kommünlerde 130 lired

50,000 dene 150,000 e kadar olan kommünlerde 160 Liret.
150.000 deh fazla olan kommünlere 200 liret.

Şayet müntehipler listesinin tanzimine başlinmadan evvel gayri menkule tasarruf edilmemiş ise işbu maddenin birinci fıkrasında mezkûr hazineye verilen vasıtasız vergi intihap hakkının tiyinde hesaba katılmaz. Gayri menkule veraset veya hibe tariki ile tasarruf edenler hakkında bu hüküm tatbik olunmaz.

Nahiye vergisinin eda edilmiş olduğu evvelki sene vergisinin tediye edildiğini tevsik ile isbat olunur.

1 ve 2 inci bentlerdeki evrak ile kontratların tarihleri intihap listelerinin tanzimi için 31 inci maddede tesbit olunan müddetten lâakal altı ay evvele raci olmadıkça bunlar intihap hakkının tayininde hesaba katılmaz.

Madde 15 — Umumî esham veya bunlara muadil senedata malik olup da bunların lâakal beş sene vergisini vermemiş olanlar bu listeye ithal olunmazlar.

Madde 16 — Kanun hükmünce idaresi babaya ait evlât emvalinden dolayı verilen vergiler baba hesabına muteberdir.

Karî 1 temmuz 926 tirih ve 1194 numaralı siyasi intihabat kanununun 2 inci maddesindeki intihap listelerine mukayyet olmadığı ve karî ile koca birmahkeme hükmü veya mahkemece müseccel bir izin ve müsaadeye müsteniden birbirinden ayrılmamış bulundukları takdirde karî tarafındad verilen vergiler koca hesabına muteberdir.

Madde 17 — 14 üncü maddede mezkûr vergiler yukarıki maddede gösterilen intihap listelerine mukayyet bulunmamış bir dul veya kanunen ayrılmış bir karı tirafından verilmiş olduğu takdirde kendileri tarafından ikinci derece sıhriyete kadar ahfat, ebeveyn, veya damatları meyanından irae olunacak birisi tarafından bu vergiden istifade olunabilir.

intihap hakkının tayininde müessir olan vergiyi veren kimse bu hakkını bizzat istimal etmek istemez veya edemezse ikinci derece sıhriyete kadar ahfadından, ebeveyninden birini tevkil edebilir.

Vekil müntahip olmak için muktazi sair kanunî evsafı haiz olmak lâzımdır.

Gerek irae, gerek tevkil Noterlikçe musaddak beyanname ile icra ve namzet listelerinin senelik tatbikatına başlanmadan evvel aynı tarzda iptal olunabilir.

Madde 18 — Varis sıfatı ile elde edilen gayri menkuller için taksimden evvel hazineye verilen vasıtasız vergiler intihap hakkı temin eder.

Sair sıfatlarla elde edilen gayri menkuller için verilen vasıtasız vergilerin intihap hakkı temin etmesi için her matrahın lâakal 5 lîret vergi ile mükellef olması icap eyler.

Madde 19-İntifa, icarei tavile veya 30 seneden fazla bir müddet icar mevzuu olan emval dolayısıyla hazineye verilen vasıtasız vergi, gerek eshabına, gerek müntefi ve intihap hakkı temin eder.

Madde 20 — Kanunen muvakkat bir zaman için arazi ve emlâk vergilerinden müstesna tutulan gayri menkul sahipleri, masarifi kendilerine ait olmak üzere istisna mündefi

olduğu zaman verecekleri verginin miktarlarını tayin ettireceklerdir. Bu vergi istisna mündefi olmadan evvel dahi intihap hakkının tayininde hesaba katılacaktır.

Madde 21 — Gayri münkasem emval eshabınca veya bir ticarî şirketçe intihap hakkının tayinine müessir mahiyette tediye olunan vergiler, şirketler arasında mütesaviyen taksim olunarak hesaba katılırlar.

işbu kanunun 14 üncü maddesinin 1 ve 2 inci bentlerinde derpiş edilen hallerde şeriklerin hisselerinin tayininde de aynı usul tatbik olunur.

Şeriklerden biri diğerlerinin hisselerine faik bir hisseye malik olduğunu iddia eylerse bunu evrakı müsbite ile isbat etmesi lâzımdır.

Ticarî şirketin mevcudiyetini tevsik için şürekânın isimlerini gösteren mahkeme tarafından verilmiş bir vesika kâfidir.

Madde 22 — Komandit veya anonim şirketlere ait emval için verilen kiralar ve bu şirketlere müteallik emvalin vergileri şirket emvali olduğu sabit olmadıkça müstecir veya müdürler lehine hesaba katılır. İsbat yukarıki şekilde icra olunur.
